

Vilniaus universitetas
Filosofijos fakultetas
Ugdymo mokslų institutas

Vidmantė Nareckaitė

Edukologijos studijų programa
Magistro darbas

„Naujojo mokymosi“ galimybės taikant IKT: užsienio kalbų atvejis

Darbo vadovė doc. dr. Sandra Kairė

Vilnius

2023

Turinys

Įvadas.....	4
Teorinė dalis.....	9
Europos Sąjungos kalbų mokymosi politika ir IKT.....	9
Naujoji Londono grupė ir raštingumų idėjos.....	11
M. Kalanzis ir B. Cope „Naujojo mokymosi“ konceptas.....	13
Visur esantis mokymasis.....	14
Aktyvus žinių kūrimas.....	15
Multimodali prasmė.....	17
Nuolatinis grįžtamasis ryšys.....	19
Bendras protas.....	21
Metapažinimas.....	22
Diferencijuotas mokymasis.....	23
Mokytojo vaidmuo ir IKT.....	25
EMPIRINIS TYRIMAS.....	27
Tyrimo metodologija.....	27
Tyrimo rezultatų aprašymas ir interpretacija.....	30
Mokytojų santykis su technologijomis ugdyme.....	30
Visur esantis mokymasis.....	33
Aktyvaus žinių kūrimo principas.....	40
Multimodali prasmė.....	44
Nuolatinis grįžtamasis ryšys.....	47
Bendras protas.....	50
Metapažinimas.....	51
Diferencijuotas mokymasis.....	53
Santykiai su mokiniais ir mokytojo darbo pokyčiai.....	55
Diskusija.....	57
Išvados.....	59
Literatūros sąrašas.....	63
Priedai.....	64

SANTRAUKA

„Naujojo mokymosi” galimybės taikant IKT: užsienio kalbų atvejis

Modernėjant pasauliui ir keičiantis švietimo sampratai, vis daugiau dėmesio skiriama sėkmingai informacinių ir komunikacinių technologijų integracijai į ugdymo procesą. Užsienio kalbų mokėjimas padeda pamatus ne tik asmeninei sėkmei, bet ir turi įtakos vystant tarpkultūrinį bendradarbiavimą bei piliečių judėjimą ES viduje, taip kuriant aktyvią darbo rinką. IKT integracija gali daryti teigiamą įtaką užsienio kalbų mokymuisi. Svarbu tai, jog technologijos pamokoje sudaro galimybes plėtoti „Naujojo mokymosi” konceptui. Remiantis tyrėjų Kalantzis ir Cope išskirtomis „Naujojo mokymosi” galimybėmis (2015) manoma, jog technologijų integracija ugdyme turi įtakos visur esančio mokymosi, aktyvaus žinių kūrimo, multimodalumo, nuolatinio grįžtamojo ryšio, bendro proto, metapažinimo bei diferencijuoto mokymosi atsiradimui. Atsižvelgiant į XXI a. keliamus iššūkius, būtent tokių besimokančiųjų ugdymas turėtų tapti švietimo sistemos prioritetu. Šio magistro darbo tikslas - atskleisti „naujojo mokymosi” principų įgyvendinimo galimybes užsienio kalbų ugdyme per IKT integravimą. Darbo uždaviniai: atlikti Europos Sąjungos kalbų mokymosi politiką grindžiančių dokumentų analizę bei išanalizuoti požiūrį į IKT naudojimą kalbiniame ugdyme, išryškinti naujosios Londono grupės pradžią ir idėjas, analizuoti Cope ir Kalantzis septynių naujojo mokymosi principų teikiamas galimybes ugdymo praktikoje, ištirti užsienio kalbų mokytojų, integruojančių į savo ugdymo praktiką IKT, kuriamas „naujojo mokymosi” galimybes. Empirinėje darbo dalyje naudojamas kokybinio tyrimo metodas, pasitelkiama – atvejo analizė, grįsta pusiau struktūruotais interviu. Išanalizavus informantų pateiktus duomenis daromos išvados, jog IKT suteikia galimybę užsienio kalbų kontekste plėtoti visur esančio mokymosi, multimodalios prasmės, bendro proto, diferencijuoto mokymosi principams. Tik iš dalies, per IKT integraciją, plėtojasi aktyvaus žinių kūrimo principas. Neišryškėjo šių principų galimybės - nuolatinio grįžtamojo ryšio ir metapažinimo.

SUMMARY

„New Learning” opportunities through ICT: the case of foreign languages

As the world becomes more modern and the concept of education changes, more and more attention is being paid to the successful integration of information and communication technologies into the educational process. Knowledge of foreign languages not only lays the foundation for personal success, but also contributes to the development of intercultural cooperation, the movement of citizens within the EU and the creation of a vibrant labour market. ICT integration can have a positive impact on foreign language learning. Importantly, technology in the classroom enables the development of the concept of „New Learning”. Based on the possibilities for „New Learning” identified by researchers Kalantzis and Cope (2015), it is believed that the integration of technology in education has an impact on the emergence of ubiquitous learning, active knowledge making, multimodal meaning, recursive feedback, collaborative intelligence, metacognition and differentiated learning. Given the challenges of the 21st century, it is the development of such learners that should be a priority for the education system. The aim of this Master's thesis is to explore the possibilities of implementing the principles of „new learning” in foreign language education through the integration of ICT. The tasks of the thesis are: to analyse the European Union's language learning policy documents and approaches to the use of ICT in language education, to highlight the origins and ideas of the new London Group, to analyse the potential of Cope and Kalantzis's seven principles of „New learning” for educational practice, and to explore the potential for new learning created by foreign language teachers who integrate ICT into their teaching practice. The empirical part of the thesis employs a qualitative research method, a case study based on semi-structured interviews. The analysis of the data provided by the informants leads to the conclusion that ICT enables the development of the principles of ubiquitous learning, multimodal meaning, collaborative intelligence, and differentiated learning in the context of foreign languages. The principle of active knowledge creation is only partially developed through ICT integration. The potential of these principles - recursive feedback and metacognition - has not been developed.

Įvadas

Aktualumas. Dar prieš dvidešimt metų vykusiam Pasaulio viršūnių susitikime Ženevoje buvo pabrėžta, jog kartu su intensyviai augančiais technologijų pokyčiais turi keistis ir švietimo paradigma (UNESCO, 2004). Tačiau ilgą laiką informacinių komunikacinių technologijų naudojimas ugdyme buvo siejamas su neformalioju ir savaiminiu ugdymu, o įtaka formaliajam ugdymui ir mokymuisi nesulaukė pakankamai diskusijų (UNESCO, 2016/ 2019). Keičiantis švietimo sampratai ir įžengiant „Edtech“ ekosistemai, sėkminga informacinių ir komunikacinių technologijų integracija į ugdymo procesą tapo viena aktualiausių temų švietimo diskurse. „Edtech“ - plati sritis, kuri apima ne tik techninę ir programinę įrangą naudojamą švietime, bet ir mokymosi teorijas bei vis dažniau atliekamus mokslinius tyrimus, kuriais siekiama išsiaiškinti, kokios priemonės yra veiksmingiausios norint suteikti žmonėms naujų žinių ir įgūdžių (Hollow et al., 2016). Lietuvos švietimo projektas „EdTech Lithuania“ taip pat pasiekė nemažai laimėjimų. Šis Nacionalinės švietimo agentūros projektas „Skaitmeninė švietimo transformacija („EdTech“)" tapo Europos apdovanojimų „Innovation in Politics Awards“ 2023 finalininku (Švietimo naujienos, 2023). Šis projektas Lietuvoje skirtas *„skatinti švietimo inovacijų, grįstų skaitmeninėmis technologijomis, diegimą švietimo sektoriuje, sudarant sąlygas inovacijoms kurti ir bandyti ugdymo įstaigose, konsultacijoms teikti, pasitelkiant technologijų žinių turinčius ir su sukurtomis priemonėmis gebančius dirbti mokytojus inovatorius ir ekspertus, kurie teiks pagalbą švietimo įstaigoms ir pedagogams, susiduriantiems su sunkumais naudojantis technologijomis ir skaitmeniniais ištekliais“* (Edtech Lithuania, 2023, n.p).

Informacinės ir komunikacinės technologijos (toliau - IKT) paveikė visas svarbiausias gyvenimo sritis. Todėl neišvengiamas ir IKT poveikis švietimui. Covid pandemijos laikotarpis tai puikiai įrodė. Teigiama, kad jis padėjo įtvirtinti technologijų potencialą (Winter at al., 2021). Tai reiškia, jog mokyklose atnaujintos techninės priemonės, kurios ir toliau naudojamos ir kontaktiniam ugdymui, pradėta naudotis nuotolinio ugdymo mokymosi platformos. 2021 m. atliktas tyrimas Lietuvoje teigia, jog mokantis nuotoliniu būdu sustiprėjo mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas, daugumai mokytojų palengvėjo ugdymo individualizavimas ir diferencijavimas (Jusienė at al., 2021).

Literatūroje dažniausiai išskiriamos šios kalbų mokymosi sritys, kurias teigiamai veikia IKT naudojimas. Pirmiausia, IKT sudaro steigties galimybes naujiems mokymosi būdams, pavyzdžiui - e. mokymuisi (Pavel at al., 2015). Taip pat teigiama, jog IKT užtikrina besimokančiųjų įtrauktį bei ugdymo diferencijavimą (Moyle, 2019), skatina aukštesnio lygio mąstymo įgūdžius ir taip gerina dalyko mokymąsi (Denning at al., 2003). Anot Kalanzis ir B. Cope (2009), skaitmeninės

technologijos skatina raštingumą ugdymą ir gerina mokytojo ir besimokančiųjų bendradarbiavimo įgūdžius (Kalantzis & Cope, 2009). Kalbant apie užsienio kalbų mokymosi kontekstą teigiama, jog dirbdami su IKT mokiniai yra labiau motyvuoti, linkę daugiau laiko skirti užduotims atlikti, nebėra tokie pasyvūs. Taip pat pabrėžiama, jog IKT mokytojui ir mokiniams suteikia galimybę vartoti tikslinę kalbą autentiškame kontekste, o tai padeda ugdyti klausymo, kalbėjimo, skaitymo ir rašymo įgūdžius (Warschauer, 2002). Galiausiai, IKT suteikia prieigą prie įvairių kalbų mokymo(si) išteklių (vaizdo įrašai, animacija, filmai ir t.t), kuriuos mokiniai gali peržiūrėti bet kuriuo laiku.

Remiantis tyrėjų Kalantzis and Cope išskirtais septyniais „Naujojo mokymosi“ principais (2021) manoma, jog technologijų integracija ugdyme turi įtakos visur esančio mokymosi, aktyvaus žinių kūrimo, multimodalumo, nuolatinio grįžtamojo ryšio, bendro proto, metapažinimo bei diferencijuoto mokymo atsiradimui. Atsižvelgiant į XXI a. keliamus iššūkius, būtent tokių besimokančiųjų ugdymas turėtų tapti švietimo sistemos prioritetu.

Temos iširtumas. Informacinės ir komunikacinės technologijos Lietuvos švietimo moksliniame lauke nėra prioritetas. IKT priemonių panaudojimas integruojant į kalbos mokymo dalyką buvo analizuojamas per bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų požiūrį į technologijų veiksmingumą mokant(-is) (Bijeikienė at al., 2012). Kitos tyrėjos dėmesį skyrė IKT plėtros galimybes socialinio ugdymo dalykuose: geografijos, istorijos, ekonomikos ir verslumo pamokose (Labutė & Žemaitytė, 2015). Viešai prieinama keletas magistro darbų, kurie orientuojasi į mokytojų IKT taikymo įgūdžius arba tiriami IKT pritaikymo trūkumai ir privalumai (Erlickaitė 2014, Černiauskaitė 2016). Tačiau tyrimų, kurie remtųsi M. Kalantzis ir B. Cope septyniomis „Naujojo mokymosi“ ekologijomis, nėra daug. O tyrimai, kuriuose dalyvauja mokytojai, savo ugdymo praktikose taikantys IKT, yra atlikti pakankamai seniai.

Darbo problema: kaip informacinių ir komunikacinių technologijų integravimas užsienio kalbų ugdyme sukuria „naujojo mokymosi“ galimybes.

Darbo objektas: „naujojo mokymosi“ galimybės per IKT integraciją užsienio kalbų ugdyme.

Darbo tikslas: atskleisti naujojo mokymosi principų įgyvendinimo galimybes užsienio kalbų ugdyme per IKT integravimą.

Darbo uždaviniai:

1. Atlikti Europos Sąjungos kalbų mokymosi politiką grindžiančių dokumentų analizę bei išanalizuoti požiūrį į IKT naudojimą kalbiniame ugdyme.
2. Išryškinti naujosios Londono grupės pradžią ir idėjas.

3. Analizuoti Cope ir Kalantzis septynių naujojo mokymosi principų teikiamas galimybes ugdymo praktikoje.
4. Ištirti užsienio kalbų mokytojų, integruojančių į savo ugdymo praktiką-IKT, kuriamas „naujojo mokymosi“ galimybes.

Darbo teorinė ir metodologinė dalys. Paremtos tyrėjų M. Kalantzis ir B. Cope „naujojo mokymosi“ teorija ir septyniais - visur esančio mokymosi, aktyvus žinių kūrimo, multimodalios prasmės, nuolatinio grįžtamojo ryšio, bendro proto, metapažinimo bei diferencijuoto mokymo - principais, kurie asukuria naujojo mokymosi reiškinį, pasitelkiant IKT integraciją. Magistro darbe taikomi šie duomenų **analizės metodai**: teorinėje dalyje Europos Sąjungos užsienio kalbų mokymąsi grindžiančių dokumentų bei mokslinės mokslinės literatūros analizė; empirinėje dalyje – atvejo analizė, grįsta pusiau struktūruotais interviu.

Mokslinis naujumas ir praktinis reikšmingumas. Neretai švietimo tyrimuose vis dar svarstoma, kokią vietą skaitmeninės technologijos turėtų užimti ugdyme, tiriami teigiami ir neigiami IKT aspektai arba mokytojų pasirėngimas dirbti su technologijomis, jų skaitmeninės kompetencijos. Atkreipiant dėmesį į tokią susidariusią padėtį, šiame darbe pasirinkta orientotis į užsienio kalbų pedagogus, kurie jau efektyviai integruoja IKT į savo ugdymo praktiką. Bet to, darbo teorinė ir empirinė dalys remiasi Lietuvoje retai tiriama is M. Kalantzis ir B. Cope septyniais „naujojo mokymosi“ principais. Darbe atliekama atvejo analizė, kuri leidžia detaliau pažvelgti į pedagogų patirtį. Tyrimu siekiama ištirti mokytojų kuriamas naujojo mokymosi galimybes, per IKT taikymą ugdymo praktikoje, pasireiškančias visur esančio mokymosi, aktyvaus žinių kūrimo, multimodalumo, nuolatinio grįžtamojo ryšio, bendro proto, metapažinimo bei diferencijuoto mokymo principais.

Darbo loginis išdėstymas. Pirmoje magistro darbo dalyje pristatomas teorinis darbo pagrindas, kuris remiasi mokslinės literatūros apžvalga. Dėmesys skiriamas ES kalbų mokymosi politikai ir IKT, Naujoji Londono grupei ir raštingumų idėjoms aptarti, Kalantzis ir Cope „naujojo mokymosi“ konceptui bei septynioms galimybėms: visur esančio mokymosi, aktyvaus žinių kūrimo, multimodalumo, nuolatinio grįžtamojo ryšio, bendro proto, metapažinimo bei diferencijuoto mokymo. Antroje dalyje pateikiamas empirinis tyrimas, kuris remiasi atvejo tyrimo strategija. Empirinio darbo pabaigoje pateikiama diskusija, darbas užbaigiamas išvadomis.

Ribotumai. Darbe analizuojama šešių užsienio kalbų mokytojų patirtis, integruojant IKT, ir jų suteikiamos galimybės. Taigi, išvados pateikiamos apsiribojant šių pedagogų darbo patirtimi, kurių skaičius ribotas. Vis dėlto, šio atvejo išvados tolimesniuose tyrimuose leistų plėsti suvokimą apie „Naujojo mokymosi“ galimybes, taikant IKT užsienio kalbų pamokose.

Teorinė dalis

Europos Sąjungos kalbų mokymosi politika ir IKT

Europos Sąjungos vienas pagrindinių deklaruojamų šūkių yra „Suvienijusi įvairovę“ (Oficiali Europos sąjungos svetainė, 2023). Tai nurodo, jog kalbos yra tiesioginė mūsų kultūros išraiška, todėl vienas pagrindinių ES kalbų politikos tikslų yra skatinti daugiakalbystę. Daugiakalbystės terminas 2007 m. *Europos Bendrijų Komisijos galutinėje ataskaitoje* apibrėžiamas kaip visuomenių, institucijų, grupių ir asmenų gebėjimas kasdiniame gyvenime reguliariai bendrauti daugiau nei viena kalba. Šiame kontekste kalba apibrėžiama neutraliai, kaip variantas, kurį grupė priskiria sau kaip įprastą bendravimo kodą. Tai apima regionines kalbas, dialektus ir net gestų kalbą (Europos Parlamento rezoliucija dėl gestų kalbų ir profesionalių gestų kalbų vertėjų, 2016). Svarbu pažymėti tai, jog Europos Parlamentas taip pat yra priėmęs visišką daugiakalbystės politiką, kuri vyrauja ir paties Parlamento komunikacinėje erdvėje: visi Parlamento dokumentai verčiami į visas oficialias kalbas ir kiekvienas Parlamento narys turi teisę kalbėti pasirinkta Sąjungos kalba. Daugiakalbystė labai svarbus asmenų integracijos elementas, atveriantis kelią į kultūrų dialogą (European Commission, 2023). Europos Komisija deklaruoja, jog kiekvienas Europos pilietis greta savo gimtosios kalbos įgūdžių kalbėtų dar bent dvejomis kalbomis (Faktų apie Europos Sąjungą suvestinės, 2023). Svarbu paminėti, jog užsienio kalbų mokymasis reikalingas ne tik dėl tarpkultūrinio bendradarbiavimo, bet yra ypač svarbus faktorius skatinantis piliečių judėjimą ES viduje, kuriant aktyvią darbo rinką, suteikiančią laisvę dirbti ar mokytis kitose valstybėse, o darbuotojams tinkamai konkuruoti rinkoje (Čepulkauskienė & Vosyliūtė, 2012).

Kaip ir minėta aukščiau, 2002 m. Barselonoje valstybių ir vyriausybių vadovai nusprendė, jog dviejų kalbų mokymosi pagrindai turėtų būti pradėti darželyje ir pradinėje mokykloje: „Valstybių narių prioritetą yra užtikrinti, kad kalbų mokymasis darželyje ir pradinėje mokykloje būtų efektyvus, nes būtent čia formuojasi esminės nuostatos kitų kalbų ir kultūrų atžvilgiu, klojami pamatai vėlesniam kalbų mokymuisi“ (Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004 – 2006, p. 10). Naujesnės Europos Sąjungos kalbų mokymosi strategijos vis dar laikosi šio numatyto plano. Gilinantį į jau minėtą kalbų mokymosi ir kalbų įvairovės skatinimo ir veiksmų planą išryškėja tai, kaip ES kalbų politika siekia užtikrinti visą gyvenimą trunkantį kalbų mokymąsi. Įdomu, jog kalbų mokymosi ir kalbų įvairovės skatinimo ir veiksmų plane jau aptariamas ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų kalbinis ugdymas. Apibendrinama, kad užsienio kalbų mokymasis yra skirtas visiems ir tik maža dalis žmonių turi fizinių, psichinių ar kitų savybių, dėl kurių kalbos mokytis tampa neįmanoma, todėl besimokantiesiems, kurie turi vienokių ar kitokių specialiųjų poreikių, turi būti suteikiamos sąlygos mokytis kalbų. Taip pat numatomos šios prioritetinės veiklos, siekiant užtikrinti geresnį užsienio kalbų mokymo ugdymą (Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004 – 2006):

1. Kalboms draugiškos aplinkos mokykloje kūrimas: siūloma užsienio kalbų ugdyme taikyti holistinį požiūrį, kuris padeda kurtis sąsajoms tarp gimtosios kalbos ir užsienių kalbų, padeda suprasti kalbų panašumus ir skirtumus.
2. Kokybiškas kalbų klasių aprūpinimas: svarbu, jog užsienio kalbų kabinetai būtų aprūpinti IKT priemonėmis - tai gali palengvinti užsienio kalbų mokymąsi, suteikti galimybę elektroniniu būdu bendrauti su kitais besimokančiais užsienio šalyje.
3. Užsienio kalbų mokytojų mokymasis: mokytojai turi atlikti lemiamą vaidmenį kuriant daugiakalbę Europą. Jie, labiau nei kitų dalykų mokytojai, turi būti pasirengę skleisti tikrąsias europietiškas vertybes – atvirumą kitiems, toleranciją skirtumams. Taip pat manoma, jog šie mokytojai turėtų praleisti kuo daugiau laiko užsienyje, ten kelti savo kvalifikaciją, nuolat susipažinti su naujausiais kalbų ugdymo metodais.
4. Užsienio kalbų mokytojų trūkumo sprendimai: sprendžiant šią problemą, būtų galima inicijuoti mokytojų atvykimą iš užsienio valstybių. Valstybėms narėms rekomenduojama pašalinti teisinės ir administracines mokytojų judumo kliūtis.
5. Kitų dalykų mokytojų mokymas užsienio kalbos: daug daugiau kitų mokomųjų dalykų mokytojų turėtų turėti galimybę dėstyti savo dalyką (-us) užsienio kalba, tai suteiktų galimybę integruotam užsienio kalbų ugdymui.

Matyti, jog antrasis prioritetų punktas, teigiantis, jog būtina užsienio kalbų kabinetus aprūpinti IKT priemonėmis, buvo aktualus dar 2004 – 2006 veikslių plane. Šiandien kalbų mokymas su IKT aktyviai propaguojamas per *European Centre for Modern Language* iniciatyvą, kurios tikslai apibrėžiami taip: „sukurti interneto svetainę, kurioje būtų pateikti priemonių ir atvirųjų švietimo išteklių sąrašai, skirti pedagogams, taip pat atrinkti laisvai prieinamas IRT priemonės ir atviruosius švietimo išteklius, padedančius mokyti ir mokytis kalbų, rengti mokymus ir seminarus mokytojams” (European Centre for Modern Language, 2016-2019, n.p)

Verta atkreipti dėmesį į tai, jog, nepaisant vykstančios technologinės pažangos, Europos Komisija 2023 m. balandį paskelbė 2021 – 2027 veikslių planą, kuriame teigiama, jog tik 54 proc. 16-74 metų amžiaus žmonių turi pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, kurių nepakanka norint atliepti šiuolaikinės darbo rinkos poreikius (Digital Education Action Plan 2021 – 2027). Šiame plane teigiama, jog kiekvienas žmogus turi teisę į švietimą, mokymąsi ir mokymąsi visą gyvenimą ir turėtų turėti galimybę įgyti visus skaitmeninius įgūdžius”. Taip pat numatytos gairės, kurios padės valstybėms narėms imtis priemonių, kad būtų nuosekliai skatinamas skaitmeninių įgūdžių ugdymas visais švietimo ir mokymo lygmenimis. Europos Komisijos pirmininkė Ursula von der Leyen, kalbėdama apie susidariusią padėtį dėl skaitmeninių įgūdžių trūkumo, pasiūlė 2023 m. paskelbti Europos įgūdžių metais (European Commission, 2023). Šiuose planuose numatoma skirti 11 mlrd.

eurų finansavimą ES valstybėms narėms, siekiant paremti skaitmeninių technologijų plėtrą ir jų pritaikymą švietime. Galima teigti, jog tai itin reikšminga investicija į švietimo ateitį ir aiškų skaitmeninių technologijų svarbos šiuolaikiniame ugdyme pripažinimas.

Naujoji Londono grupė ir raštingumų idėjos

Naujoji Londono grupė, kurią sudarė tokie garsūs mokslininkai, kaip B. Cope, M. Kalantzis, J. Gee ir G. Kressas, susibūrė 1990 metais. Netrukus pasirodė vienas jų garsiausių straipsnių *A pedagogy of multiliteracies: Designing social futures*, kuriame pirmą kartą iškeltas klausimas apie raštingumo ugdymo padėtį ir ateitį. Buvo suprasta, kad „<...> senojo mokymosi pagrindai - skaitymas, rašymas ir aritmetika <...> taip pat mokymasis atmintinai <...>” nebeatitinka poreikių, norint visapusiškai dalyvauti greitai besikeičiančioje XXI a. komunikacijos ir informacijos aplinkoje (Kalantzis & Cope, 2000, p. 203). Bendraautorai pabrėžia, jog tai nereiškia, kad skaitymas ir rašymas nebeturi ugdomosios vertės - jie turi, tačiau „kitokią pedagoginę formą” (Kalantzis & Cope, 2000, p. 197).

1996 m. atliepdami vykstančių transformacijų poveikį, autoriai iškelia naujojo raštingumo (angl. New literacies) ugdymo mokykloje svarbą. Išskirtos dvi dimensijos, kurios sudaro naujojo raštingumo pagrindą- tai daugiakalbystė ir multimodalumas. Daugiakalbystės konceptą stiprina migracija, daugiakultūriškumas ir pasaulinė ekonominė integracija, todėl atkreiptas dėmesys, jog aktyvus globalizacijos procesas atnešdamas daugiakalbystę, kaip normą visuomenėje, reikalauja adekvatesnio švietimo atsako (M. Kalantzis & B. Cope, 2005). Daugiakalbystės terminas sietas, ne tik su mums įprasta reikšme, kaip gebėjimas komunikuoti keliomis kalbomis, bet ir su teoretiko James Gee (2008) pasiūlytu terminu „socialinėmis kalbomis”. Idėja susijusi su pagrindiniais šiuolaikinės komunikacijos aplinkos pokyčių aspektais: „<...> tai daugybė anglų kalbos raštingumo rūšių, veikiančių įvairiuose kultūriniuose, socialiniuose ar profesiniuose kontekstuose” (Kalantzis & Cope, 2000, p. 204).

Kita apibrėžta naujojo raštingumo dimensija- multimodalumas. Informacinėms ir komunikacinėms technologijoms darant vis didesnę įtaką, vis daugiau reikšmių kuriama multimodaliniais būdais. Autoriai teigia (2005), jog rašytiniai-lingvistiniai reikšmės būdai susipina su vizualiniais, garsiniais, gestiniais ir erdviniais reikšmės modeliais. Pabrėžiama, nors rašyba tebėra svarbi, raštingumo gebėjimų ugdymas turi apimti ne tik gramatinių formų išmanymą, bet ir veiksmingą bendravimą įvairiomis aplinkybėmis ir naudojimąsi teksto kūrimo priemonėmis, kurios gali apimti teksto apdorojimą, kompiuterinę leidybą ir manipuliavimą vaizdais. Tyrėjai teigia (2005), jog multimodalaus teksto išmanymas bei kūrimo įgūdžiai bus reikalingi kiekvienoje darbo srityje: „net

gamybos sektoriuje, gaminama naudojant ekrano sąsajas, o šios sąsajos yra lingvistinės, vizualinės ir simbolinės”.

Apibendrinant *Naujosios Londono grupės* veiklą, galima teigti, jog šių mokslininkų darbai prisidėjo ir padarė didelę įtaką raštingumo sąvokos praplėtimui ir XXI a. iššūkių komunikacijos ir informacijos aplinkoje pritaikymui. Idėjos parašytos praeito dešimtmečio pabaigoje yra vis dar aktualios ir keliančios diskusijas dabartinio švietimo kontekste. Grupė pateikia išvadas, jog pasiūlytos dvi raštingumo dimensijos turi pakeisti „tiek anglų kalbos, tiek kitų pasaulio kalbų raštingumo mokymo turinį ir pedagogiką” (Kalantzis & Cope, 2005, p. 207). Manoma, kad standartinė, rašytinė kalba nebeturi tokio pritaikymo kaip anksčiau. Vietoj to, naujos daugiakalbystės galimybės suteikia „atvirą ir lanksčią funkcinę gramatiką, padedančią besimokantiems kalbos apibūdinti kalbos skirtumus (kultūrinius, subkultūrinius, regioninius, nacionalinius, techninius, specifinius konteksto ir t. t.)” Multimodalinės prasmės dimensija atveria naujus būdus reprezentuoti rašytinį tekstą, pasitelkus garsą, vaizdą, gestus, formas.

M. Kalantzis ir B. Cope „Naujojo mokymosi” konceptas

Dabar vykstantys socialiniai, kultūriniai ir technologiniai pokyčiai vis labiau reikalauja peržvelgti ir keisti tradicinius švietimo modelius, atsižvelgiant į XXI a. keliamus iššūkius. Atliepdami tokią situaciją, tyrėjai B. Cope ir M. Kalantzis (2015) siūlo naujo požiūrio švietimo paradigmą, kurią apibrėžia terminu *naujasis mokymasis*.

Koncepto bendraautorai atskleidžia (2005), kokiomis vertybėmis ir principais yra grindžiama naujojo mokymosi teorija. Pirmiausia, įvairovės paisymas. Tai reiškia, jog besimokančiųjų skirtybės ir jų priėmimas turi būti mūsų mąstymo apie švietimą pagrindas. Šis principas itin atsiskleidžia diferencijuoto ugdymo idėjoje. Antrasis principas pabrėžia, jog mokymasis turi ugdyti gilesnį pažinimą ir žinių kūrimą, tai pateikiama kaip priešprieša tradicinei pedagogikai, kuri remiasi mokinių žinių standartizavimu. Šis principas išryškės toliau magistro darbe nagrinėjant metapažinimo konceptą. Kaip trečiasis principas nurodoma, jog švietimo dėmesys turi orientuotis į kuo labiau patirtinį mokymąsi ir mokymosi procesų stebėjimą bei fiksavimą. Pastarieji principai atsiskleidžia šių autorių išskirtuose aktyvaus žinių kūrimo ir nuolatinio grįžtamojo ryšio konceptuose, apie kuriuos bus rašoma vėliau. B. Cope ir M. Kalantzis teigia, jog ketvirtasis naujojo mokymo pagrindas yra globalumas: manoma, kad *naujojo mokymo* paradigma gali būti taikoma bet kurioje pasaulio vietoje.

Naujasis mokymasis siejamas su naujųjų medijų ir technologijų ugdyme sukeliama transformacijomis. Pabrėžiama, jog naujosios medijos pirmiausia yra skatinančios dalyvavimo

kultūrą (Kalantzis & Cope, 2015). Pateikiamas pavyzdys, jog anksčiau kultūra sklido iš keleto gamintojų daugeliui vartotojų - tai buvo nusistovėjusi hierarchinė sistema. Šiandien konceptas keičiasi: „kultūrinio darbo vaidmenų ribos nyksta: kiekvienas gali būti kartu ir skaitytojas, ir rašytojas, ir žiūrovas bei vaizdų kūrėjas” (Kalantzis & B. Cope, 2008, p. 374). Minima, jog tokie hierarchiniai santykiai, kai mokytojas kalba, o mokiniai klauso, su naujųjų medijų atėjimu į ugdymo diskursą turėtų taip pat keistis. Tačiau bendraautorai (2008) pastebi, jog naujosios medijos ir technologijos ugdyme gali nieko ir nekeisti, jeigu jos bus pritaikytos prie senosios didaktinės pedagogikos. Pateikiami ir tokios situacijos pavyzdžiai - spausdintų knygų pakeitimas į e. knygas. Darbo pobūdis išlieka nepakitęs: remiamasi vieno vadovėlio autorių žiniomis, mokymasis vyksta remiantis atminties darbu, o tai, ar mokiniai įsiminė, tikrinama kompiuteriniais testais. Teigiama, jog technologijos ir naujosios medijos savaime pokyčių švietimo srityje sukelti negali. Tačiau medijos ir technologijos atveria naujų mokymosi galimybių (Kalantzis & Cope, 2015). Manoma, jog technologijų ir medijų pasitelkimas gali atnešti daugiau bendradarbiavimo su mokytojais ir bendraamžiais, aktyvesnio mokinių įsitraukimo, atsakomybės už savo mokymąsi prisiėmimo. Apibendrinant galima teigti, jog technologijos padeda įgyvendinti šias naujojo mokymosi galimybes: visur esantis mokymasis, aktyvus žinių kūrimas, multimodali prasmė, nuolatinis grįžtamasis ryšys, bendras protas, metapažinimas ir diferencijuotas mokymasis.

Visur esantis mokymasis

Mokslininkai B. Cope and M. Kalantzis kaip pirmąjį naujojo mokymosi principą išskiria visur *esantį mokymąsi* (angl. Ubiquitous learning). Tai nauja švietimo paradigma, kuriai prielaidas atsirasti sudarė tobulėjančios technologijos. Kadangi žmogus - besimokanti būtybė, jam būdingas mokymasis visur nuo pirmųjų dienų. Ši naujojo mokymosi prieiga išskiria tuo, jog naudojantis technologijomis mokymasis gali vykti visur ir bet kuriuo metu. Taip mokymasis peržengia klasės ribas, tampa nuolatinis palydovu namie, vaikščiojant, važiuojant autobusu.

B. Cope and M. Kalantzis savo straipsnyje *Ubiquitous Learning: An Agenda for Educational Transformation* (2010) pirmiausia pradeda kalbėti apie visur esančias technologijas mūsų kasdienybėje: jų įsiterpimą į mūsų mokymąsi, darbą ir laisvalaikį. Terminu „ubiquitous computing” jie apibūdina visų skaitmeninių priemonių buvimą mūsų kasdieniniame gyvenime. Daroma išvada, jog visur esančios technologijos sudarė steigties galimybes *visur esančiam mokymuisi*. Kadangi technologijos veikia mūsų naudai, autorių nuomone, jos yra mūsų socialinių poreikių produktas.

Tiesa, autoriai, aptardami technologijų teigiamą įtaką socialinėms transformacijoms, atkreipia dėmesį ir į galimus neigiamus padarinius. Čia išskiriama skaitmeninė atskirtis, kuri vis dar egzistuoja, nepaisant to, jog technologijos darosi vis pigesnės ir prieinamesnės visuomenės nariams.

Daugiau dėmesio skaitmeninės atskirties aspektas susilaukė Covid pandemijos laikotarpiu. 2021 m. atliktame tyrime išskirti šie skaitmeninės atskirties aspektai: techninio aprūpinimo problemos, skaitmeninio raštingumo įgūdžių trūkumas, bei kitos kompleksinės problemos, didinančios skaitmeninę atskirtį, kaip vaikai iš nepalankios socialinės aplinkos, prastai veikianti socialinės apsaugos sritis (Žekaitė, at al., 2021)

B. Cope ir M. Kalantzis visur esančiam mokymuisi priskiria šiuos bruožus (2015):

1. Mokymasis, integruojant technologijas, gali vykti visur ir visada. *Visur esantis mokymasis* padeda įveikti senąjį pedagoginį erdvės ir laiko supratimą. Mokslininko nuomone, mokymasis už klasės sienų ir be griežto tvarkaraščio numatyto laiko gali būti tokio paties pobūdžio ir intensyvumo, kaip ir tradicinėje klasėje, ar net geresnis už ją. Kaip pavyzdys pateikiama situacija, jog pradėjus nagrinėti temą, po 45min. pamoka baigiasi ir besimokantysis tos temos analizuoti galimybės nebeturi, paskui praėjus laikui, mokyti motyvacija gali sumažėti.

2. Mokymasis, trunkantis visą gyvenimą. Manoma, kad *visur esantis mokymasis*, naudojantis technologijomis, atveria galimybę formuoti mūsų laikams tinkamus mąstymo įpročius, padedančius mokytis visą gyvenimą ir, bet kokiomis aplinkybėmis. Besimokantiejiems su technologijomis atsiranda vis daugiau priemonių tęsti mokymosi procesą skaitmeninėse erdvėse.

3. Formalaus ir neformalaus mokymosi susiliejimas. Dažnu atveju formalus ugdymas siejamas su institucionalizuotu švietimu, o neformalus ugdymas priešingai - tapatinamas su mokymusi, kuris vyksta už formalių ugdymo institucijų ribų. Anot bendraautorių, vykstant aktyviai ugdymo transformacijai, kurioje svarbų vaidmenį vaidina naujosios medijos ir -technologijos, takoskyra tarp šių ugdymo formų vis mažėja ir įgauna naują apibrėžimą - visuminis ugdymas, kuris orientuojasi ne tik į mokymosi rezultatą, bet ir į procesą.

4. Skaidrumas ir stebėjimas. Šis bruožas itin išryškėja kalbant apie visur esantį mokymąsi. Anot B. Cope ir M. Kalantzis (2015), mokinių matomumas internetinėje erdvėje, integruojant technologijas, naikina besimokantiejiems galimybę „pamiršti namų darbus“, jų neatsinešti ar kitaip pasiteisinti dėl neatliktų mokymosi užduočių. Apibendrinant galima teigti, jog su šiuo bruožu išryškėja besimokančiųjų „skaidrumas“ mokymosi atžvilgiu. Informacinės ir komunikacinės technologijos atneša taip pat galimybę nuolat stebėti besimokančiųjų veiksmus mokymosi erdvėje bei , greičiau suteikti atgalinį ryšį.

Aktyvus žinių kūrimas

Aktyvaus žinių kūrimo (angl. Active knowledge making) principas siejama su pasikeitusiais žinių perdavimo bei gavimo būdais, kintančiomis mokymosi formomis. Autorių teigimu (2015), informacinės ir komunikacinės technologijos keičia besimokančiųjų žinių gavimo įpročius.

Pereinama nuo pasyvaus žinių vartojimo diskurso prie aktyvaus žinių kūrimo proceso. Manoma, kad mokymasis, naudojant technologijas ir medijas savaime reikalauja aktyvesnio besimokančiųjų įsitraukimo, nei, pavyzdžiui, skaitymas iš vadovėlių, kuriuose būtų remiamasi tik esama informacija. (Kalantzis & Cope, 2021). Būtent mokymasis klasėje, kai besimokantysis turi laukti savo eilės pasisakyti, užduoti klausimą arba atvirksčiai - negali pasirinkti, kiek nori būti aktyvus dalyvis, o pagrindinis mokymosi procesas vyksta iš vieno šaltinio - vadovėlio, pateikiamas kaip priešingybė aktyvaus žinių kūrimo galimybei. Šio aspekto esmė ta, kad kiekvienas besimokantysis naudodamas technologijas ugdymo procese gali dalyvauti iškart ir tuo pat metu, užduoti jam rūpimus klausimus, išreikšti savo nuomonę. Analizuojant tam tikras temas, nepasikliaujama sukonspektuota vadovėlio informacija, dėka informacinių ir komunikacinių technologijų ir medijų priegū pasiekiami daugiau specifinės informacijos, skirtingų autorių, mokslininkų nuomonių, vaizdo įrašų.

Medijų teoretikas M. McLuhan (1996, p. 373) taip pat rašė, jog informacijos kiekis perteikiamas skaitmeninėje erdvėje „<...> sugriovė knygos kaip mokymosi priemonės monopoliją ir suardė pačios klasės sienas“. Taigi klasikinė ugdymo paradigma paremta spausdintinu diskursu yra vis labiau kvestionuojama (Klibavičius, 2013). Pabrėžiama, jog vietoje pasyvaus siauro žinių gavimo iš vieno vadovėlio besimokantysis gauna pats galimybę, pavyzdžiui, parašyti straipsnį, tapti žinių bendrakūrėju. Šis pokytis Cope ir Kalantzis (2021) apibūdinamas kaip aktyvaus dalyvavimo kultūros procesas. Naujųjų medijų teoretikas H. Jenkins (2006), aktyvaus dalyvavimo kultūros aspektą sieja su interneto turinio vartotojų elgesio pokyčiais: nuo vienus informacijos gavėjų rolės iki savarankiško turinio kūrimo ir dalijimosi vaidmens atsiradimo. Anot šio autoriaus, dalyvavimo kultūra pasižymi tokiais kriterijais: nebelyka kliūčių įsitraukti į veiklą skaitmeninėje erdvėje, jaučiamas palaikymas iš skaitmeninės bendruomenės dalyvauti, kurti ir dalintis savo turiniu, taip pat visų dalyvių indėlis į turinio kūrimą laikomas vertingu, nors visi dalyviai nebūtai prisideda, turi būti jaučiama, jog jie prie turinio kūrimo ar kitokio pobūdžio dalyvavimo gali prisidėti bet kada.

Grįžtant prie aptariamo naujojo mokymosi principo, aktyvus žinių kūrimas turi įtakos ir tradicinių mokymosi formų, kai didelis dėmesys skiriamas atminties lavinimui, pokyčiams. B. Cope ir M. Kalantzis (2015) pabrėžia, jog aktyvus žinių kūrimas griauja klasikinės ugdymo paradigmos nuostatas, kai mokymasis paremtas ilgalaikės atminties lavinimu: sąvokų, žodžių, datų kartojimu, mintinai mokymusi ir pasiruošimu atsiskaitymui. Bendra autoriai teigia (2015), jog atmintis šiandien nėra tokia svarbi, kaip mums buvo teigiama iki šiol. Dabar visur esančios technologijos keičia atminties svarbą, kasdienybėje mums nereikia įsiminti telefono numerių ar žemėlapių. Susiduriame su technologijų atnešamu fenomenu: milžiniški informacijos kiekiai mums yra prieinami keliais paspaudimais. Taigi autoriai daro išvadą, jog ilgalaikės atminties ugdymas praranda savo vertę ir tai

nebėra gerai besimokančio asmens savybė. O tai reiškia, kad švietimas turi pereiti „nuo įsiminimo iki žinių reprezentacijos“ t.y artefaktų kūrimo principo.

Mokslininkų siūlymu, mokytojų dėmesys turi kisti. Turima pradėti vertininti tai, kokį turinį ir kaip besimokantysis sukuria. Pavyzdžiui, kokį kiekį informacijos mokinys apdorojo atlikdamas užduotį, kiek išanalizavo skirtingų šaltinių ir mokslininkų nuomonių, ar geba cituoti, dalyvauti grupinėje veikloje su kitais. Toks intelektualinis darbas, kaip mokslinė ataskaita, straipsnis, recenzija yra mokymosi artefaktai, būtent tai yra besimokančiojo mokymosi įrodymas. Pasak tyrėjų, teorijos išmokti nebereikia, nes technologijos suteikia galimybę ją nuolat pasitikrinti. Minėti autoriai mano, jog šio principo įsitvirtinimas ugdymo diskurse ir aktyvaus dalyvavimo kultūros sukūrimas atneštų teigiamų pokyčių visuomenėje. Su tuo sunku nesutikti. Aktyviai besikeičiantys santykiai darbo rinkoje- dingstant ribai tarp vadovaujančių ir paklūstančių, reikalauja, jog visuomenės nariai turi būti aktyvūs, kūrybiški, gebėtų kurti specifinį turinį, bendradarbiauti ir be abejo išmanyti technologijas. Pasyvaus žinių vartojimo XXI a. posūkyje nebepakanka.

Apibendrinant galima teigti, jog informacinių ir komunikacinių technologijų galimybės leidžia atsirasti aktyviam žinių kūrimui, kuris taip pat siejamas su aktyvios besimokančiųjų dalyvavimo kultūros principu. Toks besimokantysis nuo pasyvaus žinių vartotojo arba tylaus skaitytojo, tampa žinių kūrėju arba bendrakūrėju. Nuo principo, jog anksčiau, pavyzdžiui, mokslinį turinį galėjo publikuoti tik mokslininkai ir tyrėjai, tai daryti dabar gali kiekvienas aktyvus besimokantysis, kuris turėtų būti vis labiau vertinamas ne pagal tai, kiek informacijos gali atsiminti ilgalaikė atmintis, bet kokį intelektualinį darbą - artefaktą - kaip jo mokymosi įrodymą, jis gali atlikti ir pateikti vertinimui.

Multimodali prasmė

Galima teigti, jog multimodali prasmės principas (angl. Multimodal meaning) tampa ypatingai aktualus, kai ugdymo procese yra integruojamos technologijos. Klibavičius pabrėžia, jog būtent „naujosios virtualios ugdymo aplinkos inicijuoja naująjį juslinį patyrimą: jos formuoja naujus suvokimo įpročius, vienu juslių pratęsimą kitomis, todėl ugdymas įgyja naują užduotį – lavinti jusles ir stebėti joms daromą medijų poveikį“ (Klibavičius, 2013, p.138). Baranova ir Duoblienė metodinėje priemonėje *Filosofija vaikams ir multimodalus ugdymas* (2020) taip pat atskleidžia, jog naujųjų technologijų prigimtis yra veiklinti visas jusles. Taigi naujojoje ugdymo paradigmoje atsiranda naujos žinių pateikimo/kūrimo formos. Šias formas apima mokymasis su fotografijomis, filmais, reklamomis, kompiuteriniais žaidimais, socialiniais tinklais, televizija ir multimedijų žurnalistika. Tam reikia ir pasirengusių mokytojų, kurie keistų požiūrį į tai, jog multimodalus

turinys yra ne tik pramoga, bet atvirksčiai, pažvelgtų į multimodalumą kaip naująjį ugdymo būdą, kuris gali būti daug efektyvesnis, nei tradicinės mokymo formos.

Kalantzis pateikia šias priežastis (2015), kodėl multimodalumo ugdymas mūsų visuomenėje tampa vis svarbesnis. Pirmiausia, dabartinėje visuomenėje dauguma informacijos pateikiama multimodalia forma (nuotraukos, vaizdo įrašai, žaidimai ir t.t). Antra - besimokančiajam gaunant informaciją ir žinias įvairiais būdais tuo pat metu, įsisavinama geriau nei tik klausant, ar skaitant (pvz.: teksto skaitymas vs. video žiūrėjimas su tekstu ir garsu). Ir trečioji priežastis siejama su ateities darbo rinkos poreikiais. Manoma, jog bus privaloma turėti įgūdžius informaciją rinkti ir ją pateikti multimodaliu būdu.

Žinoma, siekiant tokio ugdymo pokyčio mokyklose neužtenka, jog pamokose būtų integruojamos tik informacinės ir komunikacinės technologijos, o pagrindinis mokymosi procesas vyktų skaitmeninėje erdvėje. Šis multimodalios reikšmės principas glaudžiai susijęs su naujųjų raštingumų ugdymu. Savaime besimokantieji, be išankstinių žinių, negali kokybiškai tirti, kurti ir galiausiai jungti naujas žinių perdavimo formas, kaip šnekamoji kalba, vaizdas, garsas, gestai, atlikti skirtingų duomenų analizes. Be platesnio naujųjų raštingumų ugdymo, mano nuomone, atsiranda pavojus, jog besimokantieji gali tapti dar didesniais žinių vartotojais, nei tikraisiais aktyviais dalyviais ir kūrėjais.

Apibendrinant galima teigti, jog multimodali prasmė nėra visiškai naujas reiškinys. Tradicinėje pedagogikoje jau ilgą laiką naudojama šnekamoji kalba, rašytinio teksto analizė, pasitelkiamas vaizdas ir t.t. Tačiau naudodami technologijas ir naujasias medijas pamokoje, ar už jos ribų, besimokantieji mokosi sujungti ir analizuoti įvairias žinių reprezentavimo formas. Norint pasiekti efektyviausią būdą pasisavinti informaciją yra pasitelkiamos visos žmogaus jauslės. Multimodalaus ugdymo perspektyva atveria mokiniams/studentams ir kitiems ugdymo dalyviams naujas galimybes. Pavyzdžiui, į savo kuriamus intelektualinius darbus, įtraukti ne tik rašytinį tekstą, bet ir vaizdo, garso analizę, taip pat įvairias kitas vizualines/menines priemones. Pritariant autorių Cope ir Kalantzis nuomonei, norint neatsilikti nuo šiuolaikinės komunikacinės eros, mokiniams ir studentams yra būtina lavinti savo multimodalinį žinių pateikimą.

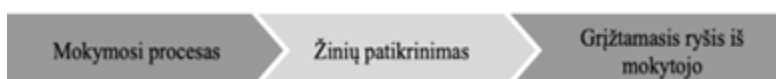
Nuolatinis grįžtamasis ryšys

Kitas tyrėjų Cope ir Kalantzis išskiriamas principas, kurį skatina technologijų integravimas į ugdymo procesą - nuolatinis grįžtamasis ryšys (angl. Recursive Feedback). Grįžtamasis ryšys neabejotinai yra svarbi sėkmingo mokymosi sudedamoji dalis. Manoma, jog grįžtamasis ryšys gali pagerinti mokymąsi trimis reikšmingais būdais. Pirma, kokybiškas grįžtamasis ryšys gali pagreitinti mokymąsi. Antra - pagerinti mokymosi kokybę. Trečia, nuolatinis grįžtamasis ryšys sudaro

galimybę gerinti tiek individualius, tiek kolektyvinius besimokančiųjų grupės pasiekimus (Okita & Schwartz, 2013).

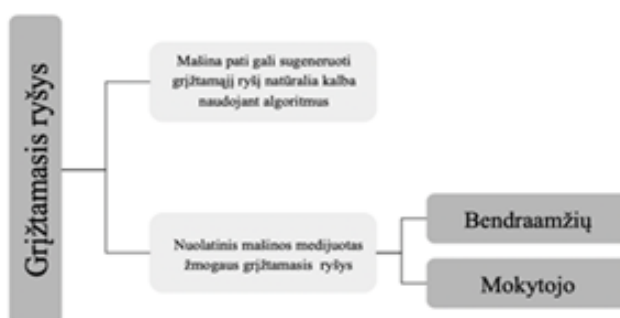
Cope ir Kalantzis teigia (2015), jog dažnu atveju teikiamas grįžtamasis ryšys, nėra efektyvus ir neprideda prie mokymosi kokybės bei mokymosi patirties turtinimo, nes yra teikiamas po atsiskaitymo ir yra retoperspektyvus. Tai apibendrinamasis vertinimas, kuris yra tarsi moralinė pamoka, ką besimokantysis turės padaryti ateityje (1 pav.)

1 pav. Vizualizacija sudaryta remiantis Kalantzis ir Cope skyriumi „Learning and New Media” knygoje „The SAGE Handbook of Learning”, 2015, p. 379- 383.

Autorių dėja, keisti apibendrinamąjį ryšį - nuolatinu grįžtamoju ryšiu, kuris visų pirma yra formuojamasis vertinimas. Jo naudą besimokančiajam pabrėžiama tuo, jog grįžtamasis ryšys yra teikiamas viso mokymosi proceso metu ir tada, kai to labiausiai reikia. Išskiriama, jog tai turtina mokymosi patirtį, suteikia mokiniams daugiau akademinio pasitikėjimo, suvokimo, kuria kryptimi einama. Tačiau tyrėjai prieina išvadą, jog tokio pobūdžio grįžtamasis ryšys tradicinėje klasėje su trisdešimčia besimokančiųjų nėra įmanomas. Kaip išeitį Cope ir Kalantzis išskiria skaitmeninės erdvės pasitelkimą. Tai leidžia, anot autorių, įvertinti daugiau mokinių. Informacinių ir komunikacinių technologijų ingeracija ir su tuo atsirandanti galimybė naudoti skaitmenines mokymosi aplinkas, autorių nuomone, sudaro prielaidas pradėti naudoti įvairias besimokančiųjų vertinimo formas.

2 pav. Vizualizacija sudaryta remiantis Kalantzis ir Cope skyriumi „Learning and New Media” knygoje „The SAGE Handbook of Learning”, 2015,p. 379- 383.

Anot tyrėjų, technologijos leidžia grįžtamąjį ryšį teikti šiomis formomis: automatinis grįžtamasis ryšys (angl. Machine feedback) ir nuolatinis mašinos medijuotas žmogaus grįžtamasis ryšys (angl. Machine mediated human feedback). Pirmasis, literatūroje dažniausiai apibūdinamas kaip natūralia kalba algoritmų sugeneruotas grįžtamasis ryšys. Antrasis, grįžtamasis ryšys, autorių aiškinimu, susijęs su vertinimo gavimu iš skirtingų šaltinių: mokytojo, bendraamžių grupės ir kitų asmenų. Mokiniai atsiduria mokytojo pozicijoje ir, remiantis kriterijais, įvertina bendraamžių atliktus darbus. Mokytojas, žinoma čia yra svarbus veikėjas, nes valdo šį procesą. Gaunant tokį nuolatinį grįžtamąjį ryšį iš kelių šaltinių, atsiranda galimybė suprasti savo progresą, silpnąsias ir stipriąsias savo mokymosi proceso savybes. Cope ir Kalantzis pabrėžia (2015), jog tokio nuolatinio grįžtamojo ryšio padedami mokiniai gali mokytis ir gauti grįžtamąjį ryšį tol, kol bus tokie geri, kokie gali būti. Bendra autoriai teigia (2015), jog su šiais pokyčiais turi keistis ir tai, ką besimokantieji atlieka mokymosi proceso metu. Pirmiausia, mokiniai turi kurti žinių artefaktus, kaip praktinius intelektualinio darbo įrodymus. Antra, turi keistis ir mokinių testavimo sistema. Vienas iš siūlymų yra adaptyvus kompiuterinis testavimas (angl. Computer adaptive testing). Šis terminas aiškinamas kaip metodas, kuris generuoja klausimus, pagal teisingų ir klaidingų atsakymų skaičių, jei suklystama, duodamas lengvesnis klausimas (Kalantzis & Cope, 2015). Visi besimokantieji tuo pat metu sprendžia lyg ir tą patį testą, bet pritaikytą jų lygiui. Taip mokytojas gali žinoti, kuris mokins, ko išmoko, o kur dar turi pasistengti, gali duoti greitą grįžtamąjį ryšį.

Apibendrinus, galima teigti, jog nuolatinis grįžtamasis ryšys, vykstantis skaitmeninėje erdvėje, turi būti gaunamas iš keleto šaltinių: mokytojo, bendraamžių ir kitų ekspertų. Tai padeda pagrindus asmeniniam tobulėjimui viso ugdymo proceso metu. Dedamas pagrindas kurtis *no failure education* kultūrai, kuri reiškia, jog besimokantieji gali tobulėti, kol bus tokie geri, kokie ir gali būti. Svarbu pabrėžti, jog nuolatinis grįžtamasis ryšys vyksta kiekviename mokymosi etape. Nuolatinis grįžtamasis ryšys turi būti ekstensyvus, provokuojantis mąstyti, greitai suteikiamas.

Bendras protas

Naujojo mokymosi galimybė, kuri pasak Cope ir Kalantzis, kuri gali atsirasti technologijas integruojant į ugdymą, apibrėžiamas terminu- bendras arba bendradarbiaujantis protas (angl. Collaborative Intelligence). Šis aspektas siejamas su tuo, jog mokymosi procesas su technologijomis ir naujosiomis medijomis, laikomas kaip socialinė veikla-, bendradarbiavimas su kitais besimokančiais. Manoma, jog susikoncentravimas į individualų, tylųjį ugdymą yra žmogaus dekokolektivizavimas. Kita vertus, tradicinėje klasėje, mokytis šiuo būdu sudėtinga. Todėl tradicinė ugdymo sistema, kuri bendradarbiavimą klasėje praktikuoja tik epizodiškai yra kritikuojama (Montebello & Kalantzis at al., 2018). Manoma, jog taip besimokantieji neišsugdo

reikiamo įgūdžio, kuris ateities darbo rinkoje bus itin vertinamas. Svarbu, atkreipti dėmesį ir į tai, jog autoriai e-mokymąsi, laiko taip pat individualiu protu paremtu mokymusi, nes paskaitos/pamokos ir jomis paremti testai tikrina tik besimokančiojo gebėjimus įsiminti informaciją ir su niekuo jos nereflektuoti. Tai puikus pavyzdys, jog technologijos ugdymo prasme yra neutralios ir savaime kokybės negarantuoja (Cope & Kalantzis, 2016).

Bendro proto konceptas gali būti efektyviai įgyvendinamas skaitmeninėje erdvėje, pasitelkiant „pagalbos ekonomiką“. Tai siejama su kitais ugdymo dalyviais - bendraamžiais. Bendraamžiai gali skatinti geresnius rezultatus ir atliekamo darbo kokybę. Jie gali komentuoti, taisyti klaidas, mokyti suteikti ir priimti konstruktyvią kritiką. Manoma, jog tai yra pagrindas į tobulėjimą. Kadangi tokiam mokymosi procese dalyvauja skirtingų lygių mokiniai, galimybių pasirodyti gerai turi ir tie, kurie dažnu atveju, tradicinėje pedagogikoje apibūdinami kaip nepažangūs. Kitas svarbus, bendro proto aspektas yra tas, kad besimokantieji suteikdami grįžtamąjį ryšį, gali motyvuoti vienas kitą. Autoriai atkreipia dėmesį (2015), jog su šia prieiga sudaromos galimybės keistis besimokančiųjų motyvavimo sistemai. Pažymys tradicinėje pedagogikoje ilgą laiką užėmė svarbią vietą. Tačiau pastebima, jog galimybė kuo geriau atlikti darbą, gauti pozityvių bendraamžių atsiliepimų, taip pat galimybė, jog darbas bus viešai publikuojamas, veikia kaip stiprus išorinės motyvacijos faktorius.

Mokymosi bendradarbiaujant privalumų yra daug, juos galima išskirti į keturias kategorijas (Kalantzis & Cope at al., 2018):

- Socialinė nauda: mokinių pagalbos vienas kitam kūrimas bendradarbiaujant, geresnis įvairovės supratimas, besimokančiųjų bendruomenių kūrimas;
- Psichologinė nauda: mokinių savigarbos stiprinimas, mokymais išsakyti ir priimti kritiką, bei pozityvius komentarus, akademinio nerimo mažinimas;
- Akademinė nauda: kritinio mąstymo įgūdžių ugdymas, aktyvus mokinių įsitraukimas į mokymosi procesą, geresni mokymosi rezultatai, problemų sprendimo būdų modeliavimas ir praktika, didesnė mokinių motyvacija;
- Vertinimo nauda: įvairių vertinimo metodų naudojimas, mokytojui stebint, kaip mokiniai bendrauja tarpusavyje, aiškina savo samprotavimus, užduoda klausimus ir aptaria idėjas.

Apibendrinant galima teigti, jog mokymosi bendradarbiaujant dinamika, kai skirtingi žmonės sujungiami spręsti vienai problemai, gali suteikti kur kas turtingesnes mokymosi patirtis, kurios atsiranda bendraamžių dialoge.

Metapažinimas

Anksčiau minėtų autorių nuomone, į ugdymo sistemą vis dažniau– integruojant technologijas, turėtų išryškėti ir metapažinimo principas (angl. *Metacognition*). Metapažinimas apibūdinamas kaip gebėjimas mąstyti giliau ir plačiau, aukštesniu lygiu, taip pat gebėjimas efektyviau mokytis (Kalanztis & Cope, 2015). Pažymima, jog svarbi metapažinimo ugdymo dalis, –tai pačių besimokančiųjų savarankiškas savo mokymosi planavimas ir strategavimas. Gyvenant XXI a. greitai besikeičiančiame laikotarpyje, reikia žmonių, gebančių reflektuoti, mąstyti apie vykstančius procesus. Todėl savarankiško, gebančio planuoti ir vertinti besimokančiojo tipo kūrimas turėtų būti vienas svarbiausių švietimo sistemos uždavinių.

Gordon (1996) metapažinimo apibrėžimą apibūdina panašiai, kaip ir anksčiau minėti autoriai. Tyrėja taip pat pabrėžia, jog metapažinimo principu svarbiausias ne turinio suvokimas ir jo įsiminimas, bet, visų pirma, savo pažinimo procesų suvokimas ir šio panaudojimas savo mokymosi procese. Darbe plačiau nagrinėjami ir išryškinami šie besimokančiojo bruožai:

- planuoja, sprendžia, kokie yra jų tikslai;
- sprendžia, kokias strategijas naudoti, kad jų pasiektų;
- ieško skirtingų šaltinių ir išteklių;
- stebi savo pažangą, konsultuojasi su kitais, ar einama teisinga kryptimi;
- įvertina, kada tikslas jau pasiektas;

Autorė pateikia Houssmano (1991) tyrimo apžvalgą. Teigiama, jog stebint mokinių savianalizės žurnalus, buvo nustatyta, kad mokiniai, kurie suvokė savo metapažinimo procesus, pasiekė geresnių rezultatų, palyginti su tais, kurie savo pažangos ir mokymosi eigos nestebėjo ir nefiksavo.

Metapažinimo konceptą Gordon (1996) sieja su technologijų integravimu į ugdymo procesą. Tyrėja pabrėžia, jog kompiuteriai ir kitos interaktyvios priemonės, įtraukdamos mokinius veikia kaip interaktyvi terpė ir leidžia plėtoti besimokančiųjų asmeninį žinių įgijimą ir pateikimą, stiprindamas jų mąstymo įgūdžius.

Tuo tarpu, Gee pateikia dvi žmogaus mąstymo ir mokymosi teorijas. Jis atskleidžia (2008), jog ankstesnėje mokymosi teorijoje proto veikla buvo apibūdinama kaip kažkas panašaus į skaitmeninį kompiuterį, o tai reiškė, jog žmonės mąsto ir mokosi manipuliuodami abstrakčiais simboliais pagal logines taisykles. Tačiau naujesnės teorijos, anot autoriaus, rodo, kad visų pirma žmonės mokosi ir mąsto ne abstrakčiais skaičiavimais ir apibendrinimais, o savo patirtimi. Galima teigti, kad pirmiausia besimokantysis spręsdamas naujas iškilusias problemas ir situacijas, remiasi savo ankstesne patirtimi. Gee taip pat mano, kad žaidimai gali prisidėti prie metapažinimo ugdymo. Autorius pateikia įžvalgas, jog besimokantieji su žaidimais, pirmiausia turi gerai pažinti žaidimą, jo dizainą ir principus. Tai reiškia, jog mokiniai turi mokytis iš savo bendraamžių, ir iš kitų žmonių, kurie labiau patyrę. Taip vystosi socialinė sąveika, kuri padeda efektyviau mokytis, siekti tikslų.

Galima teigti, jog žaidimai gali skatinti metapažinimo steigties galimybes, nes besimokantieji aktyviai pereina prie patirtinio supratimo, skirtingų modelių atpažinimo ir teorijų kūrimo.

Apibendrinant, galima daryti išvadą, jog šis principas siejamas su besimokančiojo savarankiškumo įgalinimu savo paties mokymosi projektavime. Šiuolaikinės technologijos ir virtualios erdvės, padeda besimokančiajam fiksuoti savo tikslus ir pažangą, tai gali matyti ir mokytojas turintis prieigą, bei bendraamžiai, duoti patarimus ir suteikti atgalinį ryšį. Galiausiai, technologijos mokiniams atveria neribotą išteklių ir šaltinių pasirinkimą, įgalina jį patį juos pasirinkti ir reflektuoti su kitais besimokančiais.

Diferencijuotas mokymasis

Literatūroje terminas diferencijuotas mokymas (angl. *Differentiated learning*) siejamas su skirtingų galimybių suteikimu mokiniams įsisavinti turinį, apdoroti, konstruoti ar įprasminti idėjas, kurti mokymo medžiagą taip, kad visi klasės mokiniai galėtų veiksmingai mokytis, neatsižvelgiant į jų gebėjimų skirtumus.

Ilgą laiką, institucinėse ugdymo įstaigose buvo dedamos pastangos suvienodinti mokinius: uniformos, panašus besimokančiųjų amžius, mokymosi lygis, vienodas turinys ir mokymosi priemonės. Tačiau tradicinėse klasėse vis tiek išryškėja mokinių skirtybės, kurias sunku paslėpti ar užgniaužti (Kalantzis & Cope, 2015) Tai besimokančiųjų brandos lygis, skirtingos šeimos kultūrinės aplinkybės ir vertybės, skirtingas žinių bagažas ir žinoma skirtingi asmenybių ir net temperamentų skirtumai. Todėl Cope ir Kalantzis daro prielaidą (2021), jog šiuolaikiniai mokiniai dabar yra linkę daug ir greitai komunikuoti virtualioje erdvėje, o tradicinės klasės taisyklės jau nebeatitinka jų poreikių: reikia ilgai laukti, kol mokytojas skirs individualų dėmesį, kelti ranką ir sulaukti savo eilės pasisakyti ir diskutuoti, pristatant teorinę medžiagą kartais greitai kilę klausimai gali likti neatsakyti. Pabrėžiama, jog neretai dėl to atsiranda ir elgesio problemų klasėje, su kuriais mokymosi procese turi tvarkytis mokytojas.

Kita tyrėja atskleidžia, kad daugelis emocinių ar socialinių sunkumų, su kuriais susiduria mokiniai, išnyksta, kai ugdymo aplinka pritaikoma prie jų mokymosi lygio ir tempo (K. Scalise, 2007). Cope ir Kalantzis pritaria tokiam požiūriui. Anot jų, įvertinant besimokančiųjų skirtumus, jų jau turimą patirtį, – kiekvienas mokinytis klasėje neprivalo būti tame pačiame puslapyje ar net užduotyje, tai reiškia ugdymo procesas turi suteikti individualesnę mokymosi patirtį. Šie autoriai diferencijuoto mokymosi principą sieja su vis dažniau integruojamomis technologijomis ir jų suteikiamomis galimybės pereiti į skaitmeninę mokymosi erdvę, kurios, jų nuomone, leidžia lengviau diferencijuoti mokymą. Besimokantieji gali daryti tą patį dalyką savo tempu arba daryti skirtingus dalykus, atsižvelgdami į savo poreikius ar interesus.

Mokymosi diferencijavimas skaitmeninė mokymosi erdvėje, remiantis Scalise (2007)- apima šias sritis: turinio, proceso, ir galutinio mokymosi „produkto“. Turinio diferencijavimas susijęs su tai, ko mokiniai mokosi, tai reiškia:

- iš anksto įvertinami mokinių įgūdžiai ir supratimas;
- mokiniams parenkama tinkama veikla;
- skaitmeninėje erdvėje pateikiama papildomų išteklių, atitinkančių jų supratimo lygį;
- suteikiama galimybė rinktis, kad mokymasis būtų skatinantis gilesnis.

Mokymosi proceso diferencijavimas susijęs su šiais autorės išskirtais bruožais:

- atspindi mokinių skirtingus mokymosi stilius;
- mokymosi proceso trukmė priklauso nuo to, kaip mokiniams sekasi mokytis.

Galutinis mokinių mokymosi rezultatas diferencijuojamas:

- pasirenkama, koku būdu pateikiami intelektualiniai artefaktai: ataskaitos, plakatas, prezentacija, lankstinukas, esė;
- rašomas diferencijuotas žinių patikrinimas;
- suteikiamas grįžtamasis ryšys kiekvienam mokiniui.

Apibendrinant, Cope ir Kalantzis *diferencijuoto mokymo* principą, galima daryti išvadą, jog tradicinėje klasėje, kurioje dažnu atveju yra apie trisdešimt mokinių, atsižvelgti į šiuolaikinių besimokančiųjų skirtybes ir suteikti kiekvienam individualesnę mokymosi patirtį, pritaikyta jų asmeninei patirčiai, mokymosi greičiui, efektyvumui ir interesų sferai, arba visus mokinius lygiavertiškai įtraukti į diskusiją yra sudėtingas arba greičiausiai neįmanomas procesas, kai klasėje yra tik vienas mokytojas. Informacinių ir komunikacinių technologijų integracija į ugdymo procesą atveria platesnes galimybes diferencijuoti mokymosi turinį, procesą ir galutinį rezultatą, ir, žinoma, greičiau mokiniams suteikti grįžtamąjį ryšį.

Mokytojo vaidmuo ir IKT

Technologijoms pamokoje užimant vis svarbesnę vietą keičiasi ugdymo proceso paradigma. „Perėjimas nuo tradicinio prie naujojo mokymosi principo, naudojant IKT, padės mokiniams veiksmingiau susieti teorines žinias su praktinėmis“ (Buza, 2017, p. 156). Informacinės ir komunikacinės technologijos, jau minėto autoriaus nuomone, turi atlikti mokinių mokymo kokybės gerinimą (Buza, 2017). Mokytojas yra atsakingas už klasės aplinkos kūrimą ir mokinių mokymosi patirtį, todėl pedagogo vaidmuo, mokymosi kokybės gerinime su IKT yra neabejotinas. Dėl šios priežasties, šiuolaikiniai mokytojai turi turėti gerus įgūdžius naudojantis skaitmeninėmis technologijomis ir gebėti jas įtraukti į ugdymo turinį. Remiantis tyrėjo Brandl pastebėjimais (2002), IKT gali būti veiksmingos tik tada, kai mokytojui tenka „tarpininko“, kuris planuoja ir veda

pamoką, vaidmuo. Kita autorė Canado (2010) teigia panašiai, jog mokytojas, dirbdamas su IKT atlieka patarėjo, motyvatoriaus, pagalbinko ir stebėtojo vaidmenis. Literatūroje išskiriamos šios priežastys, kodėl integruojant IKT turi keistis ir mokytojo vaidmuo:

1. **Keičiasi mokymosi ištekliai:** vadovėliai, tradicinė lenta, popierinės vaizdo priemonės kaip plakatai, netenka savo efektyvumo.
2. **Kinta vertinimo metodai:** vis dažniau reikalingas nuolatinis grįžtamasis ryšys, nei retrospertyvinis vertinimas mokymosi ciklo pabaigoje, atsiskaitymų metodai taip pat kinta. Vis dažniau pasitelkiamos programos, kurių funkcijos leidžia kiekvienam mokiniui individualiai konstruoti klausimus.
3. **Mokytojui nebeužtenka perteikti tik mokymosi turinio:** pedagogai šiandien turi skatinti kritinio mąstymo įgūdžius, ugdyti skirtingų raštingumų tipus, puoselėti bendradarbiavimo įgūdžius, padėti besimokantiesiems pasirinkti žinių šaltinius, nepasimesti gausioje internetinėje erdvėje (Wheeler, 2000).

Kalantzis ir Cope (2010) išskyrė bruožus, kurie reikalingi „naujam mokytojui“, o šiuos galima suskirstyti į tokias kategorijas:

1. **Mokytojo vaidmuo:** daugiau kontroliuoja savo profesinį gyvenimą; yra tikslingas mokymosi kūrėjas, o ne (tik) mokymo programos įgyvendintojas; geba suteikti savo besimokantiesiems galimybę prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi;
2. **Pozityvumas ir naujos kompetencijos:** naudoja pozityvius būdus tapti autoritetu klaseje; geba internetines platformas pasitelkti mokymuisi; gerai jaučiasi dirbdamas su besimokančiais multimodalinėse erdvėse; keičiantis darbo pobūdžiui lengvai transformuoja savo profesinę tapatybę.
3. **Mokytojo bendradarbiavimas ir profesinės patirties dalijimasis:** mokytojas aktyviai prisideda prie profesinės dalijimosi kultūros kūrimo, tai reiškia, jog mokytojas prisideda prie kitų mokytojų, kuriant mokymosi medžiagą, tais artefaktais dalijasi su kitais pedagogais; tarp besimokančiųjų skatina visur esančio mokymosi principą, dalindamasis su mokiniais naujais informaciniais šaltiniais.
4. **Mokytojo aplinkos kūrimas ir valdymas:** pedagogas valdo daugialypę mokymosi aplinką; diferencijuoja mokymą, atsižvelgdamas į skirtingus besimokančiųjų poreikius; mokytojas yra bendruomenės lyderis.
5. **Mokytojo vertinimas:** pedagogas įgyvendina nuolatinio grįžtamojo ryšio principą, vertinama viso proceso metu, o ne tik jo pabaigoje; kuria ir taiko savo vertinimą, kad galėtų įvertinti savo darbo pobūdį, rezultatus, išskirti savo stipriąsias ir silpnąsias sritis.

Iš šių autorių išskirtų bruožu matyti, jog mokytojas turi, dar studijų metais, pradėti konstruoti savo profesinę tapatybę, būti tam sistemingai ruošiamas.

Kalbant apie mokytojo vaidmenį ir IKT integraciją svarbu paminėti ir kitą situaciją: mokytojų vengimą naudotis technologijos. Jau anksčiau aptartas autorius, išskyrė priežastis, kodėl kai kurie mokytojai vis dar jų vengia. Nustatyta keletas priežasčių: „prastas mokymo programų parengimas, skeptiškas požiūris į tai, jog IKT gali tobulinti mokymosi procesą, mokyklos administracijos paramos trūkumas, didėjančios laiko ir pastangų sąnaudos, kurios reikalingos technologijoms išmokyti ir jomis naudotis bei baimė prarasti autoritetą klasėje” (Buza, 2017, p. 156). Mokytojo amžius taip pat svarbus faktorius IKT integracijos procese. Manoma, jog mokytojų veiksmingumas mažėja didėjant jų darbo patirčiai ir amžiui, tačiau mažėjimas ir veiksmingumas priklauso nuo mokyklos vadovybės. Atsižvelgdama į tai, „mokyklų vadovybė turėtų užtikrinti, kad mokytojams būtų teikiama pakankama parama integruojant IKT į pamokas” (Ghavifekr & Rosdy, 2015, p. 177). Apibendrinant skirtingų autorių idėjas galima teigti, jog su informacinių ir komunikacinių technologijų integravimu, keičiasi ir mokytojo vaidmuo. Tam įtakos turi šios priežastys: mokymosi išteklių kaita, vertinimo pokyčiai bei mokymosi turinio perdavimo aspektai. Darosi vis svarbiau, jog mokytojas tarpininkautų perduodant ne tik dalyko žinias, bet ir skatintų tokių kompetencijų perdavimą: bendradarbiavimas, gebėjimas dirbti multimodalioje aplinkoje, internetinėje gausoje pasirinkti teisingus informacinius šaltinius. Kalantzis ir Cope pasiūlytas terminas „Naujasis mokytojas” apibrėžia daugybę naujų mokytojo funkcijų bei savybių. Toks pedagogas kuria dinamišką mokymosi aplinką, naudojami multimodaliu mokymosi turiniu, vis mažiau naudojami vadovėliai, sugeba diferencijuoti ugdymą, teikia nuolatinį vertinimą ir stebi pažangą, taip pat geba „perleisti” mokiniams atsakomybę už savo mokymąsi. Svarbu tai, jog naujasis mokytojas aktyviai prisideda prie mokytojų savitarpio pagalbos ir dalijimosi kultūros vystymosi.

EMPIRINIS TYRIMAS

Tyrimo metodologija

Metodas. Teorinės magistro darbo dalies uždaviniams įvykdyti pasirinkta mokslinės literatūros bei Europos Sąjungos kalbų mokymosi politiką pagrindžiančių dokumentų analizė. Mokslinės literatūros ir Europos Sąjungos aktų analizė bei apibendrinimas leido atlikti pagrįstą empirinę analizę. Šiame magistro darbe empiriniam tyrimui pasirinktas kokybinio tyrimo metodas. Siekiant išsiaiškinti „Naujojo mokymo“ (angl. *New Learning*) galimybes integruojant IKT specifiniame užsienio kalbų mokymo kontekste, pasirinkta atvejo tyrimo strategija. Laikantis atvejo tyrimui būdingos eigos, pirmiausia buvo sukurtas tyrimo dizainas, pasirengta tyrimui, atliktas bandomasis tyrimas, surinkti tyrimui naudojami duomenys, atlikta šių duomenų analizė ir paskutiniajame etape pateikiamos išvados (Tellis, 1997). Ši pasirinkta strategija leidžia išsamiai atskleisti užsienio kalbų mokytojų patirtį, dirbant pasitelkus informacines ir komunikacines technologijas bei Cope ir Kalantzis išskirtų septynių „Naujojo mokymo“ prieigų atsiradimo galimybes užsienio kalbų pamokose. Tyrimo metu, atliekant pusiau struktūruotus interviu, surinkti duomenys analizuojami remiantis kokybine turinio analize. Empirinėje magistro darbo dalyje šie duomenys suskirstyti į temas ir susisteminti į nuoseklų pasakojimą.

Tyrimo organizavimas ir eiga. Tyrimo organizavimas vyko žemiau išvardytais etapais:

1. 2023 m. sausio mėnesį analizuoti Cope ir Kalantzis „Naujojo mokymo principai: Visur esantis mokymasis; Aktyvus žinių kūrimas; Multimodali prasmė; Nuolatinis grįžtamasis ryšys; Bendras protas; Metapažinimas.
2. Išanalizavus literatūrą, remiantis aukščiau minėtais autoriais ir jų išskirtomis prieigomis, pradėti kurti pusiau struktūruoto interviu klausimai užsienio kalbų mokytojams.
3. Vykdytas pilotinis interviu su anglų, kaip pirmosios užsienio kalbos, mokytoja. Po šio pilotinio interviu tyrimo klausimų kiekis buvo sumažintas, nes interviu įpusėjus ir pabaigoje buvo galima just, jog pedagogo atsakymai lakoniškėja, blaškomasi nuo vienos temos prie kitos, jaučiamas nuovargis.
4. Vasario mėnesį vykdyta teorinė literatūros bei Europos Sąjungos dokumentų, grindžiančių kalbų mokymąsi, analizė.
5. Kovo mėnesį magistro darbo tyrimui ieškota informantų. Šiuo tikslu buvo rašoma į ugdymo įstaigas, kurios savo specifiškumą pabrėžia technologijų naudojimu. Informantų taip pat ieškota socialiniuose tinkluose, pasitelkus privačias mokytojų bendravimo grupes. Iš pradžių interviu duoti buvo pasiryžę vienuolika mokytojų. Trys iš jų atsisakė dalyvauti dėl asmeninių priežasčių, du mokytojai, susipažinę su tyrimo tikslu nusprendė,

jog IKT savo pamokose naudojami tik epizodiškai. Galiausiai tyrime dalyvauti pasiliko šeši informantai, kurie IKT integruoja į kiekvieną savo pamoką.

6. Duomenims analizuoti pasirinkta kokybinė turinio analizė. Transkribuota medžiaga analizuota atrenkant esminius duomenis. Duomenys suskirstyti į subkategorijas ir kategorijas pagal interviu klausimus ir pateikti lentelėje (Priedas nr. 1).
7. Remiantis iš interviu sudaryta lentelė, gauti duomenys buvo segmentuojami bei atlikta jų interpretacija. Interpretacijai remtasi teorine darbo dalimi. Teksto analizės rašymas vykdytas išskiriant esminius aspektus pagal interviu klausimą.

Tyrimo organizavimas. Tyrimas buvo atliekamas 2023 metų sausio – 2023 metų balandžio mėnesiais.

Tyrimo dalyviai ir jų atrankos kriterijai. Magistro baigiamajame darbe, atliekant kokybinius pusiau struktūruotus interviu, buvo taikoma tikslinė tyrimo dalyvių atranka. Dalyviai buvo atrinkti pagal šiuos pagrindinius kriterijus:

1. Informantai turėjo būti pirmosios ir antrosios užsienio kalbų mokytojai.
2. Pedagogai turėjo integruoti IKT daugumoje savo vedamų užsienio kalbos pamokų.
3. Siekta atrinkti mokytojus su įvairia darbo patirtimi: nuo vienerių iki dešimties metų patirties, taip pat dirbantys su skirtingų amžiaus grupių mokiniais: pradinėse, progimnazijos ir gimnazijos klasėse.
4. Darbe siekta laikytis ir geografinės įvairovės. Informantai buvo atrinkti ne tik iš Vilniaus apskrities, bet ir iš Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių apskričių.

1 lentelė. Tyrimo dalyvių kodavimo lentelė.

Koduotė:	Mokomasis dalykas:	Darbo patirtis:
U1	Anglų k.	4 m.
U2	Anglų k.	6 m.
U3	Prancūzų k.	10 m.
U4	Anglų k.	5 m.
U5	Vokiečių k.	4 m.
U6	Vokiečių k.	1.5 m.

Magistro darbo tyrimo išskirtinumas. Šio magistro darbo tyrimą galima laikyti išskirtiniu, nes dėmesys skiriamas „Naujojo mokymosi“ atsiradimo galimybei, taikant informacines ir komunikacines technologijas (IKT) užsienio kalbų mokymo kontekste. Prie šio tyrimo išskirtinimų

galima priskirti ir sudarytą klausimyną. Šis sukurtas remiantis Cope ir Kalantzis literatūroje išskirtomis septyniomis „Naujojo mokymosi“ prieigomis, kurios lietuvių magistro darbuose nėra tyrinėjamos.

Tyrimo rezultatų aprašymas ir interpretacija

Mokytojų santykis su technologijomis ugdyme

Prieš pradėdant gilintis į septynias B. Cope ir M. Kalantzis išskirtas naujojo mokymo prieigas, pirmiausia buvo siekiama išsiaiškinti, kokį santykį su technologijomis pamokoje turi informantai. Jų buvo paklausta: „Kaip apibūdintumėte savo, kaip kalbų mokytojo(s), santykį su technologijomis?“. Išanalizavus duomenis, mokytojų atsakymus galima išskirti į šias kategorijas:

1. **Pozityvus požiūris į technologijas:** <...> *technologijas aš naudoju ir jų nesibaidau <...> stengiuosi kažką „technologiško“ panaudoti per kiekvieną pamoką” (U1), „Kaip anglų kalbos mokytoja, galiu pasakyti, kad IKT ir visos medijos yra mano pusėje <...> aš neįsivaizduoju, kaip aš galėčiau jomis pati nesinaudoti ir nenaudoti per pamokas” (U2), „dabar neįsivaizduoju savo pamokos be technologijų, be internetinio turinio” (U3), <...> *dabar man labai faina, pasitikiu savo technologinėm žiniom, jei kažko nežinau - greitai išsiaiškinu” (U6). Pastarasis informantas dalinasi, jog ateityje savo kompetencijas norėtų toliau plėsti studijose: „<...> norėčiau pats galbūt studijuoti, dabar kur pedagogams siūlo informacinių technologijų magistrą”.**

Pastebėjus šio mokytojo norą toliau gilinti žinias technologijų integravimo srityje, jo pasiteirauta, kodėl šių valstybės finansuojamų studijų dar nepasirinko. Informantas teigė, jog suderinti studijas ir mokytojo darbą pilnu etatu beveik neįmanoma. Iš šio informanto U6 bei U5 (<...> *Pati irgi buvau nusižiūrėjusi online bakalauro studijas Vokietijos universitete”)* galima teigti, jog švietimo organizacijos laukia išsilavinusių, norinčių tobulėti mokytojų, tačiau sudaryti palankias studijuoti darbo sąlygas vis dar vengiama. Žinoma, tam yra svarių priežasčių: mokytojų trūkumas, pavaduojančių darbuotojų paieška ir pan. Galima manyti, jog sudarius palankias sąlygas, atsirastų vis daugiau mokytojų, norinčių plėsti savo žinias technologijų srityje.

2. **Pradinis abejingumas:** „*Anksčiau jų tikrai pamokose nenaudojau, kažkaip bijojau, net nežinau ko, kad nemokėsiu kažko ir pan. ir šiaip pirmiausia nežinojau, kaip reikės valdyti klasę” (U3). „Kol dirbau progimnazijoje, tai tikrai prisipažįstu, nei aš jų naudoju, nei ką, kolegoms mano taip pat, o iš administracijos irgi labai skatinimo*

nebuvo” (U4). Pastaroji informantė pakeitusi ugdymo įstaigą pakeitė ir savo technologijų pamokoje naudojimo įpročius.

Įdomu, jog informantė (U3) mini, jog nesinaudojo technologijomis dėl baimės nemokėti tam tikrų funkcijų. Tai yra visiškai suprantama mokytojos reakcija. Literatūroje skaitmeninės technologijos, priešingai nei tradicinės technologijos, dažnai charakterizuojamos kaip pasižyminčios nesuprantamumu, funkcijų nestabilumu (greitai besikeičiančios).

3. **Technologijų naudojimas paskatintas mokinių:** *<...> kadangi dirbu su pradinukais ir penktokais ir matau, kokia tai kitokia karta auga - staigi, judri, greitai pajuntanti pamokoje nuovargį ar išsiblaškę ir, aišku, išmananti technologinius niuansus*” (U1), *<...> esu prancūzų kalbos mokytoja, tai mokiniams yra antroji užsienio kalba. Norisi, kad tie du kartai per savaitę, kai susitinkame, būtų įdomūs, dinamiški*” (U3).

Šioje vietoje įdomu atkreipti dėmesį į tai, kaip mokytoja (U1) apibūdina savo besimokančiuosius. Remiantis autoriaus Prensky (2001) nuomone, dabartiniai mokiniai nebėra tie žmonės, kuriems mokytis buvo sukurta tradicinė švietimo sistema. Tai mokiniai, kurie užaugo apsupti kompiuterių, vaizdo žaidimų, mobiliųjų telefonų. Pabrėžiama, jog skirtumai yra kur kas didesni ir gilesni, nei dauguma pedagogų įtaria ar suvokia. Tyrėjas šiems besimokantiesiems priskiria terminą „skaitmeniniai čiabuviai” (angl. *Digital Natives*). Todėl informantės U3 pastangos kurti kuo dinamiškesnę ir naujajai kartai įdomesnę mokymosi aplinką yra pagrįstas veiksmas, norint sudominti šiuos mokinius.

4. **Adaptivus naudojimas:** *<...> sakyčiau mano santykis su technologijom toks prisitaikantis, tikrai ne kiekvieną dieną naudoju, bet nėra ir kad esu prieš, ar nesidomiu šia sritimi - domiuosi, patinka man*” (U5).

Jau minėtas tyrėjas Prensky kalba ne tik apie „skaitmeninius čiabuvius”, bet ir apie „skaitmeninius imigrantus” (angl. *Digital Immigrants*). Informantės U5 adaptivus technologijų integravimas yra vienas iš šio autoriaus „skaitmeniniams imigrantams” priskiriamų bruožų.

Kaip ir minėta teorinėje dalyje, autoriai Cope ir Kalantzis terminu „*ubiquitous computing*” apibūdina visų skaitmeninių priemonių buvimą mūsų kasdieniniame gyvenime. Teigiama, jog būtent visur esančios technologijos sudaro steigties galimybes visur esančiam mokymuisi atsirasti. Todėl informantų paklausta, kokias technologijas šie dažniausiai naudoja pamokoje. Skaitmenines technologijas pagal naudojamą dažnumą galima surikiuoti tokia tvarka:

1. **Planšetės**
2. **Išmanioji lenta**
3. **Kompiuteriai**
4. **Išmanieji telefonai**
5. **Išmanieji kubai**

Toliau buvo siekiama išsiaiškinti, kas lėmė tokį mokytojų pasirinkimą. Informantams užduotas klausimas: „Kodėl pasirinkote būtent tokias technologijas?“ Išanalizavus gautus duomenis, išryškėjo šių priežasčių tendencijos:

1. **Mokyklos finansų nuspręstos technologijos:** *„Nelabai aš pati ir galėjau rinktis, tiesiog naudoju, kas yra siūloma mokyklos <...> jei būtų mano valia - būčiau investavusi į šiek tiek brangesnes planšetes, tikrai ne į pigiausias rinkoje” (U1), <...> ką nusipirko pati mokykla” (U3), <...> niekas neklausia, ko mes, mokytojai, norėtume, <...> naudojam tiesiog tai, ką turim.” (U4).*

Iš šių atsakymų galima susidaryti nuomonę, jog švietimo įstaigos, gavusios finansavimą skaitmeninėms technologijoms įsigyti, vengia diskutuoti su mokytojais, kokių technologijų teikia, todėl neretai įsigijamos technologijos dėl jų funkcijų „skurdumo” gali būti sunkiai pritaikomos mokymosi procese.

2. **Patogumas ir nesudėtingumas:** *<...> Iš tikrųjų naudojam viską pagrinde dėl patogumo ir nesudėtingumo” (U2), <...> naudojam, kas mums pažįstama, elementaru” (U3), <...> kas vaikams aiškiausia, todėl ir pasirinkom. Kadangi mes mokomės kalbos, mūsų esminis tikslas nėra gilintis į technologines subtilybes, o iškart imti ir naudoti” (U5).*

Į šiuos informantų pasisakymus taip pat verta atkreipti dėmesį. Teigiama, jog skaitmenines priemones mokytojai pasirenko dėl aiškumo ir nesudėtingumo, o informantė U5 pabrėžia „vaikams”. Grįžtant prie autoriaus Prensky (2001), kuris išsamiai apibūdina „skaitmeninių čiabuvių” ir „skaitmeninių imigrantų” elgesį, galima susidaryti įspūdį, jog vis dėlto šie pedagogai šias skaitmenines technologijas pasirenko todėl, nes jos pažįstamos ir elementarios jiems paties. Sunku pagalvoti, kad „skaitmeniniams čiabuviams” gali būti sunkiai perprantamų skaitmeninių technologijų”.

Su informantais taip pat buvo kalbama apie pandemijos laikotarpį ir kokią įtaką ji turėjo jų darbo pasikeitimui. Išanalizavus duomenis paaiškėjo, jog mokytojai šį laikotarpį išnaudojo savo tobulėjimui ir grįžus mokyti atgal į mokyklas šie įpročiai nedingo:

<...> tai kai grįžau dirbti atgal į mokyklą, man jau buvo savaime suprantama, kad technologijas mes naudosim ir toliau ir dar daugiau <...> mano mokymo stilius tapo dinamiškesnis, aš net klasės priekyje nebesėdžiu, o „skraidau“ po klasę tarp mokinių” (U1), <...> man visi išmokti dalykai pridėjo tiek pasitikėjimo savo jėgomis, visus techninius nesklandumus pati išsprendžiu, padedu ir mokiniams, ir šiaip technologijos ugdyme man tapo ne „nori nenori” klausimu, o savaime suprantamu dalyku” (U2), <...> per tuos metus išmokau dirbti ir su „Padlet”, ir su „Canva”, ir Kahootė užduotis kurti <...> tai absoliučiai viską dabar naudojam pamokoje” (U3), <...> aš išmokau visko, ką dabar naudoju pamokose” (U4), <...> jei ne pandemija, kažin ar šiandien į tas pamokas tiek visko integruočiau, toks įprotis kažkaip atsirado, nebesinori jo paleisti” (U5).

Tyrimas apie Covid-19 pandemijos įtaką ugdymui (2021) taip pat pagrindžia šių informantų pasisakymus. Teigiama, jog mokyklų uždarymas padidino mokytojų susidomėjimą technologijomis, paspartino mokytojų įsitraukimą į technologijų sritį (Hickey, 2021). Remiantis informantų atsakymais matome, jog pandemijos laikotarpis mokytojams buvo ne tik sunki patirtis, tačiau ir vertinga, dabar turtinanti jų ir besimokančiųjų mokymosi patirtį.

Visur esantis mokymasis

Pradėjus nagrinėti septynių Cope ir Kalantzis naujojo mokymosi principų atsiradimo galimybes integruojant IKT, tyrimo dalyvių buvo paklausta: „Kaip jūs suprantate visur esantį mokymąsi?”. Visų tyrime dalyvavusių informantų nuomonė sutapo ir šį principą jie siejo su aktyviu technologijų pasitelkimu mokymosi aplinkoje. Tiesa, keletas mokytojų – po interviu prisipažino, jog apie šį principą literatūroje ar studijuodami nėra girdėję, o apie *visur esantį mokymąsi* sužinojo kvalifikaciniuose pedagogų mokymuose.

Uždavus antrą klausimo dalį: „Ar sutinkate su tuo, jog mokiniai dėl technologijų suteikiamų galimybių gali mokytis visur ir bet kuriuo metu?”, apklausti mokytojai buvo atviri. Pagal jų atsakymus galima išskirti šias kategorijas:

1. **Technologijos - galimybė mokytis visur ir bet kuriuo metu:** <...> dabar paėmus į rankas telefoną iškart galima <...> kažko mokytis, nuo kalbų programėlės iki kažkokių meditacijų” (U1). „Žinoma, čia mums technologijos tik tarnauja. Dabar mokymasis, domėjimasis gali būti nenutrūkstantis procesas <...> eini sau gatve, pasijungi podcastą apie psichologiją, perklausai.” (U2). „Aš ir pati dabar, jei mokausi kokiuose kvalifikaciniuose kursuose, tai tik online - tai kur kas paprasčiau, nebeįsivaizduoju, kad jau eičiau kur nors fiziškai” (U3).

Tačiau iš šių informantų atsakymų galime matyti, jog jie galimybę mokytis visur ir bet kuriuo metu sieja su savo mokymosi ir tobulėjimo procesu. Šis pedagogų pasidalinimas reikšmingas. Autoriai Cope ir Kalantzis (2015) taip pat išskiria, jog visur esančio mokymosi principui būdinga formuoti naujus besimokančiųjų įpročius - mokytis visą gyvenimą, bet kokiomis aplinkybėmis.

Informantai, kalbėdami apie mokinių patirtį, ne itin atvirauja. Tik vienas mokytojas pripažįsta: *<...> dabar tiek viskas pažengę dėl technologijų, kad man atrodo, jog į mokyklą fiziškai, kokiam nors savidisciplinuotam žmogui, nei eiti nebereikia, bet pripažinkim - tokių mokyklos suole mažai sėdi*” (U5). Kitas informantas trumpai užsimena: *<...> aišku, šiandien mokymasis yra visur, jei tik galvą turi ir moki tuo pasinaudoti, tiek mokinys, tiek suaugęs*” (U6). Informantės U5 nuomonei pritartų ir teorinėje dalyje nagrinėjami autoriai. Cope ir Kalantzis pabrėžia, jog mokymasis už klasės sienų, be griežto, tvarkaraščio numatyto laiko gali būti tokio paties pobūdžio ir intensyvumo kaip ir tradicinėje klasėje ar net pranašesnis.

- 2. Mokymasis iš įvairių šaltinių.** Dalis informantų pripažįsta, jog technologijų dėka mokymosi šaltiniai turtingėja: *<...> prisijungus į Courserą ir mokslus rimtus galima baigti*” (U1). *<...> pavyzdžiui, klausausi mokojojo video iš youtube apie knygų rašymą*” (U2).

Iš šių informantų pasisakymų taip pat galima pastebėti Cope ir Kalantzis išskirtų bruožų, būdingų visur esančiam mokymuisi. Tai teorinėje dalyje jau aptarti bruožai: formalaus ir neformalaus mokymosi susiliejimas bei mokymasis, integruojant technologijas, gali vykti visur ir visada.

Mokytojai apie mokinius aktyviau komentuoja, kai pradėdama kalbėti apie technologijas ir visur esančio mokymosi keliamus iššūkius.

- 3. Netinkamas technologijų naudojimas ir žinių trūkumas:** *„Tiek vyresnių klasių mokiniai, tiek pradinukai vienareikšmiškai yra žiauriai įnikę į žaidimus*”. (U1)

Užsienio kalbų mokytojai taip pat atskleidžia svarbų aspektą, kuris trukdo kokybiškam visur esančio mokymosi principo įsigalėjimui:

<...> akivaizdu, kad jiems trūksta žinių, kurių nei šeima, nei mokykla kol kas nesuteikia, tarkim, kaip nustoti žaisti, ką žaisti, kas naudinga, o kam geriau net laiko negaišti. Jei jie turėtų platesnį suvokimą, tada savaiminis mokymasis ateitų daug greičiau. Auga karta, kuri gimė ir jiems įdavė telefonus į rankas, laisvą prieigą prie interneto daryti, ką nori.”(U1).

„Mokiniams kol kas sunkiau su tų technologijų naudojimu savo tobulėjimui. Kartais specialiai jų paklausiu, ar gali kas nors ką nors įdomaus rekomenduoti, kokį youtube kanalą, tai retas kuris žino iš tikrųjų. Man atrodo, kad jiems trūksta žinių tuo pasinaudoti. Jie turi labai griežtą liniją - mokykla

yra mokykla, laisvalaikis yra laisvalaikis. Ir laisvalaikio metu tikrai nesimoko, mano pasiūlyto turinio nežiūri” (U2,U3). Informantės taip pat priduria: <...> „Ir šiaip pastebiu, kad jiems technologijos tik su linksmybėm asocijuojasi, ir pamokose taip buvo mano iki kol priprato, kad mokymasis su technologijom yra rimta. Ir pažymiai, ir vertinimo kriterijai - viskas yra” (U2).

Tokios informantų nuomonės buvo galima tikėtis. Viešajame diskurse nuolat girdėti apie technologijų žalą mokiniams ir jų mokymosi įpročiams. Tačiau, grįžtant prie jau aptarto Prenskey (2001), galima susidurti su kitokia nuomone. Tyrėjas teigia, jog „skaitmeniniai imigrantai” dažniausiai netiki, kad jų mokiniai gali sėkmingai mokytis žiūrėdami televizorių ar klausydamiesi muzikos, kadangi jie (imigrantai) negali to daryti, nes nepraktikavo šio įgūdžio visus savo formavimosi metus. Taip pat pabrėžiama, jog skaitmeniniams imigrantams būdingas mąstymas, jog mokymasis negali (arba neturėtų) būti įdomus ar linksmas procesas (Prenskey, 2001).

Toliau aiškinantis *visur esančio mokymosi* galimybes pedagogų buvo paklausta: „Ar Jūs savo pamokose stengiatės vadovautis šiuo visur esančio mokymosi principu, reiškiančiu, kad kalbos mokymasis vyksta ne tik klasėje?”. Visi informantai atviravo, jog šį principą stengiasi skatinti: <...> *kalbos mokymasis tokio platumo dalykas, kad, man atrodo, be šio <...> principo neįmanoma <...> pamoka trunka 45 min., tiek, kiek norisi visko parodyti, neužtenka laiko. „Aš stengiuosi parodyti, kad mokymosi procesas gali trukti ir per pertrauką ir važiuojant namo autobusu” (U1, U2, U4, U6). Kita mokytoja pripažįsta, jog stengūsi šį principą ugdyti aktyviau, jei iš mokinių gautų daugiau grįžtamojo ryšio: <...> *manau, kad stengiuosi, aišku, galėčiau ir daugiau. Bet čia reikia iš mokinių gauti atgalinį ryšį, jiems to reikia ar ne <...> “ (U3). Kita mokytoja iškelia įdomią mintį, jog mokiniams papildomai mokytis už mokyklos nereikėtų, nes šie mokosi ir patys, be mokytojo pagalbos: „Manau, kad savaime gaunasi jiems šis principas. Viskas dabar anglų kalba, tai jei namie su draugais žaidžia visi prisijungę online, kalba su užsieniečiais, tai šioks toks šnekamosios kalbos mokymasis neformalioje aplinkoje gaunasi <...> visų pirma turi ir savų interesų sferų, kur mokosi, patys pasižiūri. ” (U5).**

Paprašius mokytojų pakomentuoti daugiau, kaip jie įgyvendina šį principą, paaiškėja, jog jie stengiasi besimokančiuosius sudominti jiems aktuali internetiniu turiniu, neretai randamu ir socialiniuose tinkluose: <...> *visada mokiniams parodau, kokį video radau mūsų einama tema, kad baigtų žiūrėti vėliau, kada jiems patogiu, parodau ir instagramo puslapių, kurie skirti anglų kalbą besimokantiems užsieniečiams”, „Į Tamo dienyną prie namų darbų skilties stengiuosi pridėti papildomo turinio iš interneto, <..> įmetu įdomių nuorodų, knygų anglų kalba online, įdomių profilių iš linkedino, iš instagramo”(U1,U2,U4). Kelios informantės pabrėžė ir tai, jog stengiasi, kad kalbos mokymasis vyktų ir netradicinėje erdvėje: <...> *stengiuosi, kad pamokos kartais vyktų ir už mokyklos ribų: ir į kiną kokį rimtesnį nueinam, recenziją paskui rašome” (U2). Vienas iš mokytojų papasakoja ir ne tokią pozityvią patirtį, kuri susijusi su ugdymo programų turinio**

siaurumu:

„Esu aš taip ir nudegęs. Radau online, neseniai tokį įdomų detektyvą, skirtą kalbos besimokantiems mokiniams. Galvoju, panagrinėkim - įdomu, įdomus turinys, iliustracijos fainos, modernios. Paskaitėm pamokoje, visiems patiko, patys pabandėm per Canva sukurti komiksą. Ir ką - po savaitės gaunu patrikusios mamos laišką ir kaltinimą, jog kreipsis į administraciją, nes ugdymo plane tokio dalyko nėra. Buvo ir juokinga, ir graudu vienu metu” (U6).

Nagrinėjant užsienio kalbų mokytojų pastangas įgyvendinant visur esančio mokymosi principą per technologijų integravimą. paaiškėja, jog jie susiduria su dvejomis besimokančiųjų kategorijomis:

1. **Aktyvūs mokiniai:** *<...> visaip aš juos bandau įtraukti, kad tas mokymasis persikeltų už mokyklos ribų, ir rezultatai iškart matosi - tas, kas užsikabina, pradeda rodyti geresnius mokymosi rezultatus, turi platesnę mąstymą nei tas, kuris uždaręs klasės duris iškart viską pamiršta ir atsijungia” (U1). <...> Yra mokinių, kurie pasinaudoja, (mokytojo siūloma papildoma medžiaga mokymuisi už mokyklos ribų) <...> ateina padėkoti, kad buvo įdomu” (U4).*
2. **Pasyvūs mokiniai:** *<..> kiti net yra pasakę, kad mokytoja, mes po pamokų norim atsipalaiduoti, pažaisti, o ne kažką skaityti. Tai tos pastangos su įdomiu skaitmeniniu turiniu kartais perniek nueina” (U2), „Bet yra, aišku, ir labai daug pasyvių mokinių, kurie, jau atbukę nuo tokio informacijos kiekio, man atrodo, visko nebeaprėpia, arba tiesiog mokinių, kurie visada sėdi TikToke, arba, kiek mačiau, žaidžia biliardą online ir tiek (U4).*

Informantų apibūdinti pasyvūs mokiniai, žinoma, nebūtinai tokie ir yra. Galimai šie mokiniai turi savo interesų sferas ir mėgiamus žaidimus. Todėl informantės mintis: *<...> rezultatai iškart matosi - tas, kas užsikabina, pradeda rodyti geresnius mokymosi rezultatus” (U1)* nebūtinai yra teisinga. Cope ir Kalantzis teigia, jog visur esančio mokymosi principas orientuojasi ne tik į mokymosi rezultata, bet ir į patį procesą.

Galime matyti, jog mokytojai *visur esantį mokymąsi* skatina įvairiausiais būdais, todėl informantų taip pat buvo paklausta: „Galbūt su mokiniais turite kokią nors bendravimo platformą, kur dalinatės informacija, naujienomis, mokomaisiais žaidimais, įdomiais faktais?”. Iš analizuotų interviu galime spręsti, jog šie mokytojai su besimokančiais bendrauja dviem būdais:

1. **Oficialios, mokyklos patvirtintos platformos:** *<...> susirašome ir per Tamo dienyną, bet ten jau vyksta toks oficialus bendravimas, <...> dienyną naudojam tik pažymiams surašyti, formaliai informacijai”, „<...> pagrinde virtualioje mokymosi aplinkoje”, „naudojam oficialią mokyklos naudojamą platformą - Classroomą” (U1, U2, U5).*

2. **Neoficialios platformos, pasirinktos mokytojo:** „Kol kas mūsų pagrindinė bendravimo platforma yra Classroom. Aišku, jis neturi tiek funkcijų, kiek norėtusi, bet pradinukams ir penktokams tai yra suprantamos platformos. Mes patys ją pasirinkome, kiti mokytojai mokykloje naudoja tik dienyną, <...> per Mteams platformą, taip per pandemiją pripratome” (U1, U2).

Viena pedagogė atskleidžia, jog naudodama tik oficialias komunikavimo platformas susiduria su kitokiu besimokančiųjų poreikiu: <...> *nenaudojam mes kažkokios neoficialios susirašinėjimo vietos, aišku, kartais man mokiniai sako - numeskit, mokytoja, linką per messengerį ir pan, bet aš vengiu kažkaip dar, nežinau, kokia tėvų reakcija būtų, jei mes chatintume per kitur nei dienynas”* (U3). Kitas mokytojas mano, jog bendrauti su mokiniais neoficialiose komunikavimo platformose yra per anksti: <...> *žinau, kad užsienyje mokytojai su mokiniais vis dažniau ir socialinius tinklus naudoja, bet manau, kad čia dar šitam reikalui per anksti”* (U6).

Visur esantis mokymasis literatūroje siejamas ne tik su technologijų veikiamu mokymusi bet kur ir bet kuriuo metu, bet ir su besimokančiųjų sąžiningumo principu. Anot Cope ir Kalantzis, mokinių matomumas internetinėje erdvėje integruojant technologijas naikina besimokantiesiems galimybę nusirašinėti, pasiteisinti dėl „nepamatytų” ir „pamirštų” užduočių. Todėl informantams buvo užduotas šis klausimas: „Kaip manote, ar technologijų naudojimas pamokoje skatina mokinių sąžiningumą skiriamų užduočių atveju?”. Analizuojant informantų pasisakymus, atskleidžiamas netikėtas technologijų užsienio kalbos pamokoje naudojimo aspektas. Dauguma informantų pripažįsta, jog skaitmeninių erdvių naudojimas panaikino mokytojų **kaltinimo** aspektą:

<...> *technologijos daugiau tarnauja mokytojui <...> dingo būtent šitas „varymas” ant mokytojų, kad nepasakė apie namų darbus, kad per vėlai įspėjo apie atsiskaitymą, kad to ir ano nesimokėm, o kontroliniame darbe yra. O aš turiu visus įrodymus: yra datos, kada atsiskaitomieji darbai yra įrašyti, visa skyriaus informacija, net mokomieji papildomi „youtubo” linkai sudėti, ko buvo mokomasi klasės darbo metu yra užrašyta klasės darbe ir išsaugota amžiams sistemoje, <...> kad technologija tarnautų, mokytojas turi įdėti darbo, užrašyti kruopščiai, įkelti info, bet paskui tai labai labai atsiperka, kai reikia pastovėti už save tiek prieš mokinius, tiek prieš tėvus, o gal ir administraciją. <...> dabar jau turiu daugiau patirties, viskas surašyta, išsaugota - viskas mano pusėje, kartais įrašau net tokias smulkmenas: „dar kartą aptarėme kontrolinio darbo struktūrą, kuri yra....tokia ir tokia..”* (U1). Kita pedagogė antrina:

„Sakyčiau, kai viskas dabar surašoma skaitmeninėje erdvėje, nurodomos datos, ir tėvai pagaliau apsiramina, dar būna, aišku, išsišoka, bet aš rodau, jog va tokią dieną ir tokią valandą buvo mokomasi to ir to, vaikas pamokoje buvo, nes nėra n raidės, todėl pamoką girdėjo, tokia užduotis

kontroliniame darbe yra su pagrindu” (U3).

Iš šių mokytojų pasisakymų matyti, jog informantai turi nemažai nuoskaudų, ne kartą buvo apkaltinti dėl vėlyvo mokinių įspėjimo apie atsiskaitomuosius darbus, namų darbus ir pan. Skaitmeninės technologijos čia įgauna kitą reikšmę: padeda mokytojui fiksuoti ir išsaugoti informaciją apie visą mokymosi procesą.

Grįžtant prie sąžiningumo faktoriaus, keletas mokytojų mini, jog pandemijos laikotarpiu mokiniai nevegė nusirašinėjimo: *<...> per pandemiją tai siaubas, visi atsiųsdavo tą patį wordo dokumentą arba per kontrolinį, žiūrėk, per kamerą matai, kad telefonas po stalu, tai labai priprato nusirašinėti, visi bendrai atlikti užduotis” (U2), <...> kolegos pasakoja, aišku, apie covidą, kad mokiniai išvis prarado saiko jausmą ir siųsdavo mokytojams vos ne tuos pačius darbus” (U6). Manome, jog šį mokinių nesąžiningumo aspektą pandemijos laikotarpiu galima suprasti. Pirmą kartą ugdymo procesas persikėlęs į skaitmeninę erdvę, be jokio išankstinio pasiruošimo ir įspėjimo, galėjo iššaukti tokį besimokančiųjų atsaką.*

Iš duomenų taip pat galime pastebėti, jog mokytojai ligos atvejus įvardija kaip besimokančiųjų galimybę elgtis nesąžiningai užduočių atžvilgiu: *<..> sakyčiau, ligos atveju, sugrižę, jau nesako, kad neturėjo informacijos ir todėl negalėjo padaryti užduočių” (U4),*

<...> ateina paskui ir sako: o, aš nebuvau, nes skaudėjo gerklę <...> skaudanti gerklė netrukde peržiūrėti pamokos skaidrių ir sužaisti mano wordwall'o linko” (U1).

Toliau analizuojant duomenis išryškėja ir mokinių **sąžiningumo aspektas**: *„<...> be abejo, sąžiningumo principas yra: jei atliekame kažką su planšetėmis, rašom rašinius, ar gramatikos pratimus, jie tikrai turi naudotis savo galva - planšetėse užblokuota prieiga ten, kur jie galėtų susirašyti su kitais”, „Mokiniai irgi nustojo zysti, jog aš kažko neįspėjau apie namų darbus. Jeigu pamiršo, tai jau jų asmeninė problema, nes netikrino, tarkim, dienyno. Taip dažniausiai ir prisipažįsta, jog nepažiūrėjo <...> Visa medžiaga dabar skaitmeninėje erdvėje. Gali net ir nebuvęs pamokoje atsiversti skaidres mano, paskaityti <...>po truputį atsiranda, to sąžiningumo, „<...> kūrybiniai darbai, jų analizės - tai jie jau tikrai patys padaro, plius, jų skaitmeninius darbus man lengviau patikrinti, yra juk priemonių: ir google vaizdai, ir kita.”, „<...> nežinau, kokia situacija buvo anksčiau, bet pas mane mokiniai tikrai dirba savarankiškai ir sąžiningai, tikriausiai žino, kad patikrint labai lengva <...> (U2, U3, U5, U6). Keletas pedagogų atskleidė, jog jų mokiniai galimybės nusirašinėti neturi, nes nes prieiga prie kitų programų klasėje užblokuota arba mokiniai žino, jog mokytojas darbų autentiškumą gali lengvai patikrinti. Todėl galime teigti, jog su technologijomis iš dalies įsitvirtina sąžiningumo principas.*

Šiame skyriuje dėmesys buvo skiriamas visur esančio mokymosi principui, kurį autoriai B. Cope ir M. Kalantzis sieja su aktyviu technologijų naudojimu mokymosi aplinkoje. Iš apklaustų informantų duomenų matyti, jog skaitmeninės technologijos suteikia galimybę plėtotis šiam principui. Ši prieiga leidžia pedagogams ir jų mokiniams ugdytis naujus mokymosi įpročius: mokytis visur ir bet kada, išeiti iš tradicinės pamokos rėmų bei mokytis visą gyvenimą. Daugelis mokytojų patys naudojami socialiniais tinklais, ieško naujovių, jas rekomenduoja mokiniams, su jais aktyviai bendrauja per oficialias ir neoficialias komunikavimo platformas. Žinoma, informantai ne kartą interviu metu pastebėjo, jog besimokantieji kyla problemų dėl netinkamo skaitmeninių technologijų naudojimo, pavyzdžiui, žaidimams ir pramogoms. Su šia informantų nuomone galima nesutikti, nes būtent šios, „skaitmeninių čiabuvių“, kartos bruožas ir yra gebėti mokytis pasitelkus žaidimus ir kitą skaitmeninį turinį. Apibendrinant sąžiningumo ir skaidrumo aspektą, kuriam įtaką daro visur esančio mokymosi principas, matyti, jog pirmiausia technologijos užsienio kalbų mokytojams kuria galimybes detaliai fiksuojant ugdymo procesą, kuris skaitmeninėje erdvėje tampa prieinamu ne tik mokiniams, bet ir jų tėvams. Taip mokiniai netenka galimybės „nematyti“ namų darbų ir atsiskaitymų. Remiantis mokytojų patirtimi, mokinių darbų, įkeliamų į virtualią erdvę, autentiškumą taip pat lengva patikrinti naudojant skaitmeninius įrankius. Galime teigti, jog su visur esančio mokymosi principu kartu plėtojasi ir skaidrumo bei sąžiningumo principas.

Aktyvaus žinių kūrimo principas

Informantai kalbėdami apie šį, Cope ir Kalantzis išskirtą, principą buvo itin aktyvūs - interviu metu buvo galima suprasti, jog mokytojai savo taikomais metodais pasitiki. Daugelis mokytojų pripažino, jog šio principo skatinimas užsienio kalbos pamokoje itin reikalingas: „*Man atrodo, kad tas aktyvių žinių kūrimas yra mokslo pagrindas, ypač mokantis užsienio kalbos*” (U1). Kitas informantas teigia, jog apie šio principo taikymą reikėtų kuo daugiau mąstyti: „*Šito principo tikrai stengiuosi laikytis. Aišku, taip nėra, kad galvočiau, kaip čia juos pavertus kuo aktyvesniais, aišku, gal reikėtų ir neprošal būtų pedagogams apie tai mąstyti*” (U6).

Literatūroje *aktyvaus žinių kūrimo* prieiga siejama su pasikeitusiais žinių perdavimo bei žinių gavimo būdais ir besikeičiančiomis mokymosi formomis. Šį perėjimą nuo pasyvaus žinių vartojimo diskurso iki aktyvaus žinių kūrimo stengiasi skatinti ir apklausti informantai. Išanalizavę gautus duomenis, galime išskirti šias aktyvaus žinių principo įgyvendinimo kategorijas:

1. **Grupinis darbas ir diskusijos:** <...> *man svarbu, kad tartųsi su draugais*”, <...>

dabar ypač, vyresnės klasės pamokose dirba išsijuosusios ir sėdėjimo vietos yra visur grupėmis po keturis <...> tada užduotis grupėse palyginti savo lenteles, išsidiskutuoti, leidžiu internete panaršyti. O tada jau tos grupės man aiškina, ką suprato, koks tokio laiko sudarymo principas” (U2, U3, U6).

Čia galima pastebėti, jog aktyvaus žinių kūrimo principas tik iš dalies yra skatinamas technologijų. Technologijų naudojimas čia yra gana epizodinis reiškinys. Darbas vyksta įprastoje klasėje, pasitelkus gana tradicinį metodą - grupinį darbą.

- 2. Aktyvaus mokymosi metodai, kūrybiniai užsiėmimai ir projekcinės veiklos:** <...> *stengiuosi naudoti aktyvius būdus, pavyzdžiui, aktyvaus klausinėjimo, grupinio darbo, grafikų, lentelių, pasakojimų, komiksų kūrimą”, „Manau, jog šis principas yra mano pamokose, tai atsiskleidžia per kūrybą, leidžiu naudotis absoliučiai viskuo: vadovėliu, telefonu, vertėju, internetu - kad tik jie patys tikrintų informaciją, ieškotų pavyzdžių” (U1, U2).*

Teorinėje dalyje jau aptartas Klibavičius (2013) teigia, jog besimokantieji vietoj pasyvaus siauro žinių gavimo iš vieno vadovėlio patys gauna galimybę, pavyzdžiui, parašyti straipsnį, tapti žinių bendrakūrėju, o tai skatina aktyvaus žinių kūrimo principą. Tačiau vertinant šias informantų pastangas, galima pastebėti, jog technologijų vaidmuo čia taip pat epizodiškas, matyti, jog mokytojai naudoja ir tradicinius ugdymo metodus: aktyvų klausinėjimą, darbą grupėse, mokymąsi pasitelkiant vizualius vaizdus, tokius kaip lentelės, ir grafinį metodą. IKT integracija čia veikia kaip stiprinamoji priemonė, suteikianti mokymosi patirčiai dinamiškumo.

- 3. Savarankiškas žinių kūrimo procesas:** <...> *pirmos 15-20 min, jie nagrinėja temą patys, po vieną ar grupėje, tada reflektuojam ir aš tada aktyviai įsijungiu, išdėstau, pataisau, ką jie ne taip suprato<....>”, <...> ypač pradedant naują skyrių, pirma pamoka visada yra jų žodyno kūrimui, turi temą ir tada visi mąsto, kokie žodžiai nauji būtų reikalingiausi, tada kokios frazės, viską padaro patys, pristato prieš klasę”, „<...> Žiūrim youtubą ir liepiu - žiūrėkite ir bandykite patys darytis savo taisyklę, pieškite į sąsiuvinį,<...> leidžiu internete panaršyti”(U4, U5, U6).*

Šiuose informantų pasisakymuose matyti, jog stengiamasi pereiti nuo vienpusės informacijos gavėjų rolės iki svarbaus vaidmens savarankiško turinio kūrimo ir pasidalinimo. Analizuojant temas pamokoje, mokytojai nepasikliauja vien vadovėlio informacija - dėka informacinių ir komunikacinių technologijų ir medijų prieigų pasiekiami daugiau specifinės informacijos, skirtingų

autorių, vaizdo įrašų. Tai svarbus aspektas siekiant įtvirtinti aktyvaus žinių kūrimo principą. Informantai nevensia kritikuoti mokymosi metodų, kurie skatina besimokančiuosius pasyviai priimti informaciją. Viena pedagogė teigia, jog pradėjusi dirbti mokykloje ilginiui pakeitė savo darbo pobūdį: <...> *anksčiau man atrodė, kad aš jiems viską turiu pasakyti ir parodyti pati, su patirtim atėjo suvokimas, kuo aš daugiau jiems pateikiu, tuo mažiau mąsto...* (U3). Kiti mokytojai taip pat nevensia kritikos: <...> *stengiuosi, kad visko pateikimas ant lėkštutės nebūtų pamokos pagrindas* (U4), „*Bet šitas, kai jie ateina į klasę ir žiūri tokie „nu, ką čia mums paruošė šiandien”, tai mane siutina. Prie to jie yra tikrai pripratę. Bet mano pamokose ne, jei mokomės gramatiką, tai aš neskubu savo lentelių pateikinti <...> tas visko gatavo pateikimas niekur neveda, tuo labiau kai dabar informacija ranka pasiekama*” (U6).

Iš anksčiau pateiktų atsakymų matyti, jog šių užsienio kalbų mokytojų pamokose skatinamas savarankiškas įvairių šaltinių ieškojimas - mokytojai pozityviai žiūri į tai, jog mokiniai informacijos ieškotų internete, pamokoje tam sudaromos sąlygos. Autoriai [B. Cope](#) ir [M. Kalantzis](#) taip pat pabrėžia, jog, skatinant aktyvaus žinių kūrimo principą, aktyvaus dalyvavimo kultūros skatinimas yra būtina sąlyga. Informantų pasisakymuose galima pastebėti, jog jie neteikia pirmenybės mokymuisi mintinai iš mokytojo suteiktos informacijos. Jau minėti autoriai taip pat kalba apie šį aktyvaus žinių kūrimo principo bruožą, kai orientuojamasi į mokinių savarankišką informacijos ieškojimą, intelektualinių artefaktų kūrimą, bet ne į mokymasi, paremtą ilgalaikės atminties lavinimu.

McLuhan teigė, jog informacijos kiekis, perteikiamas skaitmeninėje erdvėje, sugriovė knygos kaip mokymosi priemonės monopoliją (M. McLuhan, 1996). Todėl mokytojų buvo paklausta: „Kiek Jūsų kalbos pamokose mokiniai mokosi apie tam tikrus dalykus ne tik iš vadovėlių, bet ir iš kitų šaltinių naudojant technologijas?”.

Pirmiausia mokytojai komentavo užsienio kalbų vadovėlių situaciją. Daugelis išskyrė, jog vadovėliai yra seni, nebeatitinkantys naujosios besimokančiųjų kartos poreikių: „*Galiu pasakyti, visi užsienio kalbos vadovėliai yra poprasčiai <...> tai aš sakau iš vadovėlių mes mokomės labai labai mažai*” (U1). <...> *mes vadovėliais naudojames, tačiau tai nebėra mūsų pagrindinė priemonė*” (U2). „*Vadovėliai nebespėja eiti koja kojon su laiku, fizinį vadovėlį leisti kas du metus būtų neįmanoma. Tai tikrai vadovėlyje tekstai kartais savo senumu nustebina*” (U4). <...> *mūsų vadovėlis 10m. senumo <.....> pvz.: tekstas skirtas skaitymo suvokimo užduočiai, apie jaunimo laisvalaikį, atseit susirašinėja skype, žiūri televiziją - nu, tai mūsų jaunimui tai išvis, koks čia aktualumas, jie nežino jau, kas tas skype ir televizijos seniai nežiūri*” (U5). <...> *vadovėlių mes neturime, tai mokiniams jau įprastas dalykas, aš turiu keletą pdf vadovėlių, jei kažkas labai tinka ir gero, tada pasižiūrime, mokyklos politika tai skatina*” (U6). Tačiau viena informantė, dirbanti su

jaunesnio amžiaus mokiniais, pabrėžė ir pozityvų vadovėlio aspektą - tai, jog jis mokiniams suteikia aiškumo: <...> vadovėliai, manau, jiems dar suteikia tokio aiškumo, nes jaunesni mokiniai linkę skaitmeninėje erdvėje pasimesti, nerasti sukeltos informacijos” (U3).

Iš informantų suteiktos informacijos galime išskirti dvi kategorijas pagal tai, kokią medžiagą pamokoje jie naudoja skatindami aktyvaus žinių kūrimo principą:

1. **Skaitmeninės priemonės ir internetas:** <...> kartais net pateikiu jiems komandose vieną planšetę ir tyčia jiems įdedu pataisyti google vertėjo sakinių, tai jie galvoja, vargsta komandoje, kas ne taip, man atsiunčia, o aš iškart ant smartbordo parodau”. (U1). <...> naudoju daug internete randamo turinio, jei reikia papildomų gramatikos užduočių pasižiūriu islcollective, ar pintereste” (U2). <...> tai aš ieškau žinoma internete, kad jiems būtų nauja, aktualu, sietusi su jų gyvenimais <....> ” (U4). <...> kartais man užtenka į paiešką įvesti raktinius žodžius ir išmeta tikrai aktualių tekstų, kurie parašyti dar šiais metais”(U5).
2. **Interaktyvios užduotys ir žaidimai:** <...> aišku, per kartojimą mes planšetėse žaidžiame kahootą arba wordwall, namų darbus atlikti per liveworksheet ar per google forma, kas man žiauriai patogu, jau iškart man parodo taškų sumas, kur suklydo” (U1). „Temas ir užduotys išdėstyti yra padarytos mano pateiktys, dažniausiai per Padlet platformą”(U6).

Apibendrinant galima teigti, jog apklausti informantai, integruodami pamokose IKT, skatina aktyvaus žinių kūrimo principą tik iš dalies. Iš daugelio atsakymų matyti, jog pamokoje skaitmeninės technologijos yra integruojamos epizodiškai, siekiant sustiprinti tradicinius mokymosi metodus, suteikti pamokai dinamiškumo, kuris reikalingas ugdant jaunąją kartą. Tačiau mokytojai įdeda daug pastangų skatindami mokinių aktyvaus dalyvavimo kultūros ugdymą. Besimokantieji yra skatinami ieškoti įvairių informacijos šaltinių, juos nagrinėti, užsienio kalbų mokytojai taip pat propaguoja efektyvų naudojimąsi internetu. Vadovėliai, apklaustųjų nuomone, jau netenkina nei jų, nei besimokančiųjų poreikių, todėl mokytojai ieško aktualaus skaitmeninio turinio internete, kuris atitiktų mokinių poreikius ir šiuolaikinį gyvenimo kontekstą. Informantai stengiasi įtraukti į savo pamokas žaidimus, interaktyvias užduotis, socialinius tinklus. Iš nagrinėtų duomenų matyti, jog mokytojai yra ir patys aktyvūs šių mokymosi priemonių kūrėjai.

Multimodali prasmė

Su informantais aptarus ir išsiaiškinus, jog jie savo mokymo procese aktyviai įtraukia skaitmeninį

turinį, įvairias interaktyvias užduotis ir žaidimus, pereita prie multimodalumo principo ugdymo pamokoje. Cope ir Kalantzis šį principą išskiria kaip itin svarbų, nes dabartinėje visuomenėje dauguma informacijos pateikiama būtent multimodalia forma. Autorių nuomone, gebėjimas rinkti informaciją ir ją pateikti multimodaliu būdu yra reikiama kompetencija darbo rinkoje.

Todėl informantų buvo paklausta: „Kaip jūs suprantate multimodalumą, ar jis svarbus kalbiniame ugdyme?“. Pagal informantų suteiktus duomenis, galima daryti išvadą, jog multimodalumą jie supranta per šias dvi sritis:

1. **Technologijų naudojimas ir išmanumas:** <...> *aš tai žinoma sieju su išmanumu, dinamiškumu, ir ne tik kad čia keičiasi mokymasis, nes technologijas naudoju” (U1).* Įdomu tai, jog ši informantė kalba ne tik apie mokymosi procese naudojamus įrenginius, bet mintį tęsia ir apie tai, jog su šio koncepto atėjimu į ugdymą turi keistis mokytojo padėtis bei pačios klasės dizainas: <...> *čia ir klasės dizainas įeina, išdėstymas. Manau, multimodalioje klasėje tikrai ne mokytojas turi sėdėti priekyje, o mokiniai priešais <...> tai irgi turėtų keistis”.* Kita pedagogė taip pat pabrėžia, jog multimodalumas jai susijęs su technologijomis: <...> *man šitas visiškai siejasi su technologijom ir jų integraciją į pamoką” (U4).* <...> *tai susiję su technologijomis: daug vaizdo nagrinėjimo, garso, tekstų kūrimo su įvairiomis programomis” (U5).*
2. **Juslių įtraukimas:** <...> *tai kombinacija, kai mokymosi procese įtraukiami visi pojūčiai” (U1), <...> kažkoks juslių įtraukimas tą procesą (mokymosi) gali palengvinti” (U2).* <...> *tai čia jau kalbėsime apie pojūčių įtraukimą į pamoką” (U6).*

Baranova ir Duoblienė (2020) taip pat pažymi, jog naujų technologijų prigimtis yra veikti visas jusles. Galima teigti, jog informantai supranta šio koncepto prasmę.

Multimodalios prasmės koncepto svarbą pamokoje apklausti mokytojai grindžia per šiuolaikinių besimokančiųjų poreikių tenkinimą: <...> *manau, kad tai svarbu kalbiniame ugdyme, ypač dabar, kai reikia įtraukti naują kartą, kuri, pripažinkim, yra labai kitokia <...> jiems to reikia” (U3).* <...> *aišku svarbu, juk dabartinio mokinio kalbos mokymusi nesužavėsi tokiais būdais, kokiais mokiausi, pavyzdžiui, aš - imdavau į ranką gramatikos užduočių vadovėlį ir zubrindavau” (U6).*

Naujoje ugdymo paradigmoje atsirandant naujoms žinių pateikimo/kūrimo formoms, kurias apima mokymasis su fotografijomis, filmais, reklamomis, kompiuteriniais žaidimais, socialiniais tinklais, televizija ir multimedijų žurnalistika, informantų buvo paklausta: „Kaip savo pamokose į kalbos mokymosi procesą įtraukiate tiek tekstą, tiek vaizdą, garsą, lytėjimą ir kt.?“ Išanalizavus gautus rezultatus, galime teigti, jog technologijų integracija į pamokas multimodalumo prasmę išreiškia per šiuos bruožus:

1. **Naudojamas skaitmeninis turinys ir įrankiai:** <...> *gal daugiau pojūčių yra įtraukiama, kai žiūrime youtube mokomąjį filmuką, liepiu išsirašyti iš jo, pavyzdžiui,*

*naujus temos žodžius, tai jie ir mato, ir girdi, ir užrašo” (U1). <...> nagrinėjame nuotrauką ir apie ją kalbam, žiūrim video, tada man atpasakoja angliškai, apie ką buvo”(U4). Įdomu tai, jog ši mokytoja savo sakinį pabaigia: „ *tiek čia to multimodalumo*”. Galima spręsti, jog mokytoja nėra užtikrinta savo žinioms dėl multimodalios prasmės įtraukimo į pamoką. Remiantis kito pedagogo atsakymu paaiškėja, jog jis pats aktyviai kuria multimodalų turinį savo mokiniams, turi tam pakankamai žinių: <...> *sakyčiau, kai pats tekstą paruošiu - labai paprastai, per wordą, bet prie kiekvieno neaiškaus žodžio įdedu linką į paveikslėlį, QR kodą, garsą, kaip tas žodis tariasi*” (U6).*

2. **Veiksmas pamokoje:** <...> *mes kartais darome užduotis ratu, kaip būna sporto salėje - žmonės atlieka pratimą, tada keičiasi su draugu, taip ir mes: būna viena komanda žiūrėdama vaizdo įrašą atlieka užduotį, kol kiti su manim prie smartboardo dirba. Įdomu būna, dinamiška, taip ir man pačiai smagu tada dirbti. Tai čia ir tekstas, ir garsas, ir lytėjimas*” (U2) Mokytoja nuogaustauja, kad norėtų tokias pamokas vesti ir dažniau, tačiau joms pasiruošti užima daug laiko. Informantei taip pat trūksta pagalbos iš mokytojo asistento: <...> *bet tokios pamokos dažnai negaliu paruošti, tiesiog trūksta laiko <...> mokytojų padėjėjai yra žmonės, kurie nelabai tau gali padėti pasiruošti pamokai*” (U2). Kita informantė atskleidžia, jog savo pamokai, skatindama mokinių aktyvumą, naudoja ne taip dažnai mokyklose aptinkamas priemones: „*Visiškai galiu pasakyti, kad interaktyvūs kubai pasitarnauja tam reikalui <...> svarbiausia - vaikams patinka, kad čia įtraukiamas judesys. Vaikams natūralu yra judėti, o čia ir mokaisi, ir atsakinėti, tuo pačiu judindamas kubą*”(U3).
3. **Žaidimai ir kūryba:** „*per žaidimą ir kūrybą <...> kahootas, worwdwall’as. Daro skaidres man įvairiausias, tada pristatinėja - vyresni jau tikrai geba*” (U5).

Iš pateiktų duomenų matyti, jog apklausti mokytojai niekur neužsimena apie tai, kokią įtaką multimodalumas daro patiems besimokantiesiems. Cope ir Kalantzis nuomone, gaunant informaciją ir žinias įvairiais būdais vienu metu, informacija yra geriau pasisavinama nei tik klausant ar skaitant.

Išanalizavus informantų pateiktus duomenis, galime daryti išvadą, jog informantai supranta multimodalumo svarbą ir pritaiko šį principą savo užsienio kalbų pamokose. Pedagogai, skatindami multimodalumo principą, integruoja skaitmeninį turinį, interaktyvias užduotis, žaidimus bei judėjimą siekdami turtingesnės mokymosi patirties. Informantai suvokia multimodalumą per technologijų naudojimą, išmanumą bei juslių įtraukimą. Informantai ne kartą pabrėžė, jog multimodalumas yra svarbus pamokos elementas, siekiant įtraukti ir atitikti šiuolaikinių

besimokančiųjų poreikius. Tačiau apklausti mokytojai mažai kalba apie tai, kaip multimodalumas veikia pačius besimokančiuosius. Vis dėlto, Cope ir Kalantzis teigimu, multimodalumo principas, kuris sudaro galimybes informaciją gauti įvairiais būdais vienu metu, turi padėti geriau įsisavinti naujas žinias.

Nuolatinis grįžtamasis ryšys

Literatūroje nuolatinis grįžtamasis ryšys siejamas su vertinimu, kuris besimokančiajam yra teikiamas viso mokymosi proceso metu, o ne jo pabaigoje. Tai padeda pagrindus asmeniniam tobulėjimui viso ugdymo proceso metu. Autoriai Cope ir Kalantzis teigia, jog dažniausiai tradicinėje pedagogikoje teikiamas grįžtamasis ryšys nėra efektyvus ir kokybiškas, nes yra suteikiamas tik po atsiskaitymo. Tokį grįžtamąjį ryšį galima vadinti retroprospektyviu. Todėl apklausiant informantus pirmiausia buvo siekta išsiaiškinti, kada pedagogai teikia savo mokiniams grįžtamąjį ryšį. Jiems buvo užduotas klausimas: „Ar Jūs savo pamokose irgi vadovaujatės šiuo principu ir teikiate nuolatinį grįžtamąjį ryšį viso mokymosi proceso metu, o ne tik mokymosi pabaigoje?“.

Išanalizavus informantų pasisakymus paaiškėja, jog mokytojai daugiausia grįžtamąjį ryšį teikia pamokos pabaigoje, kuris yra labiau apibendrinamojo pobūdžio, nei skatinantis tobulėti ugdymo procese: „*Mano grįžtamasis ryšys dažniausiai vat ir būna pamokos pabaigoje, vaikų taip pat*” (U1). Tačiau mokytoja stebi ir situaciją, prie jos prisitaiko: <...> *nebent matau, kad klasė vargsta su kažkokia tema, tada po kiekvienos užduoties aptarimas, sunkiausių vietų išsiaiškinimas*” (U1). Toliau mokytojai pasakoja: <...> *pamokos pabaigoje aptariame ir tiek*” (U2), <...> *viso proceso metu tikrai nesigauna, gal per daug esu įsitraukus į užduotį išmokyti*” (U3), <...> *man taip išeina, jog visada pamokos pabaigoje, būna ir to nespėjam, pamoka taip greitai pralekia*”(U4), <...> *su gimnazistais visada taip išeina, kad pabaigoje*” (U5). Tačiau iš pastarosios informantės tolimesnio atsakymo galima daryti išvadą, jog tokią susidariusią padėtį mokytoja bando taisyti: <...> *būna aš jiems sakau, atsiųskite darbą, kol dar nepabaigėte, pakomentuosiu, išsitaisykite, bet niekas kažkaip tokia galimybe nepasinaudoja*”. Pedagogė atskleidžia ir tai, kad patys besimokantieji vengia įsitraukti į pamokos refleksiją: <...> *o ir man labai vangiai teikia grįžtamąjį ryšį, aš jų klausiu, tai gal kitą kartą reiktų kitaip daryti, organizuotis, o jie - „joo, gal, nežinom”, tai atgalinis ryšys tik iš manęs, aš iš jų nelabai ką gaunu*” (U5). Iš šių informantų pateiktų atsakymų matyti, jog nuolatinio grįžtamojo principas pamokoje nėra skatinamas.

Tik vienas iš apklaustų informantų teigė, jog grįžtamasis ryšys jo pamokos metu vyksta nuolat: <...> *stengiuosi, kad apskritai viską aptartume iškart po kiekvienos užduoties, kas buvo neaišku, kas lengva. Jei rašom kažkokį rašinį, vaikštau po klasę, vis paskaitau, duodu pataisymų, bet viskas*

žodžiu” (U6). Nors technologijų vaidmens šio mokytojo teikiamame grįžtamajame ryšyje nėra, galima teigti, jog jis iš dalies skatina mokinius tobulėti.

Tiesa, tokia susidariusi situacija dėl grįžtamojo ryšio nestebina. Dar 2019 m. Nacionalinės švietimo agentūros (toliau - NŠA) atliktame tyrime daromos išvados, jog daugumoje stebėtų tradicinių pamokų teikiamas grįžtamasis ryšys yra neveiksmingas. NŠA tame pačiame tyrime rekomenduoja, jog besimokantiejiems teikiamas grįžtamasis ryšys yra veiksmingas tik tada, kai jis vyksta mokymosi procese, yra savalaikis, tikslus ir nevertinantis, nurodantis tobulėjimo, mokymosi krypties įveikimo kryptį (NŠA, 2019).

Kaip minėta teorinėje darbo dalyje, Cope ir Kalantzis nuomone, nuolatinio grįžtamojo ryšio principą skatina technologijų integravimas į ugdymo procesą, nes klasės aplinkoje kokybiškai įvertinti didelę grupę besimokančiųjų yra beveik neįmanoma, todėl tam turi būti pasitelkiamos technologinės priemonės. Taip pat nuolatinio grįžtamojo ryšio teikimas siejamas su aktyviu bendraamžių vaidmeniu, juos įtraukiant į šį procesą. Todėl užsienio kalbų mokytojų buvo paklausta: „Kaip skatinate vaikų tarpusavio grįžtamąjį ryšį su technologijomis?“. Remiantis gautais duomenimis, išryškėja tendencija, jog tarpusavio grįžtamasis ryšys skatinamas dvejomis kryptimis:

1. Skaitmeninėse erdvėse: „*Aš dažnai įkeliu iš klasės vaikų geriausių darbų į Classroomą, tada jie gali pakomentuoti*” (U1), *<...> jei atliekam ilgesnį darbą, kokį projektą, tai MTeams paprašau pasidalinti mokinių, tai visi nors širdėles uždeda ar patiktukus*” (U2). Ta pati informantė dalijasi patirtimi pandemijos laikotarpiu: *<...> per pandemiją tai buvo labai gerai, per Big Blue Button buvo balsavimo funkcija, tai labai gerai viskas vyko, po kiekvienos užduoties galėjai susidaryti vaizdą, kas kam kaip sekasi*”. Kitas informantas taip pat mini per karantiną pritaikytas skaitmenines erdves: „*Kadangi naudojam virtualią mokymosi aplinką nuo karantino, tai aš ten sukeliu, parodau jų rašinius, darbus, prezentacijas*” (U5).

Vis dėlto, iš šių informantų suteiktų duomenų nėra aišku, kiek bendraamžiai yra aktyvūs nariai, kurie vienas kitam suteikia kokybišką, tobulėti skatinantį grįžtamąjį ryšį.

2. **Tradiciniu būdu klasėje:** *<...> be technologijų tai pakabinu klasėje geriausius mokinių darbus, kitus paskatinu ateiti pasižiūrėti*” (U2), *<...> klasėje kitų darbus visada parodau, pagiriu, kad pavyzdinis darbas*” (U4), *<...> tarpusavio grįžtamasis ryšys būna gal labiau kai klasėje į mėnesio geriausių darbų stendą kažką pakabinu.*” (U6).

Mūsų nuomone, paskutiniųjų informantų taikomas tradicinis būdas klasėje, kai darbai yra pakabinami „geriausių darbų” lentoje, negali būti laikomas nuolatinio grįžtamojo ryšiu. Tai labiau apdovanojimo sistema, kuri gali motyvuoti mokinius, kurie mėgsta varžytis tarpusavyje, siekti aukštesnio įvertinimo.

Nagrinėjant mokytojų pasisakymus išryškėja tendencija, jog naudojamos skaitmeninės erdvės

grįžtamajam ryšiui gauti jų netenkina dėl funkcijų trūkumo: <...> *Tik tiek, kad Classroomas neturi patiktuko mygtuko, į bendrą srautą jie patys darbų įkelti negali, tą turiu padaryti aš. Būtų faina turėti kokią kitą platformą su daugiau funkcijų, kokių emoji'ų įdomių, sticker'iu, kas juos įtrauktų labiau*" (U1), <...> *bet jie ten neturi komentavimo funkcijos. Tai gaunasi, kad pasidžiaugiu aš viena, mokiniai tik gal pasižiūri*" (U5). Informantų nuomonėms pritarti galime, nes jų naudojamos skaitmeninės erdvės ir jų pirminė funkcija nebuvo teikti grįžtamąjį ryšį besimokantiejiems.

Toliau nagrinėjant duomenis, pedagogai paliečia įdomią temą. Tai mokinių bendravimo įpročiai: <...> *Bet nėra taip, kad jie vienas kitam rašytų pagiriamuosius žodžius - tokie dažniausiai iš manęs būna. Manau taip yra, nes jie tiesiog nepratę vienas kitam kažko gražaus sakyti, na, paauglystė*" (U2). Kitos mokytojos pripažino, jog skatinant tarpusavio mokinių nuolatinį grįžtamąjį ryšį, mokytojo vaidmuo itin svarbus: <...> *vis dėlto juk turėčiau skatinti, kad jie vienas kitą komentuotų, nuomonę išsakytų*" (U3), <...> *bet gal čia idėja man, kad reiktų pabandyti sukelti, juos paskatinti komentuoti ir pan.*" (U4). Kadangi mokytojai neatlieka aktyvaus vaidmens skatinant nuolatinį grįžtamąjį ryšį viso mokymosi proceso metu, nereikėtų stebėtis, jog mokiniai neturi reikiamų kompetencijų vertinant savo bendraamžius. Jau anksčiau aptartas NŠA atliktas tyrimas tai taip pat patvirtina.

Analizuojant gautus duomenis paaiškėjo, jog daugelis užsienio kalbų mokytojų grįžtamąjį ryšį teikia tik pamokos pabaigoje. Tyrėjai Cope ir Kalantzis pabrėžė, jog tokio pobūdžio grįžtamasis ryšys yra labiau apibendrinamasis vertinimas, todėl neturi teigiamos įtakos besimokančiųjų mokymosi rezultatams ir patirčiai. Veiksmingas nuolatinis grįžtamasis ryšys yra tik tada, kai teikiamas viso mokymosi proceso metu, nėra vertinantis, prie jo taip pat turi prisidėti ir patys bendraamžiai. Informantai pastebi, kad užsienio kalbą besimokantys mokiniai retai bendrauja tarpusavyje ir teikia kokybišką grįžtamąjį ryšį. Tai gali būti susiję su nepakankamu pačių mokytojų įsitraukimu skatinant mokinių įsivertinimą, kitų vertinimą ir savirefleksiją. Teorinėje dalyje identifikuojama, jog technologijų ir skaitmeninių priemonių integravimas gali palengvinti nuolatinį grįžtamąjį ryšį. Tačiau iš informantų suteiktų duomenų matyti, jog technologijų vaidmuo suteikiant šią galimybę yra labai minimalus. Kai kurie mokytojai stengiasi naudoti skaitmenines priemones nuolatiniam grįžtamajam ryšiui suteikti, tačiau jų naudojimas per daug fragmentiškas, kad suteiktų galimybes šiam principui įsigalėti pamokoje. Gauti atsakymai taip pat rodo, jog mokytojai nėra patenkinti savo naudojamomis platformomis dėl jų funkcijų trūkumo.

Bendras protas

Kitas aspektas, kurį, pasak B. Cope ir M. Kalantzis, skatina IKT integravimas į ugdymą, apibrėžiamas terminu *bendras protas* (angl. *Collaborative Intelligence*). Šis aspektas siejamas su

tu, jog mokymosi procesas su technologijomis ir naujosiomis medijomis laikomas kaip socialinė veikla - bendradarbiavimas su kitais besimokančiais. Neretai gebėjimas dirbti komandoje laikomas itin vertingu įgūdžiu, kuris ateities darbo rinkoje bus itin vertinamas.

Siekta išsiaiškinti, kas informantams, naudojant IKT integraciją, pamokoje svarbiau - vaikų tarpusavio bendradarbiavimas ar individualus darbas. Išanalizavus mokytojų atsakymus akivaizdu, jog apklausti pedagogai pamokoje pirmenybę teikia komandiniam darbui: <...> *jie prisidirba ir taip individualiai, norisi, kad pas mane vyrautų klasėje kitokia atmosfera <...> tai kodėl gi jiems neleisti kurti, tirti, mokytis visiems kartu? Mūsų klasėje ir suolai išdėstyti taip, jog jie sėdi visada po tris, keturis*”(U3), „*Manau, komandinis darbas pas mane vyksta per 80 proc. pamokų*”(U6), <...> *pas mane daugiausia būna komandiniai darbai...mes net skyriau kartojimo užduotis darome komandose - tada kiekviena komanda ateina išspręsti užduoties ant mano smartboardo, patys stengiasi paaiškinti, kitos komandos jų klausinėja*”(U1). Mokytojos nuomone, užsienio kalbų pamokos tokios ir turi būti: <...> *kalbėjimo kompetencija taip ir turi ugdytis - dirbant kartu ir kalbant*”. Mokytoja pripažįsta - kad toks dinamiškas darbas vykėtų sklandžiai, prieš tai buvo daug praktikos: <...> *kad tai veiktų, iš pradžių reikia įdėti tikrai daug darbo, padirbėti su klasės ir grupių organizavimu. Tikrai iš pradžių klasė gali panirti į chaosą ir triukšmauti, bet svarbiausia - įdirbis*”(U1). Iš pateiktų duomenų matyti, jog mokytojai yra suinteresuoti vystyti bendro proto principą.

Tiesa, tik viena iš kalbintų pedagogų pripažįsta, jog jai pamokoje svarbiau individualus mokinių darbas. Remiantis Cope ir Kalantzis, manoma, jog susikoncentravimas į individualų, tylųjį ugdymą yra žmogaus dekollektivizavimas.

Iš tolimesnių užsienio kalbų mokytojų atsakymų matyti, jog komandiniame darbe naudojant technologijas atsiskleidžia besimokančiųjų puikūs bendradarbiavimo įgūdžiai: <...> *tai vienas, žiūrėk, nemoka išsaugoti, įkelti - kitas tada paaiškina, kaip tai padaryti*”(U1), <...> *tai jie tarp savęs dirbdami greičiau tai pasiekia, nei kad tik su manimi <...> jie patys susiskirsto, kas ieško informacijos, kas kuria dizainą, kas ruošia kalbą*”(U5), <...> *jie ir iš vienas kito tada daug išmoka*”(U6). Pastarasis mokytojas patikslina, jog norint, kad komandinis darbas vykėtų sklandžiai, svarbus ir mokytojo gebėjimas sudaryti tinkamą mokinių komandą: <...> *kad būtų koks labai pažangus mokinys motyvuotas, tada vidutinis, bet irgi motyvuotas, tada galima prie jų paskirti kažkokį silpnesnį, kur sunkiau sekasi, tai jie tokie vedliai komandos, patys užduotį paaiškina*”. Kaip ir teorinėje dalyje analizuota, bendro proto principo vystymuisi reikia pasitelkti

„pagalbos ekonomiką”. Šis terminas siejamas su bendraamžių pagalba vieni kitiems. Taip sudaromos galimybės į ugdymo sistemą įsitraukti skirtingų lygių mokinius, –kadangi galimybių pasirodyti gerai turi ir tie, kurie dažnu atveju tradicinėje pedagogikoje apibūdinami kaip nepažangūs. Iš šių informantų atsakymų matyti, jog pagalbos ekonomika šių mokytojų užsienio kalbų pamokose veikia.

Mokytojų taip pat buvo paklausta: „Kaip naudojate technologijas individualiam užduočių atlikimui?“. Išanalizavus informantų atsakymus paaiškėja, jog individualiame darbe technologijos dažniausiai yra naudojamos rašant įvairius atsiskaitomuosius darbus: <...> *atsiskaitymų rašymui per Google forms*”(U1), <...> *kontroliniai darbai <...> atlieka, aš atsakymus patikrinu, atsiunčiu pažymį ir taškų skaičių*”(U5), <...> *atsiskaitymui padarau apklausą, kad jiems iškart parodytų teisingus ir neteisingus atsakymus, o man tikrinti nebereikėtų*” (U3). Iš šio komentaro matyti, jog technologijos ir jų suteikiamos funkcijos gali palengvinti mokytojo darbą esant dideliame krūviui.

Išanalizavus pateiktus informantų duomenis, galime daryti išvadą, jog mokytojams komandinis darbas, kolektyvinis žinių kūrimas yra svarbiau nei individualus darbas, kurį Cope ir Kalantzis laiko žmogaus dekollektivizavimu. Informantai pripažįsta, jog informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimas skatina besimokančiųjų gebėjimą dirbti kartu su kitais. Galima susidaryti nuomonę, jog pagalbos ekonomikos principas veikia sudarius skirtingų lygių mokinių grupes ir leidžiant jiems padėti vieni kitiems. Apibendrinant galima teigti, jog bendro proto principo galimybės atsispindi informantų užsienio kalbų pamokose. Svarbu paminėti, jog mokytojais skaitmeninių technologijų naudą mato atliekant ir individualius atsiskaitomuosius darbus, kai programų funkcijos mechaniškai pataiso mokinių darbus, parodo jų surinktus taškus. Mokytojų nuomone, tai palengvina jų darbą esant dideliame krūviui.

Metapažinimas

Cope ir Kalantzis metapažinimo principas siejamas su besimokančiojo gebėjimu suvokti savo pažinimo procesą: planuoti ir spręsti savo ugdymosi tikslus, savarankiškai ieškoti skirtingų šaltinių ir išteklių, stebėti savo pažangą bei konsultuotis su kitais. Užsienio kalbų mokytojų pirmiausia buvo paklausta: „Kaip suprantate metapažinimo principą? Kaip manote, ar jūsų naudojamos technologijos pamokose skatina šį principą?“ Įdomu tai, jog kalbant apie metapažinimo principą mokytojai jautėsi labiausiai neužtikrinti, lyginant su analizuotais naujojo mokymosi principais. Keliems apklaustiesiems reikėjo apie jį papasakoti: <...> *prisipažinsiu, apie šį principą kai papasakojai, supratau, kad esu apie jį girdėjusi tik studijuodama pedagogiką*” (U1). Tik viena užsienio kalbų mokytoja dalijosi savo patirtimi, jog su šiuo principu susipažino kvalifikaciniuose mokytojų mokymuose: <...> *dalyvavau kažkuriais metais mokymuose, kuriuose pasakojo, kaip mokinys tampa aktyvus savo mokymosi šeimininkas, jau tada pagalvojau, kad tai labai geras dalykas ir toks paruošiantis žmogų ateičiai <...>*”(U3). Dėl technologijų įtakos dauguma nebuvo tikri, tačiau keli mokytojai prisiminė karantino patirtį ir ją pasidalino. Iš pateiktų pavyzdžių galima teigti, jog pandemijos laikotarpiu, kai mokymasis persikėlė į skaitmeninę erdvę, metapažinimo principas turėjo daugiau galimybių plėstis: <...> *kad technologijos šitą principą ugdė per pandemiją tai taip, jie patys buvo savo mokymosi šeimininkai, galėjo kontroliuoti, kiek, kada. kam*

skirs laiko, kada peržiūrės informaciją, jie net aktyviau rašė nei dabar klasėje klausia manęs. Manau, čia virtualus mokymasis tikrai skatina, bet ne klasėje” (U2), <...> per covidą, kai sedėjom visi namie, mokiniai namie su tėvais gal ir pradėjo suprasti, kad, norint mokytis, reikia pačiam įsitraukti visų pirma, nelaukti, kol mokytojas pirštu parodys. Tėvai parašydavo man, kad gal galite parodyti ką nors online prieinamo papildomai paskaityti, pasigilinti, mokiniai sakydavo, to ir ano dar neišmokau <...> dabar lyg ir vėl grįžom žingsniu atgal” (U5). Galima matyti, jog pandemijos sąlygomis pradėtas mokymasis naudojant IKT kai kuriems besimokantiejiems suteikė galimybę savarankiškai planuoti ir strateguoti savo mokymosi procesą. Teorinėje dalyje aptartos autorės Gordon manymu, būtent toks pokytis siejamas su technologijų integravimu į ugdymo procesą.

Viena informantė dalinasi ir ne tokia pozityvia patirtimi: <...> kažkada sirgau, bet mokiniams daugiau pamokas zoome, info kėliau aktyviai į Classroomą, paskui grįžau, parašėme atsiskaitymą, sako man mokiniai - parašėm prastai, nes jūs sirgot... Galvoju wow, tiek įdėjau pastangų, įrašinėčiau zoomo pamokas, kėliau skaidres, pavyzdžius, o jūs nesimokėt, nes vat aš sirgau, tai apie kokį čia savo mokymosi sekimą, reflektavimą ir planavimą galima kalbėti...čia išvis nulis” (U3). Iš šios mokytojos patirties matome, jog atsakomybė už mokymą(si) vis dar dažnu atveju yra mokytojo rankose. Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį, ar šioje klasėje buvo ugdomas mokinių įprotis stebėti savo mokymosi procesą, jį planuoti ir reflektuoti. Šis įgūdis turėtų būti sistemingai vystomas ne vienerius metus. Remiantis mokslininko Houssmano (1991) tyrimu, daromos išvados, jog mokiniai, kurie pildė –savianalizės žurnalus, geriau suvokė savo metapažinimo procesus, pasiekė geresnių rezultatų lygiant su tais, kurie savo pažangos ir mokymosi eigos nestebėjo ir nefiksavo. Todėl informantės (U3) reakcija į mokinių nesimokymą žmogiškąją prasme yra suprantama, tačiau besimokantieji negali demonstruoti gerų metapažinimo įgūdžių, jeigu jie prieš tai nebuvo ugdomi.

Išanalizavus informantų duomenis galima daryti išvadą, jog metapažinimo priega geriausiai atsiskleidžia į ugdymo sistemą integruojant IKT arba pačiam ugdymo procesui persikėlus į skaitmeninę erdvę. Mokytojų atsakymai apie mokymąsi pandemijos metu tai patvirtina. Besimokantieji minimu laikotarpiu turėjo daugiau savarankiškumo ir galimybių planuoti savo mokymosi procesą, jautė didesnę atsakomybę už save, taip pat drąsiau klausė mokytojų patarimų nei dabar, ugdymui sugrįžus į tradicines klases. Todėl negalime teigti, jog metapažinimo principas atsiskleidžia šių informantų užsienio kalbų pamokose.

Diferencijuotas mokymasis

Diferencijuotas mokymas siejamas su skirtingų galimybių suteikimu mokiniams įsisavinti turinį, apdoroti, konstruoti ar įprasminti idėjas ir kurti mokymo medžiagą taip, kad visi klasės mokiniai galėtų veiksmingai mokytis. Pirmiausia informantams užduotas klausimas: „Kaip suprantate

diferencijuoto mokymosi principą? Išanalizavus gautus atsakymus, aiškėja pagrindinė kategorija - mokytojai, kurie diferencijuoto mokymo principą supranta per specialiųjų poreikių mokinių įtraukimą į ugdymo procesą: <...> *ugdymo diferencijavimas užduočių, tempo, metodų ar tai aplinkos pritaikymas kažkokiam mokiniui, kuriam to reikia pagal kažkokių specialiųjų poreikius*” (U1), „*Tai čia jau kalba eis apie mokinius su specialiaisiais poreikiais <...>*” (U2), <...> *šis principas aišku susijęs su įtraukiuoju ugdymu*” (U6). Ir tik viena informantė siejo ugdymo diferencijavimą su visais besimokančiaisiais klasėje, ne tik su mokiniais, kuriems pripažinti specialieji poreikiai: „*Tai šitas principas mums, mokytojams, labai aiškus - klasėje kartais sėdi šešių skirtingų lygių mokiniai, kuriems reikia ugdymą pritaikyti pagal jų poreikius ir gebėjimus*” (U3). B. Cope ir M. Kalantzis taip pat sieja šį principą su visų besimokančiųjų įtraukimu, skirtingų galimybių sudarymu, neišskiriant tik mokinių su specialiaisiais ugdymosi poreikiais.

Siejant šį diferencijuoto mokymo principą su technologijų integracija, informantai buvo atviri ir iškėlė žinių trūkumo aspektą ir tobulėjimo poreikį šioje srityje: <...> *kiek aš mokymų praėjusi apie mokymo diferencijavimą, nei viename, pavyzdžiui, nekalbėjo apie technologijas, ar jos galėtų kažką palengvinti ir pan.*” (U1), <...> *aš mokymų praėjęs ir su specialiaisiais pedagogais tarėsis - niekas man technologijų nepasiūlė šitam panaudoti*”(U6), <...> *man trūksta žinių, kaip aš tą galėčiau padaryti*” (U2).

Įdomu tai, jog, nepaisant mokytojų patirties ar žinių trūkumo diferencijuojant mokymą per IKT integraciją, užsienio kalbų mokytojai dalinosi turtinga patirtimi iš savo pamokų. Tai rodo, jog vis dėlto mokytojai yra linkę savo pastangas nuvertinti ir nepripažinti. Šie pavyzdžiai rodo, jog technologijos padeda palengvinti ugdymo diferencijavimo procesą dviem būdais:

1. **Įtraukia ir motyvuoja:** <...> *dar nemačiau mokinio su specialiaisiais poreikiais, kuris nenorėtų, nemokėtų ir nesugebėtų įsitraukti į pamokas, kai užduotis darome komandose per planšetes*”, <...> *žiūrim youtube vaizdo įrašą <...> ir mano mokinys, kuris negali suole išsidėti, nes turi dėmesio koncentracijos sutrikimą, žiūri visas 10 min.*” (U1), <...> *darom per wordwall, kahoot, liveworksheet užduotis, tai įsitraukimas būna visų, kažkaip juos veikia pozityviau, nei popieriaus lapas su užduotim prieš akis <...> klasėje kartais tikrai padeda interaktyvūs vaizdai, paveikslėliai, komiksai, ypač mokiniams, kurie turi dėl tam tikrų sutrikimų prastesnę atmintį*”(U3).
2. **Individualizuoja ir diferencijuoja:** <...> *yra specialiųjų poreikių mokinių, kurie niekada gražiai nerašys, kad ir kiek jie diktantų įveiks <...> Tai okey, tegul išmoksta tekstą typinti - ir jam pačiam bus naudinga kompetencija, kuri pravers ateityje, o ir mokytojui nebereiks šifruoti*”(U1), <...> *naudoju internetinį turinį, ne savo ruošą, tai aš randu kelių lygių užduotis - jie sau sprendžia, daro, visi skirtingai*”(U4), <...> *pavyzdžiui, mano mokinys vienas turi klausos sutrikimų <...> aš jam tikrai leidžiu tą patį*

video pažiūrėti per savo telefoną su ausinuku, gali jis tada sustabdyti, kada reikia, išrašyti žodį” (U4).

Apibendrinant šią mokytojų patirtį galima teigti, jog mokytojai iš pradžių teigė, jog turi mažai žinių apie mokymo diferencijavimą per IKT integraciją, tačiau savo pavyzdžiais iš pamokų įrodė, jog puikiai geba pasitelkti technologijas, lengvindami šį sudėtingą procesą, ir besimokantiesiems suteikti turtingą mokymosi patirtį. Remiantis gautais duomenimis, technologijos gali įtraukti mokinius ir juos motyvuoti, taip pat skaitmeninės priemonės gali būti pasitelkiamos kaip individualizavimo ir diferencijavimo įrankiai. Remiantis informantės patirtimi, technologijų integracija ir internete randamas turinys mokytojui gali padėti sutaupyti laiko: „<...> *jei reiktų man pačiai viską paruošti, būtų neįmanoma*” (U4).

Santykiai su mokiniais ir mokytojo darbo pokyčiai

Informacinėms ir komunikacinėms technologijoms vis labiau užimant svarbią vietą ugdyme neabejotina, jog keičiasi tradicinė ugdymo paradigma. Mokytojo ir mokinio santykiai čia taip pat vaidina svarbų vaidmenį. Todėl, su mokytojais baigus aptarinėti septynis Cope ir Kalantzis išskirtus Naujojo mokymosi principus, siekta išsiaiškinti, ar per IKT integraciją keičiasi mokytojo ir jo mokinių santykių paradigma. Informantams buvo užduotas klausimas: „Kaip jūsų naudojamos technologijos keičia jūsų santykį su mokiniais?”. Iš gautų duomenų matyti, jog santykių pokytis pasireiškia per šias dvi sferas:

1. **Mokytojo darbo pokytis:** <...> *pamokoje man jau ne visada reikia stovėti klasės priekyje - pripažinsiu, kol jie įsitraukę į užduotį, aš netgi galiu prisėsti. Kas nors šitą galėtų sukritikuoti perskaitęs, bet tegul pabando patys po 8 valandas dirbti protiškai ir fiziškai” (U1), <...> *Mokytojas, manau, vis labiau ir labiau turės žinoti daugelį sričių, ne tik savo mokomojo dalyko, o kur kas plačiau”, <...> manau, ateityje iš mokytojų tikrai bus reikalaujama, gebėti dirbti su technologijomis” (U6)**
2. **Mokytojo ir mokinio santykiai:** „*Man atrodo, kad gal tokio pamokoje ir mūsų santykiuose komandiškumo ir bendradarbiavimo atsiranda <...> ateina mokiniai, patys man parodo, ką rado youtube susijusio su mūsų tema” (U1), <...> bet aš matau, jog jie man gal prielankesni, ypač jaunesni mokiniai” (U3), <...> manau, bendrų požiūrio kampų turim, bendrų temų - suartina tai, kuriasi ryšys” (U5).*

Iš šių mokytojų patirčių galime suprasti, jog mokytojo ir mokinio santykiai išties pakito. Tarp mokytojo ir mokinio vyrauja draugiškas santykis, atsiranda daugiau bendrų požiūrio taškų, kurie suartina: „*Džiaugiasi jie, kai žinau jų žaidimus ar suprantu jų terminus iš žaidimų naudojamus, tai dar kartais ir padiskutuojam, ką aš žaisdavau, ką jie. Kartais klausia, kaip aš kuriu turinį pamokoje per Padlet, nes nori patys išmokti*” (U6).

Informantų taip pat pasiteirauta, kokie didžiausi pokyčiai atsiranda integruojant IKT į užsienio kalbų pamokose. Mokytojų atsakymus galima išskirti į šias kategorijas:

1. **Mokymo turinio ir vadovėlių pokyčiai:** <...> *ateityje vadovėliai tampa vis mažiau aktualūs, bus pamiršti, kad tikrasis mokymais vyks naudojant internetą <...> na, o mokytojas tam ir yra/bus, kad padėtų tame interneto turinyje susigaudyti, padėtų tam turiniui tapti ugdymo dalimi*” (U1), <...> *ateityje tikrai naudosome visą suskaitmenintą turinį ir manau, kad tą turinį bus lengva vis atnaujinti, kad mokymasis būtų aktualus, atspindėtų šiandieną*” (U2), <...> *IKT padės pasitelkti daug įvairesnio turinio*” (U3).
2. **Mokymasis bendradarbiaujant:** <...> *man norėtųsi, kad mokiniai per tas technologijas kuo daugiau bendrautų su kitais kalbų besimokančiais, norėtų, jog vyktų aktyvi komunikacija, tarkim, tarp Lietuvoje prancūzų kalbą besimokančio mokinio ir tarp tokio Amerikoje.*” (U3), <...> *bus galima bendrauti su kitais anglų kalbą besimokančiais mokiniais - taps norma*” (U5).
3. **Mokinio asmeninės technologijos:** „*Mano svajonė, kad tiesiog per visas pamokas mokiniai turės viską savo: kompiuterį ar planšetę, kad nebereiks dalinti ir užsiimti jų krovimu mokytojui, o mokiniams nebereiks blaškytis, viską galės išsisaugoti, kaupiti savo įrenginį*” (U4).
4. **Mokymasis skaitmeninėje erdvėje:** „*Manau, kad mokymasis persikels online ar kažkokioje kitoje skaitmeninė erdvėje*” (U5), <...> *ir, manau, nebus būtina eiti į ugdymo įstaigą visą savaitę - dalis tikrai turi vykti online*” (U6).

Mokytojai dėl darbo pokyčių yra pozityvūs: <...> *aš esu pozityvus - technologijos šiandien yra visur, mokykloje irgi turėtų būti, juk ruošiam ateities piliečius, kurie kurs valstybę*” (U6), <...> *aš esu pozityvi dėl pokyčių*” (U1). Tačiau galima pastebėti ir pesimizmo dėl per lėtų pokyčių ugdymo sistemoje: <...> *Lietuvoje kažkaip mažai diskusijų girdžiu*” (U3), <...> *viskas vyksta taip lėtai, kad aš kažkokių gal pokyčių milžiniškų nesulauksiu. Kol mokykla įsigijo planšetes, išmaniąsias lentas - užtruko, kad internetas gerai veiktų irgi reikėjo pakovoti. O kol šitos priemonės realius pokyčius padarys užtruks ilgai <...>. Ši pedagogė paliečia ir svarbią temą, jog švietime vis dar yra per mažai mokytojų, galinčių efektyviai naudotis technologijomis: <...> *nepamirškim, kad technologijas taip**

aktyviai naudojam pamokoje, iš mokyklos gal du žmonės iš 70 mokytojų. Yra, kas laiško elektroninio nemoka išsiųsti - tai iki tų pokyčių dar toli” (U5).

Dalis mokytojų prisipažįsta, jog laukia, kol į švietimo sistemą bus įdiegtas ir dirbtinis intelektas, kuris, jų nuomone, galėtų palengvinti mokytojų darbą ir jų patiriamą krūvį.

Iš šių mokytojų pateiktų atsakymų galime daryti išvadas, jog IKT integravimas į ugdymą keičia tradicinę ugdymo paradigmą bei mokytojo ir mokinio tarpusavio santykius. Jaučiama, jog santykiai tapo draugiškesni, turima daugiau pokalbių temų. Tačiau šiuos nuopelnus skirti tik technologijoms, manome, būtų klaidinga. Pozityvūs santykiai tarp mokytojo ir mokinių dažnu atveju priklauso nuo mokytojo žmogiškųjų pastangų, atvirumo bei charakterio bruožų. Su informantais aptarus pagrindinius darbo pokyčius integruojant pamokoje IKT, galima daryti išvadą, jog mokytojai juos vertina palankiai. Keletas informantų užsiminė ir apie didesnius laukiamus pokyčius, kai švietimo sistemoje aktyviau bus pasitelktas ir dirbtinis intelektas. Galima išskirti tai, jog mokytojai pesimistiškai vertina tik per lėtą naujovių atėjimą į ugdymo procesą. Tyrimo informantai išskiria šiuos didžiausius pokyčius, naudojant technologijas savo darbe: vadovėliai tampa mažiau aktualūs, vis dažniau jų vietą užima internetinis turinys, individualų darbą keičia bendradarbiavimas mokymosi procese, pamokose atsiranda vis daugiau žaidimų, skirtingų pojūčių įtraukimo. Kai kurie mokytojai taip pat pabrėžia, jog vertėtų nepamiršti karantino laikotarpiu įgytų įpročių ir juos puoselėti toliau, kartais perkeliant ugdymo procesą į skaitmeninę erdvę.

Diskusija

Informacinių ir komunikacinių technologijų integravimas - svarbi ugdymo dalis. Kalbiniame ugdyme IKT neabejotinai turi didelę naudą. Pirmiausia, jų naudojimas atveria neribotų išteklių naudojimo galimybes. Magistro darbo tyrime dalyvavę mokytojai taip pat pabrėžė, jog internete randa daugiau aktualaus turinio, interaktyvių užduočių, žaidimų, darbui gali pasitelkti socialinius tinklus. Svarbiausia, jog besimokantieji gali naudoti užsienio kalbą autentiškame kontekste, o ne skaitydami dirbtinai sukurtus užsienio kalbų vadovėlių dialogus. Tyrimuose pabrėžiama, jog mokymasis integruojant IKT sudaro galimybes steigti naujoms mokymosi formoms, daro įtaką besimokančiųjų aktyvaus dalyvavimo kultūros kūrimuisi, tarpusavio bendradarbiavimui, lengvina ugdymo diferencijavimą. Dirbdami su IKT mokiniai yra labiau motyvuoti, linkę daugiau laiko skirti užduotims atlikti, nebėra tokie pasyvūs, vystosi aukštesnio lygio mąstymo įgūdžiai. Tai - tik dalis literatūroje minimų teigiamų aspektų, kuriuos įtakoja IKT integracija. Tačiau, kad IKT integracija ugdyme vyktų sėkmingai ir būtų pasiektos išvardintos galimybės, reikalingas stiprus mokytojo vaidmuo. „Naujojo mokytojo” terminas, kurį išskyrė Kalantzis ir Cope, apibūdina, jog toks mokytojas yra tikslingas mokymosi kūrėjas, o ne (tik) mokymo programos įgyvendintojas - jis geba suteikti savo besimokantiesiems galimybę prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi. Tačiau

realybėje šios mokytojų savybės neretai susilaukia prieštaraimų. Analizuojant informantų patirtis buvo galima pastebėti, jog bandymai mokytojui tapti „mokymosi kūrėju“ iš tėvų susilaukė pasipriešinimo. To priežastis - mokytojo naudojama medžiaga ir iš to gimęs komiksų kūrimo projektas, kurio ugdymo programoje, žinoma, nebuvo. Remdamasi asmenine pedagoginio darbo patirtimi galiu pritarti, jog noras išėiti iš mokymo programos ribų ar mokymą perkelti už klasės ribų ne visada gali atnešti teigiamas tėvų, mokinių ar administracijos reakcijas. Mokiniais ir jų tėvams atsakomybės prisiėmimas už mokymąsi taip pat nėra lengvas procesas. Tai įrodo ir šio magistro darbo informatų suteikti duomenys, jog mokiniai pandemijos laikotarpiu masiškai ėmė nusirašyti, sukčiauti per atsiskaitymus. O ugdymo procesui grįžus į mokyklas, viešajame diskurse buvo galima girdėti apie susidariusias mokymosi spragas ir šios padėties „kaltininkus“. Kadangi mokytojo vaidmuo lemia, ar IKT integravimas bus sėkmingas, kyla klausimas: koks žinių ir įgūdžių lygis yra pakankamas? Iš pedagogų atsakymų matyti, jog mokyklos administracijos finansuoja įvairius kvalifikacinius mokymus mokytojams. Tačiau, mano manymu, IKT integracijos procese nepakanka išgirsti kasmetinių mokymų apie technologijas. Šis procesas reikalauja nuolatinio praktinio naudojimo ir kompetencijų plėtimo. Taip pat kyla klausimas: kas stebės ir patvirtins, jog IKT integracija pamokoje vyksta tinkamai? Ši sritis negali būti palikta savieigai, nes iškyla grėsmė, jog ugdymo kokybė gali išvis nepakisti, arba net atvirkščiai - nukentėti. Tai prieštarautų IKT integravimo idėjai, kuri teigia, jog visų pirma technologijos skirtos gerinti mokymosi kokybę.

Išvados

Kalbos ir jų mokymasis yra tiesioginė žmogaus kultūros išraiška. Vienas pagrindinių Europos Sąjungos kalbų politikos tikslų yra skatinti daugiakalbystę. Manoma, kad kiekvienas ES pilietis be savo gimtosios kalbos turėtų kalbėti dar bent dvejomis kalbomis. Analizuojant kalbų mokymosi ir daugiakalbystės skatinimo veiksmų planus paaiškėja, jog IKT priemonėms taip pat užimą svarbią vietą ugdymo procese. Teigiama, jog IKT priemonės gali palengvinti užsienio kalbų mokymąsi. Kalbų mokymuisi su IKT skatinti yra ES iniciatyva sukurtas *European Centre for Modern Language*, kurios veiklos sritys yra šios: „sukurti interneto svetainę, kurioje būtų pateikti priemonių ir atvirųjų švietimo išteklių sąrašai, skirti pedagogams, taip pat atrinkti laisvai prieinamas IRT priemonės ir atvirusius švietimo išteklius, padedančius mokyti ir mokytis kalbų, rengti mokymus ir seminarus mokytojams“. Įdomu tai, jog vis didėjant technologinei pažangai, į pamokas dažniau integruojant IKT, Europos Komisijos pirmininkė Ursula von der Leyen paskelbė, jog skaitmeninių įgūdžių trūkumas vis dar paplitęs tarp 16-74 metų amžiaus žmonių. (Digital Education Acton Plan 2021 – 2027). Kaip atsaką į tai, Europos Komisija 2023 m. balandį paskelbė 2021 – 2027 veiksmų planą, kuriuo numatytos gairės, padėsiančios valstybėms narėms imtis priemonių, kad būtų nuosekliai skatinamas skaitmeninių įgūdžių ugdymas visais švietimo ir mokymo lygmenimis. Žinoma, šiems tikslams pasiekti skirtas įspūdingas 11 mlrd. eurų finansavimas, siekiant paremti skaitmeninių technologijų plėtrą ir jų pritaikymą švietime. Manoma, jog tai reikšminga investicija į švietimo ateitį ir aiškus skaitmeninių technologijų svarbos šiuolaikiniame ugdyme pripažinimas.

Atlikus mokslinės literatūros analizę išaiškėjo, jog IKT turi neabejotiną įtaką sunkiame kalbų mokymosi kelyje. Galima išskirti, jog kalbų ugdymas su IKT sudaro galimybes steigti naujoms mokymosi formoms, pavyzdžiui - online ar e. mokymuisi. Kita sritis, kuriai daro įtaką IKT - besimokančiųjų įtrauktis bei ugdymo diferencijavimas. Manoma, kad dirbdami su IKT mokiniai yra labiau motyvuoti, linkę daugiau laiko skirti užduotims atlikti, nebėra tokie pasyvūs. Aukštesnio lygio mąstymo įgūdžių lavinimas taip pat priskiriamas prie IKT atnešamų teigiamų aspektų. IKT gerina mokytojo ir besimokančiųjų bendradarbiavimo įgūdžius, kas itin svarbu užsienio kalbų mokymosi kontekste. Galiausiai pabrėžiama, jog IKT ir naujosios medijos mokytojui, ir mokiniams suteikia galimybę vartoti tikslinę kalbą autentiškame skaitmeniniame kontekste. Žinoma, vienas pagrindinių IKT teigiamų aspektų - prieiga prie įvairių kalbų mokymo(si) išteklių (vaizdo įrašų, animacijos, filmų, žaidimų ir t.t), kuriuos mokiniai gali peržiūrėti bet kuriuo laiku. Kadangi mokytojas yra atsakingas už klasės aplinkos kūrimą ir mokinių mokymosi patirtį - pedagogo vaidmuo mokymosi kokybės gerinime su IKT yra neabejotinas. Per informacinių ir komunikacinių technologijų integraciją keičiasi ir mokytojo vaidmuo. Darosi vis svarbiau, kad mokytojas tarpininkautų, perduotų ne tik dalyko žinias, bet ir skatintų tokių kompetencijų, kaip

bendradarbiavimas, gebėjimas dirbti multimodalioje aplinkoje, internetinėje gausoje pasirinkti teisingus informacinius šaltinius, įgūdžius. Kalantzis ir Cope šiam pokyčiui atspindėti pateikia apibrėžimą „Naujasis mokytojas”. Teigiama, jog toks pedagogas kuria dinamišką mokymosi aplinką, naudojami multimodaliu mokymosi turiniu, sugeba diferencijuoti ugdymą, teikia nuolatinį vertinimą ir stebi pažangą, taip pat geba „perleisti” mokiniams atsakomybę už savo mokymąsi.

Naujųjų medijų ir technologijų integravimas ugdyme, anot Kalantzis ir Cope, sudaro prielaidas „Naujojo mokymosi” galimybėms. „Naujojo mokymasis” susideda iš visur esančio mokymosi, aktyvaus žinių kūrimo, multimodalumo, nuolatinio grįžtamojo ryšio, bendro proto, metapažinimo bei diferencijuoto mokymo principų. Remiantis informantų suteiktais duomenimis, galima daryti tokias išvadas:

1. Visur esančio mokymosi galimybė. IKT suteikia galimybę plėtotis šiam principui. Ši prieiga leidžia pedagogams ir jų mokiniams ugdytis naujus mokymosi įpročius: mokytis visur ir bet kada, išeiti iš tradicinės pamokos rėmų bei mokytis visą gyvenimą. Daugelis tyrime dalyvavusių mokytojų patys naudojami socialiniais tinklais, ieško naujovių, jas rekomenduoja mokiniams, su jais aktyviai bendrauja per oficialias ir neoficialias komunikavimo platformas. Informantai atskleidė, jog besimokantiejiems kyla problemų dėl netinkamo skaitmeninių technologijų naudojimo, pavyzdžiui, per daug laiko skiriama žaidimams ir pramogoms. Sąžiningumo ir skaidrumo aspektas, kuris turi išryškėti naudojantis IKT, pirmiausia pasitarnauja mokytojams detaliam fiksuojant ugdymo procesą, kuris skaitmeninėje erdvėje tampa prieinamu ne tik mokiniams, bet ir jų tėvams. Taip mokiniai netenka galimybės „nematyti” namų darbų ir atsiskaitymų. Remiantis mokytojų patirtimi, mokinių darbų, įkeliamų į virtualią erdvę, autentiškumą taip pat lengva patikrinti naudojant skaitmeninius įrankius. *Visur esančio mokymosi* principas plėtojasi kartu su skaidrumo bei sąžiningumo aspektais.

2. Aktyvaus žinių kūrimo principas. Išanalizavus duomenis galima teigti, jog apklausti informantai, užsienio kalbų pamokose integruodami IKT, skatina aktyvaus žinių kūrimo principą tik iš dalies. IKT yra integruojamos fragmentiškai, siekiant sustiprinti tradicinius mokymosi metodus, suteikti pamokai dinamiškumo, kuris reikalingas ugdant jaunąją kartą. Tačiau mokytojai įdeda daug pastangų skatindami mokinių aktyvaus dalyvavimo kultūros ugdymą. Mokiniai skatinami ieškoti įvairių informacijos šaltinių, juos nagrinėti. Užsienio kalbų mokytojai taip pat propaguoja efektyvų naudojimąsi internetu. Vadovėlių turinys netenkina nei mokytojų, nei besimokančiųjų poreikių, todėl mokytojai ieško aktualaus skaitmeninio turinio internete, kuris atitiktų mokinių poreikius ir šiuolaikinį gyvenimo kontekstą. Informantai stengiasi įtraukti į savo pamokas žaidimus, interaktyvias užduotis, socialinius tinklus. Iš nagrinėtų duomenų matyti, jog mokytojai ir patys stengiasi būti aktyvūs šių mokymosi priemonių kūrėjai.

3. *Multimodali prasmė.* Tyrime dalyvavę pedagogai supranta multimodalumo svarbą ir pastebi jo galimybes užsienio kalbų pamokose. Pedagogai, skatindami multimodalumo principą, integruoja skaitmeninį turinį, interaktyvias užduotis, žaidimus bei judėjimą. Terminą *multimodalumas* informantai supranta per technologijų naudojimą, išmanumą bei juslių įtraukimą. Informantai ne kartą pabrėžė, jog multimodalumas yra svarbus užsienio kalbos pamokos elementas, siekiant įtraukti bei atitikti šiuolaikinių besimokančiųjų poreikius.

4. *Nuolatinis grįžtamasis ryšys.* Analizuojant mokytojų patirtį paaiškėjo, jog daugelis užsienio kalbų mokytojų grįžtamąjį ryšį teikia tik pamokos pabaigoje. Tokio pobūdžio grįžtamasis ryšys yra labiau apibendrinamasis vertinimas, neturi teigiamos įtakos mokymosi rezultatams ir patirčiai. Nuolatinis grįžtamasis ryšys yra teikiamas viso mokymosi proceso metu. Kai kurie apklausti informantai stengiasi naudoti skaitmenines priemones nuolatiniam grįžtamajam ryšiui suteikti, tačiau jų naudojimas - fragmentiškas. Todėl pagrįstai galima teigti, jog šis nuolatinio grįžtamojo ryšio principas užsienio kalbų mokymo kontekste neišryškėjo.

5. *Bendras protas.* Mokytojams komandinis darbas, kolektyvinis žinių kūrimas yra svarbiau nei individualus darbas. Iš informantų patirties matyti, jog IKT naudojimas skatina besimokančiųjų gebėjimą dirbti kartu su kitais. Galima susidaryti nuomonę, jog šis principas veikia sudarius skirtingų lygių mokinių grupes ir leidžiant jiems padėti vieni kitiems. Tačiau mokytojai skaitmeninių technologijų naudą mato atliekant ir individualius atsiskaitomuosius darbus, kai programų funkcijos mechaniškai pataiso mokinių darbus, parodo jų surinktus taškus. Mokytojų nuomone, tai palengvina jų darbą esant dideliam krūviui.

6. *Metapažinimas.* Išanalizavus informantų duomenis daroma išvada, jog metapažinimo principas užsienio kalbų mokytojų pamokose neatsiskleidė. Šis principas geriausiai atsiskleidžia į ugdymo procesui persikėlus į skaitmeninę erdvę. Tai patvirtino ir mokytojų patirtys dėstant pandemijos laikotarpiu. Besimokantieji minimu laikotarpiu turėjo daugiau savarankiškumo ir galimybių planuoti savo mokymosi procesą, jautė didesnę atsakomybę už save, taip pat drąsiau klausė mokytojų patarimų nei dabar, ugdymui sugrįžus į tradicines klases. Tokio besimokančiųjų elgesio dabar mokytojai pasigenda.

7. *Diferencijuotas mokymasis.* Kalbėdami apie šį principą mokytojai iš pradžių teigė, jog turi mažai žinių apie mokymo diferencijavimą per IKT integraciją, tačiau savo pavyzdžiais iš pamokų įrodė, jog geba pasitelkti IKT, taip palengvindami šį sudėtingą procesą. Technologijų galimybės pamokoje išnaudojamos mokant mokinius su specialiaisiais poreikiais (dėmesio ir klausos sutrikimai). Pedagogai teigia, jog IKT įtraukia mokinius ir juos motyvuoja. Pagrįstai galima teigti, jog diferencijuoto mokymosi galimybė atsiskleidžia per IKT integraciją.

Apibendrinant galima teigti, jog tyrime dalyvavę užsienio kalbų mokytojai, integruodami IKT pamokose, sukuria „naujojo mokymosi galimybes“ tik iš dalies. Tam įtakos gali turėti šios priežastys: mokytojai naudoja technologijas, kurias sunku pritaikyti ugdymo procese. Pavyzdžiui, jos buvo įsigytos mokyklos administracijos nepasitarus su pedagogais, todėl nepakanka reikalingų funkcijų, technika yra per sena bei lėta. Kita priežastis- mokytojų žinių trūkumas. Respondentai atskleidė, kad dažniausiai jų naudojamų technologijų pasirinkimą lėmė tai, jog pirmiausia jie yra jas išnagrinėję, supranta jų naudojimą, tačiau kitų technologijų variantų nesvarsto, nes nėra tikri ar turės pakankamai žinių ir įgūdžių jas integruoti. Keli respondentai pabrėžė, jog norėtų savo žinias toliau gilinti informacinių technologijų studijose, tačiau dėl darbo krūvio atsisako savo ketinimų. Čia galima pastebėti problemą, jog nėra sudaromos galimybės mokytojams kelti savo lygio universitetinėse studijose, daugelis švietimo įstaigų administracijų mokytojus skatina tobulėti tik keletos valandų kvalifikaciniuose kursuose. Trečioji priežastis - IKT bandoma pritaikyti prie tradicinių didaktinių metodų. Cope ir Kalantzis pabrėžė, jog naujosios medijos ir technologijos ugdyme gali nieko ir nekeisti, jeigu jos bus naudojamos, išlaikant įprastą darbo pobūdį pamokoje. Atliekant tyrimą buvo pastebėta, jog mokytojai mano, kad technologijų naudojimas ateityje sumažins jų darbo krūvį dviem būdais: mokytojai galės naudotis oficialiomis išteklių bazėmis (dabar apklausti mokytojai neretai patys kuria interaktyvias užduotis, ieško kokybiškos medžiagos internete, jų teigimu, tai kainuoja daug pastangų ir laiko), kitas būdas- ateityje švietimo sistema pasitelks dirbtinio intelekto galimybes, kurios, mokytojų nuomone, padės jiems atlikti, pavyzdžiui, užduočių tikrinimo, grįžtamojo ryšio teikimo darbus.

Literatūros sąrašas

Adomaitytė-Subačienė, I., Speičytė-Ruschhoff, E. (2021) “The Face of Digital Inequality: Attitudes to Distance Learning in Formal Education during the COVID Pandemic”, *Acta Paedagogica Vilnensia*, 47, 39-51. [doi: 10.15388/ActPaed.2021.47.3](https://doi.org/10.15388/ActPaed.2021.47.3).

Baranova, J., Duoblienė, L. (2020). Filosofija vaikams ir multimodulus ugdymas.

Bijeikienė, V., Pundziuvienė, D., Zutkienė, L. (2012). IKT panaudojimas integruojant kalbos ir dalyko mokymą. *Darnioji daugiakalbystė: periodinis mokslo žurnalas*, 1, 110–122. <https://doi.org/10.7220/2335-2027.1.11>

Buza, K., Mula, F. (2017). The role of the Teachers in the integration of ICT in Teaching in Secondary Low Education. *European Journal of Social Sciences*. https://revistia.com/files/articles/ejser_v4_i4_17/Kastriot.pdf

Cañado, P.M. (2010). The Transformation of Teacher and Student Roles in the European Higher Education Area. *Journal of Language Teaching and Research*. [1.10.4304/jltr.1.2.103-110](https://doi.org/10.4304/jltr.1.2.103-110).

Cazden, C. (1996). A Pedagogy of Multiliteracies: Designing Social Futures. *Harvard Educational Review*. [66. 10.17763/haer.66.1.17370n67v22j160u](https://doi.org/10.17763/haer.66.1.17370n67v22j160u).

Čepulkauskienė, V., Vosyliūtė, A. (2012). Kalbos ir kultūros sąsajos. https://core.ac.uk/display/62656613?utm_source=pdf&utm_medium=banner&utm_campaign=pdf-decoration-v1

Commission of the European Communities. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004- 2006. Brussels COM (2003) 449.

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004 – 2006. Brussels, 24.07.2003 COM(2003) 449 final

Cope, W., Kalantzis, M. (2009). „Multiliteracies”: New Literacies, New Learning. *Pedagogies: An International Journal*. 165-168.

https://www.researchgate.net/publication/242352947_Multiliteracies_New_Literacies_New_Learning

Denning, T., Fisher, T., Higgins, Ch., Loveless, A., Tweats, R. (2003). Thinking Skills and ICT Use in the Classroom?

https://www.researchgate.net/publication/240856031_Thinking_Skills_and_ICT_Use_in_the_Classroom

Edtech Lithuania. (2023). <https://www.edtechlithuania.com/mission-and-goals>

Europos Bendrijų komisija (2005). Komisijos komunikatas Tarybai, Europos parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei regionų komitetui. Nauja daugiakalbystės pagrindų strategija. Briuselis KOM (2005)596.

Europos Bendrijų komisija (2008). Komisijos komunikatas Tarybai, Europos parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei regionų komitetui. Daugiakalbystė – Europos turtas ir bendras rūpestis. . Briuselis KOM (2008)566.

Gee, J.P. (2008). Social Linguistics and Literacies Ideology in discourses. <https://metaphor.community.uaf.edu/wp-content/uploads/sites/745/2018/05/Social-Linguistics-and-Literacies-Ideology-in-discourses-Third-edition.pdf>

Gee, James Paul. (2008). Learning and Games. The Ecology of Games: Connecting Youth, Games, and Learning. [doi: 10.1162/dmal.9780262693646.021](https://doi.org/10.1162/dmal.9780262693646.021)

Ghavifekr, S. & Rosdy, W.A.W. (2015). Teaching and learning with technology: Effectiveness of ICT integration in schools. *International Journal of Research in Education and Science (IJRES)*, 1(2), 175-191. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1105224.pdf>

Gordon, J. (1996). Tracks for Learning: Metacognition and Learning Technologies. *Australasian Journal of Educational Technology*, 12, 46-55.

Gordon, J. (1996). Tracks for learning: Metacognition and learning technologies. *Australasian Journal of Educational Technology*, 12(1). <https://doi.org/10.14742/ajet.2035>

Jenkins, H. 2006. Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the 21st Century. TED Conferences. [Video įrašas] <https://www.youtube.com/watch?v=AFCLKa0XRlw>

Jusienė, R., Būdienė, V., Gintilienė, G., Girdzijauskienė, S., Stonkuvienė, I., Žėkaitė, J., Adomaitytė Subačienė, J., Baukienė, E., Breidokienė, R., Buzaitytė-Kašalynienė, J., Dragūnevičius, K., Grabauskienė, V., Praninskienė, R., Schoroškienė, V., Speičytė-Ruschhoff, E., Urbonas, V. (2021). Nuotolinis vaikų ugdymas pandemijos dėl Covid-19 metu: Grėsmės ir galimybės ekosisteminiu požiūriu. Vilniaus universiteto leidykla. <https://doi.org/10.15388/vup-book-0008>

Kalantzis, M., Cope, W. (2000). Multiliteracies: Literacy learning and the design of social futures.

Kalantzis, M., Cope, W. (2015). The SAGE Handbook of Learning.

Kalantzis, M., Cope, W. (2010). Ubiquitous learning: An agenda for educational transformation.978-1.https://www.researchgate.net/publication/228347819_Ubiquitous_learning_A_n_agenda_for_educational_transformation

Kalantzis, M., Cope, W. (2010). The Teacher as Designer: Pedagogy in the New Media Age. E-Learning and Digital Media, 200–222. <https://doi.org/10.2304/elea.2010.7.3.200>

Klibavičius D. (2013). NAUJOSIOS MEDIJOS KAIP KLASIKINĖS UGDYMO PARADIGMOS ALTERNATYVA. Problemos, 83, 133-144. <https://doi.org/10.15388/Problemos.2013.0.827>

Labutė, Ž., Žemaitaitytė, I. „Informacinių komunikacinių technologijų pritaikymo galimybės socialinio ugdymo pamokose“. *SOCIETAL STUDIES* 2015, 7(2), p. 292–304. [10.13165/SMS-15-7-2-08](https://doi.org/10.13165/SMS-15-7-2-08)

Montebello, M., Cope, B., Kalantzis, M., Tabassum, A., Duane, S., Olga, A., Samaa, H. (2018). Deepening e-Learning through Social-Collaborative Intelligence. [10.1109/FIE.2018.8658779](https://doi.org/10.1109/FIE.2018.8658779).

Moyle, K. (2012, August). Differentiated classroom learning, technologies and school improvement: What experience and research can tell us. *Research Conference 2012: School Improvement: What does research tell us about effective strategies?*. Sydney, Australia, https://research.acer.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1135&context=research_conference

Muyoya, C., Brugha, M., & Hollow, D. (2016). Education Technology Map: Guidance Document.https://assets.publishing.service.gov.uk/media/58ff5610ed915d06ac00023b/A1541_HEART_report-Education_technology_evidence_FINAL.pdf

Nancy H. (Sud). (2008). Encyclopedia of Language and Education. <https://doi.org/10.1007/978-0-387-30424-3>

New Learning Online by Kalantzis and Cope (2015). <https://newlearningonline.com>

Oficiali Europos Sąjungos interneto svetainė. ES devizas. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/symbols/eu-motto_lt

Okita, S., Schwartz, D. L. (2013). Learning by Teaching Human Pupils and Teachable Agents: The Importance of Recursive Feedback. *THE JOURNAL OF THE LEARNING SCIENCES*, 22: 375–412, 2013. DOI: [10.1080/10508406.2013.807263](https://doi.org/10.1080/10508406.2013.807263)

Petruta Pavela, A., Fruthb, A., Nicoleta Neacsuc, M. (2014 m. spalio). ICT and E-Learning – Catalysts for Innovation and Quality in Higher Education [Pranešimas]. 2nd GLOBAL CONFERENCE on BUSINESS, ECONOMICS, MANAGEMENT and TOURISM. Prague, Czech Republic. www.sciencedirect.com

Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants Part 1. *On the Horizon*. 9. 1-6. [10.1108/10748120110424816](https://doi.org/10.1108/10748120110424816).

Scalise, K. (2007). Differentiated e-learning: five approaches through instructional technology. *IJLT*. 3. 169-182. [10.1504/IJLT.2007.014843](https://doi.org/10.1504/IJLT.2007.014843).

Švietimo naujienos. (2023). Lietuviškas EdTech projektas – vienas geriausių Europoje <https://www.svietimonaujienos.lt/lietuviskas-edtech-projektas-vienas-geriausiu-europoje/>

Tellis, W. (1997). Application of case study methodology. *The Qualitative Report*. [3.10.46743/2160-3715/1995.2015](https://doi.org/10.46743/2160-3715/1995.2015).

UNESCO Digital learning and transformation of education. <https://www.unesco.org/en/digital-education>

UNESCO. Annual report 2004: UNESCO Institute for Education. <https://uil.unesco.org/annual-report-2004-unesco-institute-education>

Warschauer, M. (2002). A Developmental Perspective on Technology in Language Education. https://www.researchgate.net/publication/241244557_ADevelopmental_Perspective_on_Technology_in_Language_Education

Winter, E., Costello, A., O'Brien, M., & Grainne Hickey (2021): Teachers' use of technology and the impact of Covid-19. *Irish Educational Studies*. DOI: [10.1080/03323315.2021.1916559](https://doi.org/10.1080/03323315.2021.1916559).

Priedai

Priedas nr. 1 Tyrimo duomenų analizės lentelė

Klausimas	Kategorija	Subkategorija	Teiginiai/ištraukos
Kaip apibūdintumėte savo, kaip kalbų mokytojo(s), santykį su technologijomis?	Požiūris	<p>Pozityvus požiūris</p> <p>Pradinis abejingumas</p> <p>Paskatintas naudojimas stebint mokinių poreikius</p> <p>Adaptyvus naudojimas</p>	<p>U1: <...> Technologijas aš naudoju ir jų nesibaidau, aišku, būna, kad kažko nemoku, bet dabar, kai mokyklos sumoka už įvairiausius mokymus, būtų kvaila jų neišklaustyti, vat dabar gegužės 4 d. jau užsiregistravau į „ChatGPT“ mokymus. Kadangi dirbu su pradinukais ir penktokais ir matau, kokia tai kitokia karta auga - staigi, judri, greitai pajuntanti pamokoje nuovargį ar išsiblaškęmą ir, aišku, išmananti technologinius niuansus. O aš ir pati dar nesu sena (šypsosi). Stengiuosi kažką „technologiško“ panaudoti per kiekvieną pamoką. Tai nereiškia, kad mes visą pamoką sėdim prie kompiuterių ar „plančėse“, bet tiesiog, ar pamokos pabaigoje atliekame užduotį interaktyvią, ar einame prie išmaniosios lentos po vieną ar du kažko užrašyti, sujungti”.</p> <p>U2: „Kaip anglų kalbos mokytoja galiu pasakyti, kad IKT ir visos medijos yra mano pusėje - juk tiek informacijos dabar pasiekiamo, tai aš neišsivaizduoju, kaip aš galėčiau jomis pati nesinaudoti ir nenaudoti per pamokas”.</p> <p>U3: „Anksčiau jų tikrai pamokose nenaudojau, kažkaip bijojau, net nežinau ko, kad nemokėsiu kažko ir pan. Ir šiaip, pirmiausia nežinojau, kaip reikės valdyti klasę, kai tos technologijos bus naudojamos,.. Bet prieš 4 metus gavau smartboard’ą į klasę ir išmaniuosius kubus. Tai šiek tiek pasimokiau, kas kaip veikia, ir užsivedžiau. Dabar neišsivaizduoju savo pamokos be technologijų, be internetinio turinio, tuo labiau, kad esu prancūzų kalbos mokytoja, tai mokiniams yra antroji užsienio kalba, norisi, kad tie du kartai per savaitę, kai susitinkame, būtų įdomūs, dinamiški kažkokie”.</p> <p>U4: „Kol dirbau progimnazijoje, tai tikrai, prisipažįstu, nei aš jų naudoju, nei ką, kolegoms mano taip pat, o iš administracijos irgi labai skatinimo nebuvo - direktorė visada buvo prieš, kad pirktume išmaniąsias lentas ar kad mokiniai galėtų per pamoką kažką pagoogleinti, surasti informacijos, pamenu už tokią užduotį net velnių gavau. Bet kai perėjau į gimnaziją, kuri labai aktyviai propaguoja technologijas ugdyme, tai kiek aš visko išmokau, neišsivaizduoji. Tai dabar man labai faina, pasitikiu savo technologinėm žiniom, jei kažko nežinau - greitai išsiaiškinu.</p> <p>U5: „Sakyčiau, įdomus santykis: būna, kartais, man labai norisi pačiai, kad pamoka būtų dinamiška, kad</p>

			<p>išnaudotume visas galimybes, juk klasėje planšetės sudėtos, bet kartais taip man norisi tradicinių metodų, ypač kai matau, kad mano progimnazinės klasės ateina pavargę į paskutines pamokas, o pavargę ne todėl, kad mokslas išsunkė, o todėl, kad kiekvieną pertrauką neatsitraukdami žaidė telefonais. Tai tada prisitaikau ir technologijų į pamoką nebeintegruoju. Būna, kad ir aš pavargstu ir nuoširdžiai tingiu įjungti ką nors išmanaus. Sakyčiau, mano santykis su technologijom toks prisitaikantis - tikrai ne kiekvieną dieną naudoju, bet nėra ir kad esu prieš ar nesidomiu šia sritimi. Domiuosi, patinka man”.</p> <p>U6: „Aš sakyčiau, kad mano santykis geras, neturiu absoliučiai nieko prieš, dalyvauju kartas nuo karto įvairiuose mokymuose, norėčiau pats galbūt studijuoti dabar kur pedagogams siūlo informacinių technologijų magistrą, bet žinau, kad su tokiu mokyklos krūviu tai nėra įmanoma”.</p>
<p>Kokias technologijas dažniausiai naudojate pamokoje? Duokite pavyzdžių.</p>	<p>Technologijos</p> <p>Turinio tipai</p>	<p>Planšetės Išmanioji lenta Kompiuteriai Telefonai <u>Išmanieji kubai</u></p> <p>Interaktyvios užduotys</p> <p>Mokomasis turinys</p>	<p>U1: „Naudojame planšetes, su jom visada ar tai Kahootą, ar Wordwall žaidžiame, ar pratimus per liveworksheet darome. Ir, aišku, dabar nepakeičiamas dalykas mano pamokose - išmanioji lenta, kurią gavau prieš metus. Aišku, pati lenta turi rašymo funkciją, išsaugojimo ir nelabai ką daugiau, bet kai mokykla joms nupirko programinę įrangą, tai wow, kiek ten galimybių, visų tikriausiai dar net nesu išnagrinėjusi, nes tam reikia žiauriai daug laiko... Programinė įranga yra, smartboardas, planšetės, bet vis tiek juk viską padaryti turiu aš pati”. (Pastaba: programinė įranga išlearnhub).</p> <p>U2: „Per pamokas naudojam mokyklos planšetes, leidžiu naudotis ir savomis iš namų, kas turi. Tokiam greitam naudojimui per pamoką, kai reikia momentiškausiai pasižiūrėti, atsidaryti kokį linką, tai mokiniai mano naudojami savo telefonais. O aš, žinoma, klasėje turiu nuostabią išmaniąją lentą. Gaila, pokolkas joje nėra integruotos mandresnės programinės įrangos, bet žadėjo, kad bus”.</p> <p>U3: „Nemažai visko naudojam, gal pagrindinius tokius įvardinčiau: kompiuteriai (kas dvi savaites einame į kompiuterių klasę), savo telefonai, mokyklos planšetės, na, o su šiom technologijom mes visada sėdim internete, tai youtube kažką nagrinėjam, tai užduotis atliekam internete, pažaidžiam ką nors. Kartą per mėnesį stengiuosi įtraukti išmaniuosius kubus. ”.</p> <p>U4: „Sakyčiau, pamokoje naudojame dažniausiai kompiuterius: jie ten prisijungia prie savo mokymosi sistemos, aš jau būnu planą pamokos įkėlus, užduotis, mokomuosius filmukus, skaidres pamokos. Bet vis tiek</p>

			<p>sakyčiau, jog jie pamokoje mažiau naudoja, bet vat namų darbai visada būna tik skaitmeninėje erdvėje.</p> <p>U5: „ Dažniausiai, manau, naudojam kompiuterius, o aš - savo išmaniąją lentą. Mokiniai prie jos irgi eina, jiems tai labai patinka, jei naudojam planšetes, tai užduotis atliekam, jei tradiciškiau - tai per wordą, jei norisi dinamikos - per liveworksheet, wordwall,ą.</p> <p>U6: „Su mokiniais pagrinde naudojam „valdiškas” planšetes, žiauriai gaila, kad kiekvienas neturi savo asmeninės, nes daug ribojimų tada atsiranda, bet vat ausines tai liepiu savo atsinešti, jiems žymiai patogiau su savo.</p>
<p>Kodėl pasirinkote būtent tokias technologijas?</p>	<p>Mokyklos įtaka</p> <p>Funkcijų aiškumas</p>	<p>Finansai</p> <p>Patogumas</p> <p>Aiškumas</p>	<p>U1: „Nelabai aš pati ir galėjau rinktis, tiesiog naudoju, kas yra siūloma mokyklos. Pavyzdžiui, jei būtų mano valia, būčiau investavusi į šiek tiek brangesnes planšetes, tikrai ne į pigiausias rinkoje”.</p> <p>U2: „<...> Iš tikrųjų naudojam viską pagrinde dėl patogumo ir nesudėtingumo <...>.</p> <p>U3: „Labai sakyčiau ir nesirinkau - naudojam, kas mums pažįstama, elementaru ir ką nusipirko pati mokykla”.</p> <p>U4: <...> čia gal ne kiek pasirinkimo klausimas turėtų būti, vis tiek mokyklos valstybinės Lietuvoje nėra turtingos, niekas neklausia, ko mes, mokytojai, norėtume, niekas neduoda katalogo rinktis, kokių įrenginių užsakyti. Tiesiog gaila, bet naudojam tiesiog ką turim, viskas.</p> <p>U5: “Kas vaikams aiškiausia, todėl ir pasirinkom. Kadangi vis tiek mes mokomės kalbos, mūsų esminis tikslas nėra gilintis į technologines subtilybes, o iš karto imti ir naudoti. Informacinių technologijų pamokos, manau, turėtų daugiau visko naudoti, bet mes - ne”.</p> <p>U6: „Ausines, pavyzdžiui, naudojam savo iš namų atsineštas, nes, visų pirma, taip higieniškiau ir, antra, noriu, kad atliekant klausymą ar žiūrint kažkokį video, tame momente būtų mokinys, planšetė, ausinės, kad jis galėtų sau pritaikyti, garsą, tempą, susikauptų. Būtent planšetė ir ausinės tai padeda padaryti - mokiniui atsiriboti nuo išorinių trikdžių ir būti mokymosi momente”.</p>
<p>Kokią įtaką turėjo pandemijos laikotarpis Jums technologijų naudojimo atžvilgiu pamokose? Pakomentuokite.</p>	<p>Darbas iki pandemijos</p>	<p>Technologijomis nesinaudoja</p>	<p>U1: „Kai prasidėjo visi karantinai, mokytoja dirbau dar neilgai, <...> du metus. Ir dirbti mokiausi iš savo mentorės, irgi anglų kalbos mokytojos. Ir, nepatikėsi, dirbau laaaabaaaai tradiciškai - tik vadovėlis, pratybos, sąsiuvinys. Tokia trejybė, bijojau ką labai ir keisti, buvau nauja mokytoja, mokiausi, kas nėra bloga. Bet atėjus karantinui likau viena - nei mentorė, nei mokyklos direktorė, nei pavaduotoja, absoliučiai niekas nebestebėjo pamokų. Likau aš, mano mokiniai, na ir, aišku, už kameros sėdintys pradinukų tėvai (juokiasi). Iš pradžių,</p>

	<p>Pokyčiai po pandemijos</p>	<p>aišku, ir tą zoomą pasijungti buvo keblu, bet tai čia kokias kelias dienas. Ir jau po dviejų savaitių darbo supratau: nu ne, kažkas vyksta ne taip, pamokos monotoniškos, ir, visų pirma, man pačiai. Tai aš pradėjau žiūrėti youtube, užsienio mokytojų kanalus, kurie rodo savo pamokas. Prisijungdavau viena į Zoomą, pasimėgindavau, kaip pasharinti ekraną, suskirstyti mokinius į atskirus darbo kambarius, pateikti užduotį, kahootą ir pan. Ir taip kažkaip užsikabinau, kaip jau ir minėjau, nes man pačiai buvo įdomiau. Tai kai grįžau dirbti atgal į mokyklą, man jau buvo savaime suprantama, kad technologijas mes naudosim ir toliau, ir dar daugiau. Tai atsakant į tavo klausimą konkrečiau, tai mano mokymo stilius tapo dinamiškesnis, aš net klasės priekyje nebesėdžiu, o „skraidau” po klasę tarp mokinių”.</p> <p>U2: „Pandemijos laikotarpis man įrodė, kad jei nori mokytis, tai tam nėra jokių kliūčių, čia kalbant tiek apie mokinius, tiek apie mokytojus. Aš ir prieš tai per pamokas mėgau naudoti įvairias programėles, socialinius tinklus, dar kokį dinamiškesnį internetinį turinį. O per pandemiją teko išmokti daug tokių techninių dalykų, kas su kuo jungiasi, kur ką įkelti, kaip tai veikia, namuose pati pasijungiau tris kompo ekranus, nusipirkau gerą mikrofoną, mokiausi, kaip ruošti kontrolinius darbus, kad kuo mažiau sumažinti nusirašinėjimo galimybę - nu aš šitą laikotarpį priėmiau ne kaip katorgą, o tobulėjimo galimybę. Tai man visi išmokti dalykai pridėjo tiek pasitikėjimo savo jėgomis - visus techninius nesklandumus pati išsisprendžiu, padedu ir mokiniams, ir šiaip technologijos ugdyme man tapo ne „nori nenori” klausimu, o savaime suprantamu dalyku”.</p> <p>U3: Pandemija man buvo toks įdomus laikotarpis, labai stresavau, kaip mes čia tos kalbos mokysimės, bet nieko, per tuos metus išmokau dirbti ir su „Padlet”, ir su „Canva”, ir Kahootė užduotis kurti, kad jos skatintų ne tik bim bam viską spaudyti, bet ir tobulėti, tai absoliučiai viską dabar naudojam pamokoj. Jei ne pandemija, kažį ar būčiau skyrus laiko mokytis, nes jei reiktų dabar, dirbant pilnu krūviu, mokytis, tai manau jau ir patinęčiau, ne iš blogos valios, o tiesiog fiziškai nebepavežčiau”.</p> <p>U4: „Per pandemiją pradėjau dirbti dabartinėje gimnazijoje, kur technologijos tikrai svarbi ugdymo dalis, tai neslėpsiu, pandemija padėjo pagrindą visoms mano žinioms. Ta prasme, aš išmokau visko, ką dabar naudoju pamokose.</p> <p>U5: „Tai jei ne pandemija, kažin ar šiandien į tas pamokas tiek visko integruočiau, toks įprotis kažkaip atsirado, nebesinori jo paleisti, tai ir dabar tęsiu viską, mokymuose stengiuosi kiekvienuose dalyvauti, kurie kalba apie</p>
--	-------------------------------	--

			<p>technologijų integraciją.</p> <p>U6: „Gaila, bet per pandemiją mokytoju dar nedirbau, tai tokios patirties online mokyti neturėjau, pats dar buvau studentas”.</p>
<p>Kaip jūs suprantate visur esantį mokymąsi? Ar sutinkate su tuo, jog mokiniai dėl technologijų suteikiamų galimybių gali mokytis visur ir bet kuriuo metu?</p>	<p>Technologijų poveikį mokymuisi</p> <p>Mokinio iššūkiai su technologijomis</p>	<p>Galimybė mokytis ir gauti informaciją bet kur ir bet kada</p> <p>Mokymasis iš įvairių šaltinių</p> <p>Priklausomybė (?) nuo technologijų ir žaidimų</p> <p>Žinių trūkumas apie tinkamą technologijų naudojimą</p>	<p>U1: <u>Aš tai suprantu kaip pasinaudojimą galimybe, kurią mums suteikia šiolaikinės technologijos.</u> Dabar paėmus į rankas telefoną iškart galima, aišku, jei noro yra, kažko mokytis, nuo kalbų programėlės iki kažkokių meditacijų, kur anksčiau turėjai eiti į kursus fiziškai, mokėti didelius pinigus. Dabar, žiūrėk, prisijungus į Courserą ir mokslus rimtus galima baigti. Tiek suaugę, tiek mokiniai gali naudotis tokiomis galimybėmis, kiek širdis geidžia. Bet ar aš tai pastebiu mokiniuose, sunku pasakyti. Tiek vyresnių klasių mokiniai, tiek pradinukai vienareikšmiškai yra žiauriai įnikę į žaidimus. Reta mokykla draudžia telefonus pertraukų metu. Iš vienos pusės, gal ir nėra čia blogai, bet akivaizdu, kad jiems trūksta žinių, kurių nei šeima, nei mokykla kol kas nesuteikia - tarkim, kaip nustoti žaisti, ką žaisti, kas naudinga, o kam geriau net laiko negaišti. Jei jie turėtų platesnį suvokimą, tada savaiminis mokymasis ateitų daug greičiau. Auga karta, kurie gimė ir jiems įdavė telefonus į rankas, laisvą prieigą prie interneto daryti ką nori. O čia jau šitą problemą, kokios bus to pasekmės, galima plėtoti valandų valandas”.</p> <p>U2: <...> žinoma, čia mums technologijos tik tarnauja. Dabar mokymasis, domėjimasis gali būti nenutrūkstantis procesas. Eini sau gatve, pasijungi podcastą apie psichologiją, perklausai. Aš dabar, pavyzdžiui, klausausi mokomojo video iš youtube apie knygų rašymą. Bet vat aš suaugusi, turiu gyvenimiškos patirties, ir tai suprantu. Mokiniams pokolka sunkiau su tų technologijų naudojimu savo tobulėjimui. Kartais specialiai jų paklausiu, ar gali kas nors ką nors įdomaus rekomenduoti, kokį youtube kanalą, tai retas kuris žino iš tikrųjų.</p> <p>U3: <...> mes turim tiek galimybių mokytis, internetas mums tokius vandenį yra atvėręs. Aš ir pati dabar jei mokausi kokiuose kvalifikaciniuose kursuose, tai tik online - tai kur kas paprasčiau, nebeįsivaizduoju, kad jau ečiau kur nors fiziškai. Mokiniai irgi turi tokių galimybių, bet nežinau...Man atrodo, kad jiems trūksta žinių tuo pasinaudoti. Jie turi labai griežtą liniją - mokykla yra mokykla, laisvalaikis yra laisvalaikis. Ir laisvalaikio metu tikrai nesimoko, mano pasiūlyto turinio nežiūri.</p> <p>U4: <...> <u>Aš su šituo esu jau kažkokiuose mokymuose susipažinusi, aišku, ten labai mažai užsiminė. Bet man ir pačiai norisi, kad mokiniai nu negalvotų, kad va, pasimokiau 45min. ir viskas, nes paskui jie bus ir tokie studentai, ir tokie žmonės. Aišku, technologijos čia yra</u></p>

			<p>didžiulė galimybė.</p> <p>U5: <...> dabar tiek viskas pažengę dėl technologijų, kad man atrodo, jog į mokyklą fiziškai kokiam nors savidisciplinuotam žmogui nei eiti nebereikia, bet pripažinkim - tokių mokyklos suole mažai sėdi. Pati irgi buvau nusižiūrėjusi online bakalauro studijas Vokietijos universitete, dar savo dvyliktokams irgi buvau parodžiusi, kad žinotų, jog toks kelias irgi yra.</p> <p>U6: <...>,, aišku, šiandien mokymasis yra visur, jei tik galvą turi ir moki tuo pasinaudoti, tiek mokinys, tiek suaugęs”.</p>
<p>Ar Jūs savo pamokose stengiatės vadovautis šiuo visur esančiu mokymosi principu, reiškiančiu, kad kalbos mokymasis vyksta ne tik klasėje? Papasakokite konkrečiau, kaip įgyvendinate šį principą savo pamokose.</p>	<p>Technologijų suteikiama nauja mokymosi patirtis</p> <p>Mokymaisis už klasės ribų</p> <p>Mokinių įsitraukimas ir reakcija</p>	<p>Mokymasis už mokyklos ribų</p> <p>Skaitmeninis turinys ir mokinio sudominimas</p> <p>Aktyvūs mokiniai ir geri rezultatai</p> <p>Pasyvūs mokiniai ir grįžtamojo ryšio poreikis</p> <p>Mokinių tėvų nepasitenkinimas</p>	<p>U1: „Aš stengiuosi parodyti, kad mokymosi procesas gali trukti ir per pertrauką, ir važiuojant namo autobusu. Visada mokiniams parodau, kokį video radau mūsų einama tema, kad baigtų žiūrėti vėliau, kada jiems patogų, parodau ir instagramo puslapių, kurie skirti anglų kalbos gramatikai užsieniečiams. Gruodžio mėnesį vietoje anglų kalbos pamokų visada einame į aktų salę ir su teatro mokytoja skaitome pasakas, jas vaidiname, taip laviname kalbėjimą. Visai aš juos bandau įtraukti, kad tas mokymasis persikeltų už mokyklos ribų, ir rezultatai iškart matosi - tas, kas užsikabina, pradeda rodyti geresnius mokymosi rezultatus, turi platesnį mąstymą, nei tas, kuris uždaręs klasės duris iškart viską pamiršta ir atsijungia”.</p> <p>U2: Manau, kad šį principą skatinu. Ir šiaip pastebiu, kad jiems technologijos tik su linksybėmis asocijuojasi, ir pamokose taip buvo mano iki kol priprato, kad mokymasis su technologijom yra rimta, ir pažymiai ir vertinimo kriterijai, viskas yra. Stengiuosi, kad pamokos kartais vyktų ir už mokyklos ribų: ir į kiną kokį rimtesnį nueinam, recenziją paskui rašome, ir į ambasadą, ir į įmonę esu nusivedusi, kur darbas vyksta užsienio kalba. Įtamo dienyną prie namų darbų skilties stengiuosi pridėti papildomo turinio iš interneto, kad tie, kurie nori, pasižiūrėtų, Gaila, bet iš klasės koks vienas ar du mokiniai susidomi. Kiti net yra pasakę, kad mokytoja, mes po pamokų norim atsipalaiduoti, pažaisti, o ne kažką skaityti. Tai tos pastangos su įdomiu, skaitmeniniu turiniu, kartais perniek nueina”.</p> <p>U3: <.....> manau, kad stengiuosi. Aišku, galėčiau ir daugiau. Bet čia reikia iš mokinių gauti atgalinį ryšį, jiems to reikia ar ne <...> kartais atrodo, jog truputį per daug stengiuosi.</p> <p>U4: Man atrodo, kad jiems aš visko tiek parodau - įmetu įdomių nuorodų, knygų anglų kalba online, įdomių profilių iš linkedino, iš instagramo. Stengiuosi skatinti.</p>

		<p><u>Mokytojo darbo su technologijomis ribojimas</u></p>	<p>Yra mokinių, kurie pasinaudoja, ateina padėkoti, kad buvo įdomu. Bet yra, aišku, ir labai daug pasyvių mokinių, kurie jau atbukę nuo tokio informacijos kiekio, man atrodo, visko nebeaprėpia, arba tiesiog mokinių, kurie visada sėdi TikToke arba, kiek mačiau, žaidžia biliardą online ir tiek.</p> <p>U5: Manau, kad savaime gaunasi jiems šis principas. Viskas dabar anglų kalba, tai jei namie su draugais žaidžia visi prisijungę online, kalba su užsieniečiais, tai šio toks šnekamosios kalbos mokymasis neformalioje aplinkoje gaunasi. Aš pati jiems papildomai kartas nuo karto kažką rekomenduoju, bet <u>žinau, jog jie visų pirma turi ir savų interesų sferų, kur mokosi, patys pasižiūri.</u></p> <p>U6: „Oi kalbos mokymasis tokio platumo dalykas, kad, man atrodo, be šio, tavo paminėto, principo neįmanoma. Ir šiaip, pamoka trunka 45 min. - <u>ties, kiek norisi visko parodyti, neužtenka laiko, ir plus esam labai prisirišę prie ugdymo programos plano, neduok dieve, kažko kito įdėti.</u> Esu aš taip ir nudegęs: radau online neseniai tokių įdomų detektyvą, skirtą kalbos besimokantiems mokiniams. Galvoju - panagrėnkim, įdomu, įdomus turinys, iliustracijos fainos, modernios. Paskaitėm pamokoje, visiems patiko, patys pabandėm per canva sukurti komiksą. Ir ką - po savaitės gaunu patrikusios mamos laišką ir kaltinimą, jog kreipsis į administraciją, nes ugdymo plane tokio dalyko nėra. Buvo ir juokinga, ir graudu vienu metu”.</p>
<p>Galbūt su mokiniams turite kokią nors bendravimo platformą, kur dalinatės informacija, naujienomis, mokomaisiais žaidimais, įdomiais faktais?)</p>	<p>Komunikacinės platformos</p>	<p>Oficialios mokyklos platformos</p> <p>Neoficialios bendravimo platformos</p> <p>Mokinių poreikis bendrauti per neoficialias platformas su mokytoju</p>	<p>U1: „Kas mūsų pagrindinė bendravimo platforma yra Classroom. <u>Aišku, jis neturi tiek funkcijų, kiek norėtumėte, bet</u> pradinukams ir penktokams tai yra suprantamos platformos, mes patys ją pasirinkome, kiti mokytojai mokykloje naudoja tik dienyną. Dar, žinoma, susirašome ir per Tamo dienyną, bet ten jau vyksta toks oficialus bendravimas”.</p> <p>U2: <...> per Mteams platformą, taip per pandemiją pripratome, o dienyną naudojam tik pažymiams surašyti, formaliai informacijai”.</p> <p>U3: <...> nenaudojam mes kažkokios neoficialios susirašinėjimo vietos, aišku, kartais man mokiniai sako, numeskit mokytoja linką per messengerį ir pan, bet aš vengiu kažkaip dar, nežinau, kokia tėvų reakcija būtų, jei mes chatintume per kitur nei dienynas”.</p> <p>U4: „<...> aišku, ir per Tamo bendravimą, ir per Classroomą”.</p> <p>U5: „<...>Pagrindinė virtualioje mokymosi aplinkoje”</p> <p>U6: „Naudojam oficialią mokyklos naudojamą platformą - Classroomą”.Žinau, kad užsienyje mokytojai su</p>

			mokiniais vis dažniau ir socialinius tinklus naudoja, bet manau, kad čia dar šitam reikalui per anksti”
Kaip manote, ar technologijų naudojimas pamokoje skatina mokinių sąžiningumą duodamų užduočių atveju?	Technologijų naudojimas ir mokinių sąžiningumas užduočių atveju	Technologijos kaip pagalbinių priemonė mokytojui	<p>U1: „Aš pasakysiu taip - va čia yra technologinių galimybių didžiausias plusas. Ir ne todėl, kad mokiniai tapo sąžiningesni, kas nenori daryti namų darbų, tas nedarys jų ir Classroomo per kompiuterį <...> technologijos daugiau tarnauja mokytojui <...> dingo būtent šitas „varymas” ant mokytojų, kad nepasakė apie namų darbus, kad per vėlavimą išpėjo apie atsiskaitymą, kad to ir ano nesimokėm, o kontroliniame darbe yra. O aš turiu visus įrodymus, yra datos, kada atsiskaitomieji darbai yra įrašyti, visa skyriaus informacija, net mokomieji papildomi „youtube” linkai sudėti, ko buvo mokomasi klasės darbo metu yra užrašyta klasės darbe ir išsaugota amžiams sistemoje. Ateina paskui ir sako, o aš nebuvo, nes skaudėjo gerklę. Tai čia jau tampa nebe mano problema, skaudanti gerklę netrukdo peržiūrėti pamokos skaidrių ir sužaišti mano wordwall'o linko. Tik čia, kad technologija tarnautų, mokytojas turi įdėti darbo, užrašyti kruopščiai, įkelti info, bet paskui tai labai labai atsiperka, kai reikia pastovėti už save tiek prieš mokinius, tiek prieš tėvus, o gal ir administraciją. <...> dingsta mokytojų „gaslightinimas”, nuo ko aš labai kentėjau pirmaisiais savo mokslo metais, dabar jau turiu daugiau patirties, viskas surašyti, išsaugota, viskas mano pusėje, kartais įrašau, net tokias smulkmenas „dar kartą aptarėme kontrolinio darbo struktūrą, kuri yra...tokia ir tokia...”.</p> <p>U2: „Kai atliekame klasėje be abejo, sąžiningumo principas yra, jei atliekame kažką su planšetėmis, rašom rašinius, ar gramatikos pratimus, jie tikrai turi naudotis savo galvą, planšetėse užblokuota prieiga, ten kur jie galėtų susirašyti su kitais. Bet per pandemiją, tai siaubas, visi atsiųsdavo tą patį wordo dokumentą, arba per kontrolinį žiūrėk per kamerą matai, kad telefonas po stalu, tai labai priprato nusirašinėti, visi bendrai atlikti užduotis”.</p> <p>U3: Sakyčiau, kai viskas dabar surašoma skaitmeninėje erdvėje, nurodoms datos, ir tėvai pagaliau apsiraminę, dar būna aišku išsišoka, bet aš rodau, jog va tokią dieną ir tokią valandą buvo mokomasi to ir to, vaikas pamokoje buvo, nes nėra n raidės, todėl pamoką girdėjo, tokia užduotis kontroliniame darbe yra su pagrindu. Mokiniai irgi nustojo zysti, jog aš kažko neišpėjau apie namų darbus, jeigu pamiršo tai jau jų asmeninė problema, nes netiktino tarkim dienyno. Taip dažniausiai ir prisipažįsta, jog nepažiūrėjo. Arba dingsta šitas „nežinojau, ką kartotis iš kur mokytis”. Visa medžiaga dabar skaitmeninėje erdvėje. Gali net ir nebuvęs pamokoje atsiversti skaidres</p>
		Mokinio nesąžiningumas naudojant technologijas	
		Mokinio sąžiningumas	
		Technologijos kaip pagalbinių priemonė mokytojui	

		<p><u>Imlu laikui</u></p>	<p>mano, paskaityti<...>po truputį atsiranda, to sąžiningumo. U4: „<...> na kas yra neatsakingas ir nesąžiningas tai kelių sukčiauti vis dar yra”. Tik tiek, kad sakyčiau, ligos atveju, sugrižę, jau nesako, kad neturėjo informacijos ir todėl negalėjo padaryti užduočių. <u>Aišku, šitas sedėjimas ir visos pamokos informacijos kėlimas yra žiaurus darbus, man atrodo, kad turėčiau turėti kokią aсистentę būtent šitam darbui”.</u> U5: <...> pratybas, kokias tai jie tikrai tikrai nusirašo vienas nuo kito ir interneto, bet kūrybiniai darbai, jų analizės, tai jie jau tikrai patys padaro, plus, jų skaitmeninius darbus man lengviau patikrinti, yra jų priemonių ir google vaizdai ir kita.” U6: <...> mažai aš esu apie šį niuansą apgalvojęs, gal todėl, kad trūksta darbo patirties, nežinau, kokia situacija buvo anksčiau, bet pas mane mokiniai tikrai dirba savarankiškai ir sąžiningai, tikriausiai žino, kad patikrinti labai lengva <...> kolegos pasakoja aišku apie covidą, kad mokiniai išvis prarado saiko jausmą ir siūsdavo mokytojams vos ne tuos pačius darbus”.</p>
<p>Ar Jūs savo pamokose irgi vadovaujate aktyvaus žinių kūrimo principu? Papasakokite, konkrečiau, kaip suprantate ir įgyvendinate šį principą.</p>	<p>Aktyvaus žinių principo įgyvendinimas</p>	<p>Grupinis darbas ir diskusijos</p> <p>Kūrybiniai užsiėmimai ir projektinės veiklos</p> <p>Darbo pobūdžio pakeitimas</p> <p>Savarankiškas žinių kūrimo procesas</p>	<p>U1: „Man atrodo, kad tas aktyvių žinių kūrimas yra mokslo pagrindas, ypač mokantis užsienio kalbos. Jei pamoka visada vyks frontaliu būdu, kai mokytojas kažką kalba, aiškina, kokią nors gramatiką prieš klasę ir visi akylai užsirašinėja ir net nekalba ta užsienio kalba, tai ar čia kursis pas mokinį kažkokie žinių junginiai, ypač kalbant apie šiuolaikinius pradinukus ir penktokus. Stengiuosi naudoti, aktyvius būdus, pavyzdžiui aktyvaus klausinėjimo, grupinio darbo grupės, grafikų, lentelių, pasakojimų, komiksų kūrimas”.</p> <p>U2: „Manau, jog šis principas mano pamokose, tai atsiskleidžia per kūrybą, leidžiu naudotis absoliučiai viskuo: vadovėliu, telefonu, vertėju, internetu, kad tik jie patys tikrintų informaciją, ieškotų pavyzdžių, man svarbu, kas tartųsi su draugais, mokau juos ieškoti, dalyvauti”.</p> <p>U3: „<...> ankčiau man atrodė, kad aš jiems viską turiu pasakyti ir parodyti pati, su patirtim atėjo suvokimas, kuo aš daugiau jiems pateikiu, tuo mažiau mąsto <...>. Dabar ypač, vyresnės klasės pamokose dirba išsijuosios ir sėdijimo vietos yra visur grupėmis po keturis, gal pamokoje triukšmo ir daugiau, bet jie mokosi mokyti patys <...>.</p> <p>U4: <...> kiekvieną dieną negalvoju, kad įgyvendinu šį principą, bet tikrai stengiuosi, kad visko pateikimas ant lėkštutės nebūtų pamokos pagrindas, pirmos 15-20 min, jie nagrinėja temą patys, po vieną ar grupėje, tada reflektuojam ir aš tada aktyviai įsijungiu, išdėstau, pataisau, ką jie ne taip suprato<...>”.</p>

		<p>Geriausi darbai naudojami visų pripažinimo aspektas</p>	<p>U5: „<...> ypač pradėdant naują skyrių, pirma pamoka visada yra jų žodyno kūrimui, turi temą ir tada visi mąsto, kokie žodžiai nauji būti reikalingiausi, tada kokios frazės, viską padaro patys, pristato prieš klasę. <u>Geriausiai sukurta žodyna, jei reikia, dar papildau, nuskanuoju ir atsiunčiu visiems. Viso skyriaus metu juo aktyviai naudojamės</u>”.</p> <p>U6: „Šito principo tikrai stengiuosi laikytis, aišku taip nėra, kad galvočiau, kaip čia juos pavertus kuo aktyvesniais, aišku, gal reikėtų ir neprošal būtų pedagogams apie tai mąstyti. Bet šitas, kai jie ateina į klasę ir žiūri tokie „nu ką čia mums paruošė šiandien”, tai mane siutina. Prie to jie yra tikrai pripratę. Bet mano pamokose ne, jei mokomės gramatiką, tai aš neskubu savo lentelių pateikinti. Žiūrim youtubą ir liepiu, žiūrėte ir bandykite patys daryti savo taisyklę, pieškites į sąsiuvinį, tada užduotis grupėse palyginti savo lenteles, išsiskutuoti, leidžiu internete panaršyti. O tada jau tos grupės man aiškina, ką suprato, koks tokio laiko sudarymo principas. Ir mano komentarai jau būna paskutiniai. Manau, visi šitaip turėtų daryti. Tas visko gatavo pateikimas, niekur neveda, to labiau kai dabar informacija ranka pasiekiamą”.</p>
<p>Kiek Jūsų kalbos pamokose mokiniai mokosi apie tam tikrus dalykus ne tik iš vadovėlių, bet ir kitų šaltinių naudojant technologijas (tarkime, nagrinėja temą ne tik vadovėlyje, bet ir Wikipedijoje, lygina šiuos tekstus ir pan.? Kokias konkrečias medijas/technologijas tam taikote? Iliustruokite konkrečiais pavyzdžiais?</p>	<p>Naudojamos priemonės ir šaltiniai</p>	<p>Vadovėliai</p> <p>Pasidžiaugimas</p> <p>Skaitmeninės priemonės ir internetas</p> <p>Interaktyvios užduotys ir žaidimai</p>	<p>U1: „Galiu pasakyti, visi užsienio kalbos vadovėliai yra poprasčiai. O aš noriu, kad mano mokiniai mokytųsi įvairiau, galbūt kažkokios taisyklės būtų ne lentelėje, o iliustruotos, tai vieną vasarą esu prisėdusi ir per canva dariusi visiems pradinukams skaidres, jiems jos labai patinka, jaučiuosi gerai, kai mokiniai laukia, ką šįkart parodysiu, kaip viskas atrodys, jie žinok net tėvams pasakoja, kad mokantis gramatikos panaudojau memą kokį, vaikams tai čia faina. Tai aš sakau iš vadovėlių mes mokomės labai labai mažai. Kartais net pateikiu jiems komandose vieną planšetę ir tyčia jiems įdedu pataisyti google vertėjo sakinių, tai jie galvoja, vargsta komandoje, kas ne taip, man atsiunčia, aš iškart ant smartbordo parodau. Ir aišku per kartojimą mes planšetėse žaidžiame kahootą arba wordwall, čia jau leidžiu jiems drąsiai savus telefonus naudoti. Savais telefonais ir kompiuteriais leidžiu ir namų darbus atlikti per liveworksheet, ar per google forma, kas man žiauriai patogiu, jau iškart man parodo taškų sumas, kur suklydo”.</p> <p>U2: <...> mes vadovėliais naudojamės, tačiau tai nebėra mūsų pagrindinė priemonė, naudoju daug internete randamo turinio, jei reikia papildomų gramatikos užduočių pasižiūriu islcollective, ar pintereste. “</p> <p>U3: <...> vadovėliai manau jiems dar suteikia tokio aiškumo, nes jaunesni mokiniai linkę skaitmeninėje erdvėje pasimesti, nerasti sukeltos informacijos, kartais jų</p>

			<p>klausiu, na ar peržiūrėjote mūsų atliktas užduotis Classroom ir mano prezentacijos, o jie atsako, nee skaitėme vadovėlių, bet čia ir tėvai skatina tokį mokymąsi, tradiciškai”.</p> <p>U4: „Vadovėliai nebespėja eiti koja kojon su laiku, fizinių vadovėlių leisti, kas du metus būtų neįmanoma. Tai tikrai vadovėlyje tekstai kartais savo senumu nustebina, tai aš ieškau žinoma internete, kad jiems būtų nauja, aktualu, sietusi su jų gyvenimais <...>”.</p> <p>U5: <...> tikrai ieškau papildomai, mūsų vadovėlis 10m. senumo <...> pvz.: tekstas skirtas skaitymo suvokimo užduočiai apie jaunimo laisvalaikį, atseit susirašinėja skype, žiūri televiziją, nu tai mūsų jaunimui tai išvis, koks čia aktualumas, jie nežino jau kas tas skype ir televizijos seniai nežiūri. Kartais man užtenka į paiešką įvesti raktinius žodžius ir išmeta tikrai aktualių tekstų, kurie parašyti dar šiais metais”.</p> <p>U6: <...> vadovėlių mes neturime, tai mokiniams jau įprastas dalykas, aš turiu keletą pdf vadovėlių, jei kažkas labai tinka ir gero, tada pasižiūriu, mokyklos politika tai skatina, visas turinys yra skaitmeninis sukeltas į Classroomą, visi žino, jog mokyti turi iš ten, užtat planšetė, telefonas ant stalo mums normalu. Temas išdėstyti yra padarytos mano pateiktys, dažniausiai, per Padlet platformą”.</p>
<p>Kaip jūs suprantate multimodalumą, ar jis svarbus kalbiniame ugdyme?</p>		<p>Technologijų naudojimas ir išmanumas</p> <p>Juslių įtraukimas</p> <p>Mokinio poreikiai</p>	<p>U1: „Niekada apie tai labai daug nesusimąstau ruošdamasi pamokai, nors suprantu, kad tai kombinacija, kai mokymosi procese įtraukiamos visi pojūčiai. <...> <u>Manau, kad tai svarbu visuose moksluose, ne tik kalbiniame”.</u></p> <p>U2: <...> aš tai žinoma sieju su išmanumu, dinamiškumu, ir ne tik kad čia keičiasi mokymasis, nes technologijas naudoju, čia ir klasės dizainas įeina, išdėstymas, manau, multimodalioje klasėje tikrai ne mokytojas turi sėdėti priekyje, o mokiniai priešais <...> tai irgi turėtų keistis <...> <u>manau, kad tai visame mokymosi procese svarbu, ne tik kalbose, bet aišku, kalbų mokyti sunku, o išmanumas, aplinkos dinamiškumas, kažkoks juslių įtraukimas, tą procesą gali palengvinti”.</u></p> <p>U3: <...> apibrėžimas, tai žinoma girdėtas iš mokymų apie technologijų integraciją, tikrai ne iš pedagogikos studijų, jei remčiausi jomis, gal išvis nežinočiau, kas tai <...> manau, kad tai svarbu kalbiniame ugdyme, ypač dabar kai reikia įtraukti naują kartą, kuri pripažinkim yra labai kitokia <...> jiems to reikia”.</p> <p>U4: <...> man šitas visiškai siejasi su technologijom ir jų integraciją į pamoką, <...> kadangi pokolkas multimodalių vadovėlių neturime, sukamės mokydami kalbos kaip</p>

			<p>išmanome patys”.</p> <p>U5: „Sąvokos apibrėžimo tai jau tikrai čia nepasakysiu, bet tai susiję su technologijos: daug vaizdo nagrinėjimo, garso, tekstų kūrimo su įvairiomis programomis”.</p> <p>U6: <...>tai čia jau kalbėsime apie pojūčių įtraukimą į pamoką, <...> aišku svarbu, juk dabartinio mokinio kalbos mokymusi nesužavėsi tokiais būdais, kokiais mokiausi pavyzdžiui aš, imdavau į ranką gramatikos užduočių vadovėlį ir subrindavau”.</p>
<p>Kaip jūsų pamokose į kalbos mokymosi procesą įtraukiate tiek tekstą, tiek vaizdą, garsą, lytėjimą ir kita. Duokite konkrečių pavyzdžių iš Jūsų pamokų.</p>	<p>Technologijų integracija</p>	<p><u>Žinių trūkumas:</u></p> <p>Norai:</p> <p>Per skaitmeninį turinį ir įrankius:</p> <p>Veiksmas :</p> <p>Edutainment</p>	<p>U1: <...> <u>kad taip viskas kartu būtų tai man nepavyksta, bet dabar galvoju, kad čia kažkokių žinių trūkumas ir to būtų galima išmokyti.</u> Gal daugiau pojūčių yra įtraukiama, kai žiūrime youtube mokomąjį filmuką, liepiu išsirašyti iš jo pavyzdžiui naujus temos žodžius, tai jie ir mato ir girdi, ir užrašo. Rašo tai jie į sąsiuvinius, bet aš galiu pasakyti, mano svajonė, kad kiekvienas vaikas mokykloje turėtų po savo asmeninę planšetę, ten galėtų kaupti savo failus, atsidaryti kada nori, ir man nebereikėtų šifruoti rašto, ką jie ten pasakyti norėjo. Žinoma, lietuvių k. mokytojams čia jau nepatiktų, ką pasakiau”.</p> <p>U2: „,oj mes kartais darome užduotis ratu, kaip būna sporto salėje žmonės atlieka pratimą, tada keičiasi su draugu, taip ir mes: būna viena komanda žiūrėdama vaizdo įrašą atlieka užduotį, kol kiti su manim prie smartboardo dirba, įdomu būna, dinamiška taip ir man pačiai smagu tada dirbti, kai matau. Tai čia ir tekstas ir garsas ir lytėjimas. Čia mažų grupių privalumas, jei reiktų su kokiais 25 vaikais taip daryti, tai gal nepavyktų”.</p> <p>U3: „Visiškai galiu pasakyti, kad interaktyvūs kubai pasitarnauja tam reikalui <...> svarbiausia vaikams patinka, kad čia įtraukiamas judesys. Vaikams natūralu yra judėti, o čia ir mokaisi ir atsakinėjai tuo pačiu judindamas kubą <...> bet tokios pamokos dažnai negaliu paruošti, tiesiog trūksta laiko <...> <u>mokytojų padėjėjai yra žmonės, kurie nelabai tau gali padėti pasiruošti pamokai”.</u></p> <p>U4: „<...> <u>dažniausiai būna po vieną, ne viskas kartu, aš aišku, norėčiau kur gal pasimokyti, kad gebėčiau tokius dalykus daryti, <...> nagrinėjame nuotrauką ir apie ją kalbam, žiūrim video, tada man atpasakoja angliškai apie ką buvo <...> tiek čia to multimodalumo”.</u></p> <p>U5: „, per žaidimą ir kūrybą <...> kahootas, wordwall’as, daro skaidres man įvairiausias tada pristatinėja, vyresni jau tikrai geba.</p> <p>U6: „, <...> sakyčiau, kai pats tekstą paruošiu, labai paprastai per wordą, bet prie kiekvieno neiškaus žodžio įdedu linką į paveikslėlį, QR kodą, garsą, kaip tas žodis tariasi. Tada jie ir namie nagrinėja. Čia imlu laikui labai, bet dėl penktokų pasistengiu, reikia išlaikyti jų</p>

			susižavėjimą kalba, nėra taip paprasta mokytis antros užsienio kalbos”.
<p>Kaip jūs suprantate nuolatinį grįžtamąjį ryšį mokymo(si) metu? Ar Jūs savo pamokose irgi vadovaujatės šiuo principu, kad teikiate nuolatinį grįžtamąjį ryšį viso mokymosi proceso metu, o ne tik mokymosi pabaigoje? Papasakokite, konkrečiau, kaip įgyvendinate šį principą.</p>	<p>Nuolatinio grįžtamojo ryšio laikas</p>	<p>Keičiasi pagal poreikį</p> <p>Pamokos pabaigoje</p> <p>Viso proceso metu</p>	<p>U1: „Mano grįžtamasis ryšys dažniausiai vat ir būna pamokos pabaigoje, vaikų taip pat <...>. Na nebent, matau, kad klasė vargsta su kažkokia tema, tada po kiekvienos užduoties aptarimas, sunkiausių vietų išsiaiškinimas. <...></p> <p>U2: „<...> pamokos pabaigoje aptariame ir tiek’.</p> <p>U3: „<...> viso proceso metu tikrai nesigauna, gal per daug esu įsitraukus į užduotį-išmokyti”.</p> <p>U4: „<...> man taip išeina, jog visada pamokos pabaigoje, būna ir to nespėjam, pamoka taip greitai pralekia, <...> aišku įsivaizduoju, kad mokant online gal taip paprasčiau padaryti būtų.</p> <p>U5: <...> su gimnazistais visada taip išeina, kad pabaigoje, būna aš jiems sakau, atsiųskite darbą, kol dar nepabaigėte, pakomentuosiu, išsitašysite, bet niekas kažkaip tokia galimybe nepasinaudoja, o ir tai labai vangiai teikia grįžtamąjį ryšį, aš jų klausiu, tai gal kitą kartą reiktų kitaip daryti, organizuotis, o jie „joo, gal, nežinom”, tai atgalinis ryšys tik iš manęs, aš iš jų nelabai, ką gaunu”.</p> <p>U6: <...> stengiuosi, kad apkritai viską aptartume iškart po kiekvienos užduoties, kas buvo neaišku, kas lengva, jei rašom kažkokį rašinį, vaikštau po klasę, vis paskaitau, duodu pataisymų, bet viskas žodžiu, nėra taip, kad čia naudočiau kažkokias appsus, net nežinau tokių”.</p>
<p>Kaip skatinate vaikų tarpusavio grįžtamąjį ryšį su technologijomis? Duokite konkretų pavyzdį.</p>		<p>Balsavimo ir rezultatų analizės įrankiai</p> <p>Norai</p>	<p>U1: „Aš dažnai įkeliu iš klasės vaikų geriausių darbų į Classroomą, tada jie gali pakomentuoti <...> Tik tiek kad Classroomas neturi patiktuko mygtuko, į bendrą srautą jie patys darbų įkelti negali, tą turiu padaryti aš. Būtų faina turėti, kokią kitą platformą su daugiau funkcijų, kokių emojų įdomių, stickerių, kas juos įtrauktų labiau. Nes dabar tą įsitraukimą, kad jie pakomentuotų, aš turiu pati labai labai skatinti”. <...>Aišku, dabar grįžtamojo ryšio programėlių pasiūla yra, jos labai tinkamos mokiniams, įtraukiančios, bet mokamos. Pokolkas mokykla jų nefinansuoja.”</p> <p>U2: <...> kad technologijas įtraukčiau į grįžtamąjį ryšį, tai man sunkoka, per pandemiją tai buvo labai gerai, per Big blue Button buvo balsavimo funkcija, tai labai gerai viskas vyko, po kiekvienos užduoties galėjai susidaryti vaizdą kas kam kaip sekasi. Be technologijų tai pakabinu klasėje geriausius mokinių darbus, kitus paskatinu ateiti pasižiūrėti, <...> jei atliekam ilgesnį darbą, kokį projektą,</p>

		<p>Per mokinių darbų dalijimąsi ir virtualių platformų naudojimas</p> <p>Mokytojo vaidmuo</p> <p><u>Žinių trūkumas:</u></p>	<p>tai MTeams paprašau pasidalinti mokinių, tai visi nors širdes uždeda ar patiktukus. Bet nėra taip, kad jie vienas kitam rašytų pagiriamuosius žodžius, tokie dažniausiai iš manęs būna. Manau taip yra, nes jie tiesiog nepratę, vienas kitam kažko gražaus sakyti, na paauglystė”.</p> <p>U3: <...> nu po šio interviu, jausiuosi, kad technologijų galimybių visai neišnaudoju, bet kažkaip net nesusimąščiau... Vis dėlto juk turėčiau skatinti, kad jie vienas kitą komentuotų, nuomonę išsakytų, bet čia vėl prasidėtų duomenų saugumo klausimai, kad va kažkokius darbus kito mokinio rodau ir pan, jautrūs juk visi dabar”.</p> <p>U4: „<...> klasėje kitų darbus visada parodau, pagiriu, kad pavyzdinis darbas, technologijų neįtraukiu. Aišku, galėtų Classroome jie vienas kito darbus matyti, bet matau tik aš. Bet gal čia idėja man, kad reiktų pabandyti sukelti, juos paskatinti komentuoti ir pan. <...> apie kažkokias technologijas ir kalba neina, dar toks truputį atsilikimas <...>”.</p> <p>U5: „Kadangi naudojam virtualią mokymosi aplinką nuo karantino, tai aš ten sukeliu, parodau jų rašinius, darbus, prezentacijas. Bet jie ten neturi komentavimo funkcijos. Tai gaunasi, kad pasidžiaugiu aš viena, mokiniai tiki gal pasižiūri.”</p> <p>U6: „Tarpusavio grįžtamasis ryšys būna gal labiau kai klasėje į mėnesio geriausių darbų stendą kažką pakabinu. <u>Trūksta man idėjų, kaip šitoj srity technologijas pasitelkt galėčiau.</u>”</p>
<p>Kaip manote, kas taikant konkrečias technologijas Jūsų pamokose svarbiau - vaikų tarpusavio bendradarbiavimas ar individualus darbas?</p>	<p>Komandinis darbas</p> <p>Individualus darbas</p>	<p><u>Nuomonė:</u></p> <p>Grupiniai projektai</p> <p>Bendradarbiavimas:</p> <p>Komandiniai žaidimai</p> <p>Mokytojo vaidmuo</p>	<p>U1: „<...>Pas mane daugiausia būna komandiniai darbai. <u>To individualumo mokantis dabar ir taip daug: matematikoje sėdi visi po vieną ir sprendžia uždavinius, lietuvių kalboje rašo diktantus, rašinius ir pan,</u> o čia juk užsienio kalbų pamoką, kalbėjimo kompetencija taip ir turi ugdytis- dirbant kartu ir kalbantis <...>Kahootą dažniausiai taip ir žaidžiame- savo komandose, kurias aš sudarau iš skirtingų vaikų lygių ir gebėjimų, kai užduotis darome planšetėse, tai vienas žiūrėk nemoką išsaugoti, įkelti, kitas tada paaiškina kaip tai padaryti, o ir man tada nebereikia lakstyti po klasę kaip išprotėjus <...> mes net skyriau kartojimos užduotis darome komandose, tada kiekviena komanda ateina išspręsti užduoties ant mano smartboardo, patys stengiasi paaiškinti, kitos komandos jų klausinėja. Skamba gražiai, bet kad tai veiktų iš pradžių reikia įdėti tikrai daug darbo, padirbėti su klasės ir grupių organizavimu, tikrai iš pradžių klasė gali panirti į chaosą ir triukšmauti, bet svarbiausia-įdirbis”.</p> <p>U2: „<...> pirmiausia taip yra, jog individualus darbas, kiekvienas prie kompo ar su panšete, pirmiausia dirba saavarankiškai, būna kai atliekam kažką ir grupėse, <...></p>

		Individualios užduotys	<p>pagrinde po vieną dirbą”.</p> <p>U3: „Manau, kad jie prisidirba ir taip individualiai, norisi, kad pas mane vyrautų klasėje kitokia atmosfera, vistiek esam tik dešimt žmonių kartais grupėje, tai kodėl gi jiems neleisti kurti, tirti, mokytis visiems kartu, mūsų klasėje ir suolai išs dėstyti taip, jog jie sėdi visada po tris, keturis”.</p> <p>U4: Ir taip ir taip, būna, kad jei jie kuria kažkokias skaidres, tarkim per canvą, tai kartu, žaidžiam kartu grupėje, infografiką plakatai, na tikrai stengiuosi, kad bendradarbiautų <...>.</p> <p>U5: „Kažkaip, kai esu kalbos mokytoja, juk norisi, kad jie kuo daugiau kalbėtų vienas su kitu, tai jie tarp savęs dirbdami greičiau tai pasiekia, nei kad tik su manimi, arba vieni individualiai, plus visų aš pakalbinti per pamoką net nespėčiau. Tai tikrai, daugiausia leidžiu dirbti grupėmis <...> būna kompiuterių klasėje, jie patys susiskirsto, kas ieško informacijos, kas kuria dizainą, kas ruošia kalbą”.</p> <p>U6: Manau, komandinis darbas pas mane vyksta per 80 proc. pamokų, jie ir iš vienas kito tada daug išmoksta, svarbu tik sudaryti komandą tinkamai, kad būtų koks labai pažangus mokinyš motyvuotas, tada vidutinis, bet irgi motyvuotas, tada galima prie jų paskirti kažkokį silpnesnį, kur sunkiau sekasi, tai jie tokie vedliai komandos, patys užduotį paaiškina. Žaidžiam, kokį Kahootą ir matai, komanda tariasi dirba, ginčijasi. Toks darbo tipas man labai patinka.</p>
O kaip naudojate technologijas individualiam užduočių atlikimui?	<p>Ribotas technologijų naudojimas</p> <p>Platus technologijų naudojimas</p>	Atsiskaitymų rašymui	<p>U1: „Individualioms užduotims tai technologijas kažkaip retokai taikau, pagal nuotaiką sakyčiau, na nebent atsiskaitymų rašymui per google forms, čia jiems jau kartais leidžiu net savo telefonus naudoti. Tokios gerumo akimirkos būna man (juokiasi)”.</p> <p>U2: „Na mūsų daug turinio yra suskaitmeninta, tai individualiam darbui naudojam tikrai technologijas, leidžiu ir vertėją naudoti, kad kokį žodį pasižiūrėtų, kad greičiau būtų, nes vargsta su tais popieriniais <...> normalus klasės darbas vyksta”.</p> <p>U3: „Individualiam darbui, kartais jau technologijų nebentraukiam, dirbam tradiciškai, nors kokiam atsiskaitymui padarau apklausą, kad jiems iškart parodytų teisingus ir neteisingus atsakymus, o man tikrinti neberekėtų”.</p> <p>U4: „Jei jau dirbam individualiai, tai kiekvienam planšetė, užduotys, atlieka ir įkelia į Classromą, gauna įvėtinimą”.</p> <p>U5: „<...> kontroliniai darbai, čia jau 100proc. individualu, atlieka, aš atsakymus patikrinu, atsiunčiu pažymį ir taškų skaičių”.</p> <p>U6: „Aišku gramatikos uždaviniai, skaitymo pratimai, atsiskaitymai, testai. Darom individualiai tikrai”.</p>

<p>Kaip suprantate metapažinimo principą? Kaip manote, ar jūsų naudojamos technologijos pamokose skatina šį principą?</p>	<p>Supratimas apie metapažinimo principą</p> <p>Atsakomybė už mokymą(si)</p> <p>Technologijų įtaka metapažinimo principui</p>	<p>U1: „Prisipažinsiu, apie šį principą kai papasakojai supratau, kad esu apie jį girdėjusi tik studijuodama pedagogiką ir jis galbūt kažkaip per mažai tarp pedagogų apkalbamas. Kiek mano tos technologijos skatina, tai net sunku pasakyti, nes mes pedagogai dabar pripratę, kad va mano pamokoje naudojamos technologijos skatina skaitmeninę kompetenciją, bendradarbiavimo kompetenciją, pažinimo kompetenciją, o vat ar kažkoks gilesnis žinojimas, mąstymas čia ugdomas? <u>Manau iš dalies taip. Manau, kad metapažinimas išvis turėtų stovėti visų kompetencijų priekyje, ir mokytojas ruošiantis pamokai turėtų galvoti, bet kažkaip mes tai pamiršę ir žinoma aš taip pat</u>”.</p> <p>U2: (Mokytojai reikėjo priminti šio principo bruožus). <...> kad technologijos šitą principą ugdė per pandemiją tai taip, jei patys buvo savo mokymosi šeimininkai, galėjo kontroliuoti, kiek kada kam skirs laiko, kada peržiūrės informaciją, jie net aktyviau rašė, nei dabar klasėje klausia manęs. Manau čia virtualus mokymasis tikrai skatina, bet ne klasėje”.</p> <p>U3: „<...> dalyvavau kažkuriais metais mokymuose, kuriuose pasakojo, kaip mokinys tampa aktyvus savo mokymosi šeimininkas, jau tada pagalvojau, kad tai labai geras dalykas ir toks paruošiantis žmogų ateičiai, bet kad aš skatinčiau tai su technologijom tai...nelabai. Aš juos skatinu žodžiu, bet tuo pačiu dabar tokia situacija yra, kad už viską yra atsakingi mokytojai <...> ateina į susirinkimą mama ir klausia, na kas jam blogai sekasi, tai gal tu savo vaiko pirmą paklausk, kas jam blogai sekasi, namie aptarkite susėdę, arba kažkada sirgau, bet mokiniams daugiau pamokas zoome, info kėliau aktyviai į Classroomą, paskui grįžau parašėme atsiskaitymą, sako man mokiniai parašėm prastai, nes jūs sirgot...galvoju wow, tiek įdėjau pastangų, įrašinėčiau zoomo pamokas, kėliau skaidres, pavyzdžius, o jūs nesimokėt, nes vat aš sirgau, tai apie kokį čia savo mokymosi sekimą, reflektavimą ir planavimą galima kalbėti...čia išvis nulis”.</p> <p>U5: <...> tu man apibūdinai šitą principą, ir galiu pasakyti, per covidą kai sedėjom visi namie, mokiniai namie su tėvais gal ir pradėjo suprasti, kad norint mokytis, reikia pačiam įsitraukti visų pirma, nelaukti, kol mokytojas pirštu parodys, tėvai parašydavo, man kad gal galite parodyti, ką nors online prieinamo papildomai paskaityti pasigilinti, mokiniai sakydavo, to ir ano dar neišmokau <...> dabar lyg ir vėl grįžom žingsniu atgal”.</p> <p>U6: (Apie principą mokytojui reikėjo papasakoti).„Man atrodo, jog šis principas pokolka sunkiai įgyvedinamas, nes visa švietimo sistema turi dirbti ties tuo, kiekvienoje pamokoje turi būti ugdoma mąstyti, reflektuoti savo</p>
---	---	--

			pažangą, o ką aš, aš esu vienas mokykloje, nei ko paklausti, nei pasikonsultuoti, programos, skirtos kažkokios savo stebėjimui mokamos, tamo dienynas išvis neturi daug reikalingų funkcijų”.
Kaip suprantate diferencijuoto mokymosi principą? Kokį vaidmenį jūsų naudojamos technologijos atlieka diferencijuojant ugdymą klasėje?	Principo supratimas	Specialieji poreikiai Visi Informacijos trūkumas	U1: „Oj čia jau tikriausiai nebus nei vieno mokytojo, kuris nepasakytų dabar, kad ugdymo diferencijavimas užduočių, tempo, metodų ar tai aplinkos pritaikymas kažkokiam mokiniui, kuriam to reikia pagal kažkokių specialiųjų poreikius. Ir kiek aš mokymų praėjusi apie mokymo diferencijavimą, nei viename pavyzdžiui nekalbėjo apie technologijas, ar jos galėtų kažką palengvinti ir pan. Tokių mokymų labai trūksta<...> . U2: „Tai čia jau kalba eis apie mokinius su specialiais poreikiais, ar itin gabius? Teoriškai technologijos turėtų padėti<...> man trūksta žinių kaip aš tą galėčiau padaryti”. U3: „Tai šitas principas mums mokytojams labai aiškus, klasėje kartais sėdi šešių skirtingų lygių mokiniai, kuriems reikia ugdymą pritaikyti pagal jų poreikius ir gebėjimus. U4: <...> stengiuosi, kad tos technologijos padėtų, surandu lengvesnio turinio mokiniams su specialiais poreikiais, leidžiu jiems verstis tekstą telefonu <...>. U5: „<...> su mokinių įtraukimu, technologijos manau gali padėti. U6: „<...> šis principas aišku susijęs su įtraukioju ugdymu, bet kad ir kiek aš mokymų praėjęs ir su specialiais pedagogais taręsis, niekas man technologijų nepasiūlė šitam panaudoti.
Kaip skaitmeninių priemonių naudojimas palengvina jums diferencijuoti mokymąsi? (Galbūt technologijos įtakos tam išvis neturi). Duokite pavyzdžių.	Skaitmeninės priemonės	Skaitmeninių įrankių skatimas įsitraukimas ir motyvacija Skaitmeninės priemonės kaip individualizavimo ir diferencijavimo įrankis	U1: „<...> dar nemačiau mokinio su specialiais poreikiais, kuris nenorėtų, nemokėtų, ir nesugebėtų įsitraukti į pamokas, kai užduotis darome komandose per planšetes. <...> būna žiūriam youtube vaizdo įrašą, kuris susijęs su mūsų tema, reikia išsirašyti žodžius, ir mano mokiny, kuris negali suole išsidėti, nes turi dėmesio koncentracijos sutrikimą, išžiūri visas 10 min ir dar sugeba ne mažiau nei kiti mokiniai išsirašyti temos žodžius naujus <...> yra specialiųjų poreikių mokinių, kurie niekada gražiai nerašys, kad ir kiek jie diktantų įveiks, kad ir kiek prie jų nugarų stovės specialioji pedagogė ar padėjėja ir bakšnos pirštu į sąsiuvinį, jis rašys, švelniai tariant balsiai. Tai okey, tegul išmoksta tekstą tipinti, ir jam pačiam bus naudinga kompetencija, kuri pravers ateityje, o ir mokytojui nebereiks šifruoti”.

			<p>U2: <...> dabar taip greitai pasakyti negaliu, man atrodo, jog man technologijos niekaip nepadedą diferencijuoti mokymo”.</p> <p>U3: „<...> darom per wordwall, kahoot, liveworksheet užduotis, tai įsitraukimas būna visų, kažkaip juos veikia pozityviau, nei popieriaus lapas su užduotim prieš akis<...>klasėje kartais tikrai padeda interaktyvūs vaizdai, paveiklėliai, komiksai, ypač mokiniams, kurie turi dėl tam tikrų sutrikimų prastesnę atmintį”.</p> <p>U4: „<...> kai dirbam su planšetėmis ir naudoju internetinį turinį ne savo ruošą, tai aš randu kelių lygių užduotis, jie sau sprendžia daro, visi skirtingai, tas tai gerai, nes jei reiktų man pačiai viską paruošti, būtų neįmanoma”.</p> <p>U5: „<...> pavyzdžiui mano mokinys vienas turi klausos sutrikimų, tai technologijos man čia padeda, aš jam tikrai leidžiu tą patį video pažiūrėti per savo telefoną su ausinuku, gali jis tada sustabdyti kada reikia, išrašyti žodį. Kartais visiems tą leidžiu. Įsivaizduoji, klasėje tada kokia tylą būna, jei kas nors užeitų į klasę ir pamatytų, kad visi sėdi telefonuose ir dar su ausinukais, nepatikėtų, kad čia kažkoks mokymosi procesas vyksta”.</p> <p>U6: „<...> tikriausiai man dar patirties trūksta, bet per pamokos visi darom tą patį, aišku aš ir specialiųjų poreikių vaikų daug neturiu”.</p>
<p>Kaip manote, kaip (ar išvis keičia) jūsų naudojamos technologijos keičia jūsų santykį su mokiniais?</p>	<p>Pokyčiai</p>	<p>Mokytojo patiriamas pokytis</p> <p>Mokytojo ir mokinio santykiai</p> <p>Įdirbis</p>	<p>U1: „Man atrodo, kad gal tokio pamokoje ir mūsų santykiuose, komandiškumo ir bendradarbiavimo atsiranda, net sunku paaiškinti. Jie patys sudeda kompus krauti, juos dezinfekuoja, man to daryti nebereikia. Pamokoje man jau ne nevisada reikia stovėti klasės priekyje, pripažinsiu, kol jie įsitraukę į užduotį, aš netgi galiu prisėsti, kas nors šitą galėtų sukritikuoti perskaitęs, bet tegul pabando patys po 8 valandas dirbti protiškai ir fiziškai. Dar pastebiu, kad ateina mokiniai patys man parodo, ką rado youtube susijusio su mūsų tema, tai čia išvis būna fainas momentas. Aišku, kad aš tokį pokytį pasiekčiau reikėjo man padirbėti, buvo pradžioje kad planšetinių kompiuterių, mes nebenaudojom, nes atėmiau dėl jų elgesio, neleidau liesti smartboardo, nes tai tą tai aną padarydavo ir balsą pakelti reikdavo kartais. Dabar turim įvairiausių susitarimų ir vyksta ačių dievui viskas sklandžiai”.</p> <p>U2: „<...> man atrodo, kad be technologijų ar su technologijom aš vistiek ta pati mokytoja ir uždaviniai pamoke tokie pat mano. Manau visada turėjau neblogą santykį su mokiniais”.</p> <p>U3: „Sunkus man klausimas, čia gal reiktų ir mokinių paklausti, ar jiems toks mokytojas kažkaip kitaip</p>

			<p>oponuoja, bet aš matau, jog jie man gal prielankesni, ypač jaunesni mokiniai, klausia kartais, kaip aš čia tą ir aną padariau”.</p> <p>U4: „<...> aišku keičia, kai mokytojas pasiūlo interaktyvesnę pamoką, dinamiškesnę, tai mokiniai visada kitaip į mokytoją žiūrės, faktas”.</p> <p>U5: „<...> manau bendrų požiūrio kampų turim, bendrų temų, suartina tai, kuriasi ryšys”.</p> <p>U6: „<...> nežinau, ar mokiniai į mane žiūri pozityviau, kad dar esu jaunas, ar dėl technologijų. Džiaugiasi jie, kai žinau jų žaidimus, ar suprantu jų terminus iš žaidimų naudojamus, tai dar kartais ir padiskutuojam, ką aš žaisdavau, ką jie. Kartais klausia, kaip aš kuriu turinį pamokoje per Padlet, nes nori patys išmokti. Manau, kad vis dėlto yra, kad čia ir technologijos prisidėjusios”.</p>
<p>Kaip įsivaizduojate IKT vaidmenį užsienio kalbų mokyme mokyklose ateityje?</p>		<p>Mokymo turinio ir vadovėlių pokyčiai</p> <p>Bendradarbiavimas</p> <p>Mokinio asmeninės technologijos</p> <p>Mokymasis skaitmeninėje erdvėje</p> <p>IKT perspektyvos</p>	<p>U1: „Aš kartais taip savanaudiškai pagalvoju, kad užsienio kalbų mokyme, mums pasisekė iš visų labiausiai, viskas angliškai, turinys taip pat, tik imk ir naudok. Manau, kad ateityje vadovėliai, kurie na, tampa vis mažiau aktualūs, bus pamiršti, kad tikrasis mokymais vyks naudojant internetą <...> na a mokytojas tam ir yra/bus kad padėtų tame interneto turinyje susigaudyti, padėtų tam turiniui tapti ugdymo dalimi”.</p> <p>U2: <...> šviesi ateitis, jei mes kalbų mokytojai patys tokią susikursime <..> manau, kad ateityje tikrai naudosisime visą suskaitmenintą turinį, ir manau, kad tą turinį bus lengva vis atnaujinti, kad mokymasis būtų aktualus, atspindėtų šiandieną.</p> <p>U3: <...> man norėtų, kad mokiniai per tas technologijas, kuo daugiau bendrautų su kitais kalbų besimokančiaisais, norėtų, jog vyktų aktyvi komunikacija, tarkim tarp lietuvoje prancūzų kalbą besimokančio mokinio ir tarp tokio Amerikoje. <...> IKT padės pasitelkt daug įvairesnio turinio”.</p> <p>U4: „Mano svajonė, kad tiesiog per visas pamokas mokiniai turės viską savo: kompiuterį ar planšetę, kad nebereiks dalinti ir užsiimti jų krovimu mokytojų, o mokiniams nebereiks blaškytis, viską galės išsisaugoti, kaupti savo įrenginy”</p> <p>U5: „Manau, kad mokymasis persikels online, ar kažkokioje kitoje skaitmeninė erdvėje, kur bus galima bendrauti su kitais anglų kalbą besimokančiais mokiniais-taps norma.</p> <p>U6: „Kažkaip ateityje, bet gal labiau tolimoje matau, kad kalbų mokymesi tai tikrai turėtų ateiti, ne tik kad paprastos savaime suprantamos technologijos, bet ir dirbtinis intelektas, kuris padėtų, taisyti darbus,</p>

			mokiniam mokytis tarkim tarimo ir pan <...> ir manau, nebus būtina eiti į ugdymo įstaigą visą savaitę, dalis tikrai turi vykti online.
Kaip, Jūsų manymu, keisis Jūsų kaip kalbos mokytojo/s darbas dėl technologijų? Ar esate pozityvus/i dėl šių pokyčių? Pakomentuokite.	Mokytojo darbo pasikeitimas Mokytojo darbo efektyvumas Pozityvu		<p>U1: „I: Darbas keisis, bet keisis tiek kiek dėl technologijų keičiasi ir visi darbai, niekuo mes čia neišskirtiniai <...> Mokytojas manau, vis labiau ir labiau turės žinoti daugelį sričių, ne tik savo mokomojo dalyko, o kur kas plačiau...<...> Aš esu pozityvi dėl pokyčių <...>“.</p> <p>U2: „Ar pakeis mano kaip kalbos mokytojos darbą kažkaip kardinaliai tai tikrai nemanau. Manęs nepakeis irgi. Pakeis pačią pamoką, mokymosi metodus, medžiagos pateikimo metodus. <...></p> <p>U3: „Manau, kad technologijos ugdyme pirmiausia turi pakeisti mokytojų ruošimą, nes asmeniškai visko ko išmokau, išmokau viena ir toliau viena tęsiu šitą savo darbą. O taip trūksta, kad mokykloje būtų visi tokie, kad galėtume diskutuoti, kas ką naudoja, kokią naują programą ar puslapį atrado, ar kokią funkciją smartboarde pasitelkė. O dabar viena kažką darau, nežinau, ar gerai darau, ar blogai. Tai visų pirma, kituose darbuose reikalauja, kad mokėtum tai su tokia programa dirbti tai su kita, mokytojams irgi kažkokie kriterijai turėtų atsirasti”.</p> <p>U4: „<...> <u>mano darbas keičiasi, turiu vis daugiau išmanyti, ateityje gal dar daugiau.</u> Bet tokių mokyklų, kur technologijos būtų svarbios, yra nedaug. Bet man patinka, technologijų sritis tokia neišsemiamą, norėtusi ateityje, kad išmoktume jas pasitelkti ne tik mokymo gerinimui, bet ir mokytojo darbo gerinimui, gal kad krūvį sumažinti padėtų pavyzdžiui. Manau, čia jau reikia laukti dirbtinio intelekto pasitelkimo, bet Lietuvoje kažkaip mažai diskusijų girdžiu”.</p> <p>U5: „Na pas mus švietime viskas vyksta taip lėtai, kad aš kažkokių gal pokyčių milžiniškų nesulauksiu. Kol mokykla įsigijo planšetes, išmaniąsias lentas užtruko, kad internetas gerai veiktų irgi reikėjo pakovoti. O kol šitos priemonės realius pokyčius padarys užtruks ilgai. Nepamirškim, kad technologijas taip aktyviai naudojam pamokoje, iš mokyklos gal du žmonės ir 70 mokytojų. Yra kas laiško elektroninio nemoka išsiųsti, tai iki tų pokyčių dar toli, bet aš esu nusiteikusi teigiamai.</p> <p>U6: „Aš esu pozityvus, technologijos šiandien yra visur, mokykloje irgi turėtų būti, juk ruošiam ateities piliečius, kurie kurs valstybę. Aš nebijau, kad technologijos pakeis mokytoją, tai neįmanoma, mokytojas visada bus svarbus žmogus, vedlys, be kurio pamoka neįmanoma. Technologijos man kaip mokytojui tik padeda įtraukti, sudominti, pajvairinti procesą, parodyti, kad kalbos mokymasis gali vykti visur ir tam nebūtinai reikia</p>

			vadovėlio, užtenka gal tik interneto. Manau ateityje iš mokytojų tikrai bus reikalaujama, gebėti dirbti su technologijomis”.
--	--	--	--

Priedas nr. 2 Interviu išrašas.

T: Laba diena, ar sutinkate, jog šis interviu būtų įrašomas?

I: *Taip, sutinku.*

1. T: Kiek metų dirbate kalbos mokytoja? Kokias klases šiuo metu mokote?

I: *Mokytoja dirbu penkerius metus, tai buvo mano pirmasis rimtas studentiškas darbas, kuriame aš ir pasilikau. Anglų kalbos mokau pradinių klasių mokinius ir penktokus.*

2. T: Kaip apibūdintumėte savo kaip kalbų mokytojo/s santykį su technologijomis?

I: *Technologijas aš naudoju ir jų nesibaidau, aišku būna, kad kažko nemoku, bet dabar kai mokyklos sumoka už įvairiausius mokymus, būtų kvaila jų neišklaustyti, vat dabar gegužės 4 d. jau užsiregistravau į „ChatGPT“ mokymus. Kadangi dirbu su pradinukais ir penktokais ir matau, kokia tai kitokia karta auga-staigi, judri, greitai pajuntanti pamokoje nuovargį ar išsiblaškę, ir aišku išmananti technologinius niuansus. O aš ir pati dar nesu sena (šypsosi). Stengiuosi kažką „technologiško“ panaudoti per kiekvieną pamoką. Tai nereiškia, kad mes visą pamoką sėdim prie kompiuterių ar „plančėse“, bet tiesiog, ar pamokos pabaigoje atliekame užduotį interaktyvią, ar einame prie išmaniosios lentos po vieną ar du, kažko užrašyti, sujungti.*

3. T: Kokias technologijas dažniausiai naudojate pamokoje? Duokite pavyzdžių.

I: *Naudojame planšetes, su jom visada ar tai Kahootą, ar Wordwall žaidžiame, ar pratimus per liveworksheet darome. Ir aišku dabar nepakeičiamas dalykas mano pamokose- išmanioji lenta, kurią gavau prieš metus. Aišku pati lenta turi rašymo funkciją, išsaugojimo ir nelabai ką daugiau, bet kai mokykla joms nupirko programinę įrangą, tai wow, kiek ten galimybių, visų tikriausiai dar net nesu išnagrinęjusi, nes tam reikia žiauriai daug laiko....Programinė įranga yra, smartboardas, planšetės, bet vis tiek, juk viską padaryti turiu aš pati.*

Pastaba: programinė įranga iš learnhub.

4. T: Kodėl pasirinkote būtent tokias technologijas?

I: *Nelabai aš pati ir galėjau rinktis, tiesiog naudoju, kas yra siūloma mokyklos. Pavyzdžiui, jei būtų mano valia- būčiau investavusi į šiek tiek brangesnes planšetes, tikrai ne į pigiausias rinkoje.*

5. T: Dabar grįžkime šiek tiek į pandemijos laikotarpį. Kokią įtaką turėjo pandemijos laikotarpis Jums technologijų naudojimo atžvilgiu pamokose? Pakomentuokite plačiau (ar

naudojimas pamokoje padažnėjo, sumažėjo, naudojate tas pačias mokymosi programas ir pan. pasikeitė jūsų mokymo stilius).

I: Kai prasidėjo visi karantinai mokytoja dirbau dar neilgai, metus ar pusantrų. Ir dirbti mokiausi iš savo mentorės irgi anglų kalbos mokytojos. Ir nepatikėsi, dirbau laaaaabaaaai tradiciškai, tik vadovėlis, pratybos, sąsiuvinys, tokia trejybė, bijojau, ką labai ir keisti, buvau nauja mokytoja, mokiausi, kas nėra bloga. Bet atėjus karantinui likau viena, nei mentorė, nei mokyklos direktorė, nei pavaduotoja, absoliučiai niekas nebestebėjo pamokų. Likau aš, mano mokiniai, na ir aišku, už kameros sėdintys pradinukų tėvai (juokiasi). Iš pradžių aišku ir tą zooma pasijungti buvo keblu, bet tai čia kokias kelias dienas. Ir jau po dviejų savaitių darbo, supratau, nu ne, kažkas vyksta ne taip, pamokos monotoniškos, ir visų pirma man pačiai. Tai aš pradėjau žiūrėti youtube, užsienio mokytojų kanalus, kurie rodo savo pamokas. Prisijungdavau viena į Zoomą, pasimėgindavau, kaip pasherinti ekraną, suskirstyti mokinius į atskirus darbo kambarius, pateikti užduotį, kahootą ir pan. Ir taip kažkaip užsikabinu, kaip jau ir minėjau, nes man pačiai buvo įdomiau. Tai kai grįžau dirbti atgal į mokyklą, man jau buvo savaime suprantama, kad technologijas mes naudosim ir toliau ir dar daugiau. Tai atsakant į tavo klausimą konkrečiau, tai mano mokymo stilius tapo dinamiškesnis, aš net klasės priekyje nebesėdžiu, o „skraidau“ po klasę tarp mokinių.

6. T: Kaip jūs suprantate visur esantį mokymąsi? Ar sutinkate su tuo, jog mokiniai dėl technologijų suteikiamų galimybių gali mokytis visur ir bet kuriuo metu?

I: Hmmm (galvoja). Aš tai suprantu, kaip pasinaudojimą galimybe, kurią mums suteikia šiuolaikinės technologijos. Dabar paėmus į rankas telefoną iškart galima, aišku, jei noro yra, kažko mokytis, nuo kalbų programėlės iki kažkokių meditacijų, kur anksčiau turėjai eiti į kursus fiziškai, mokėti didelius pinigus. Dabar žiūrėk prisijungus į Courserą ir mokslus rimtus galima baigti. Tiek suaugę, tiek mokiniai gali naudotis tokiomis galimybėmis, kiek širdis geidžia. Bet ar aš tai pastebiu mokiniuose sunku pasakyti. Tiek vyresnių klasių mokiniai, tiek pradinukai vienareikšmiškai yra žiauriai įnikę į žaidimus. Reta mokykla draudžia telefonus pertraukų metu. Iš vienos pusės gal ir nėra čia blogai, bet akivaizdu, kad jiems trūksta žinių, kurių nei šeima, nei mokykla kol kas nesuteikia, tarkim, kaip nustoti žaisti, ką žaisti, kas naudinga, o kam geriau net laiko negaišti. Jei jie turėtų platesnį suvokimą, tada savaiminis mokymasis ateitų daug greičiau. Auga karta, kurie gimė ir jiems įdavė telefonus į rankas, laisvą prieigą prie interneto daryti ką nori. O čia jau šita problema, kokios bus to pasekmės galima plėtoti valandų valandas.

7. T: Ar Jūs savo pamokose stengiatės vadovautis šiuo visur esančiu mokymosi principu, reiškiančiu, kad kalbos mokymasis vyksta ne tik klasėje? Papasakokite, konkrečiau, kaip įgyvendinate šį principą savo pamokose.

I: Aš stengiuosi parodyti, kad mokymosi procesas gali trukti ir per pertrauką ir važiuojant namo autobusu. Visada mokiniams parodau, kokį video radau mūsų einama tema, kad baigtų žiūrėti vėliau, kada jiems patogiu, parodau ir instagramo puslapių, kurie skirti anglų kalbos gramatikai užsieniečiams. Gruodžio mėnesį vietoje anglų kalbos pamokų visada einame į aktų salę ir su teatro mokytoja skaitome pasakas, jas vaidiname, taip laviname kalbėjimą. Visaip aš juos bandau įtraukti, kad tas mokymasis persikeltų už mokyklos ribų, ir rezultatai iškart matosi, tas kas užsikabina, pradeda rodyti geresnius mokymosi rezultatus, turi platesnį mąstymą, nei tas kuris uždaręs klasės duris iškart viską pamiršta ir atsijungia.

8. T: Galbūt su mokiniais turite kokią nors bendravimo platformą, kur dalinatės informacija, naujienomis, mokomaisiais žaidimais, įdomiais faktais?)

I: Kol kas mūsų pagrindinė bendravimo platforma yra Classroom. Aišku jis neturi tiek funkcijų, kiek norėtumėsi, bet pradinukams ir penktokams tai yra suprantamos platformos. Dar žinoma susirašome ir per Tamo dienyną, bet ten jau vyksta toks oficialus bendravimas.

10. T: Kaip manote, ar technologijų naudojimas pamokoje skatina mokinių sąžiningumą duodamų užduočių atveju? (–nebėra pasiteisinimų, kad nebuvo klasėje, sirgo, paliko namų darbus ar nežinojo, ką reikėjo padaryti).

I: Aš pasakysiu taip, va čia yra technologinių galimybių didžiausias plusas ir ne todėl, kad mokiniai tapo sąžiningesni, kas nenori daryti namų darbų, tas nedarys jų ir Classroom per kompiuterį. Čia technologijos sakyčiau daugiau tarnauja mokytojui. Dingo būtent šitas „vayymas“ ant mokytojų, kad nepasakė apie namų darbus, kad per vėlavimą išpėjo apie atsiskaitymą, kad to ir ano nesimokėm, o kontroliuodami darbe yra. O aš turiu visus įrodymus, yra datos, kada atsiskaitomieji darbai yra įrašyti, visa skyriaus informacija, net mokomieji papildomi „youtubo“ linkai sudėti, ko buvo mokomasi klasės darbo metu yra užrašyti klasės darbe ir išsaugoti amžiams sistemoje (juokiasi). Ateina paskui ir sako, o aš nebuvau, nes skaudėjo gerklę, tai čia jau tampa nebe mano problema, skaudanti gerklę netrukdo peržiūrėti pamokos skaidrių ir sužaisti mano wordwall'o linko. Tik čia, kad technologija tarnautų, mokytojas turi įdėti darbo, užrašyti kruopščiai, įkelti info, bet paskui tai labai labai atsiperka, kai reikia pastovėti už save tiek prieš mokinius, tiek prieš tėvus, o gal ir administraciją. Pastebėjau, pasakysiu angliškai, kad dingsta mokytojų „gaslightinimas“, nuo ko aš labai kentėjau pirmaisiais savo mokslo metais, dabar jau turiu daugiau patirties, viskas surašyti, išsaugota, viskas mano pusėje, kartais įrašau, net tokias smulkmenas „dar kartą aptarėme kontrolinio darbo struktūrą, kuri yra....tokia ir tokia.....“

11. T: Ar Jūs savo pamokose irgi vadovaujatės aktyvaus žinių kūrimo principu? Papasakokite, konkrečiau, kaip suprantate ir įgyvendinate šį principą.

Man atrodo, kad tas aktyvių žinių kūrimas yra mokslo pagrindas, ypač mokantis užsienio kalbos. Jei pamoka visada vyks frontaliu būdu, kai mokytojas kažką kalba, aiškina, kokią nors gramatiką prieš klasę ir visi akylai užsirašinėja ir net nekalba ta užsienio kalba, tai ar čia kursis pas mokinių kažkokie žinių junginiai, ypač kalbant apie šiuolaikinius pradinukus ir penktokus. Stengiuosi naudoti, aktyvius būdus, pavyzdžiui aktyvaus klausinėjimo, grupinio darbo grupės, grafikų, lentelių, pasakojimų, komiksų kūrimas.

12: T: Kiek Jūsų kalbos pamokose mokiniai mokosi apie tam tikrus dalykus ne tik iš vadovėlių, bet ir kitų šaltinių naudojant technologijas (tarkime, nagrinėja temą ne tik vadovėlyje, bet ir Wikipedijoje, lygina šiuos tekstus ir pan.? Kokias konkrečias medijas/technologijas tam taikote? Iliustruokite konkrečiais pavyzdžiais?

Galiu pasakyti, visi užsienio kalbos vadovėliai yra poprasčiai. O aš noriu, kad mano mokiniai mokytųsi įvairiau, galbūt kažkokios taisyklės būtų ne lentelėje, o iliustruotos, tai vieną vasarą esu prisėdusi ir per canva dariusi visiems pradinukams skaidres, jiems jos labai patinka, jaučiuosi gerai, kai mokiniai laukia, ką šįkart parodysiu, kaip viskas atrodys, jie žinok net tėvams pasakoja, kad mokantis gramatikos panaudojau memą kokį, vaikams tai čia faina. Tai aš sakau iš vadovėlių mes mokomės labai labai mažai. Kartais net pateikiu jiems komandose vieną planšetę ir tyčia jiems įdedu pataisyti google vertėjo sakinių, tai jie galvoja, vargsta komandoje, kas ne taip, man atsiunčia, aš iškart ant smartbordo parodau. Ir aišku per kartojimą mes planšetėse žaidžiame kahootą arba wordwall, čia jau leidžiu jiems drąsiai savus telefonus naudoti. Savais telefonais ir

kompiuteriais leidžiu ir namų darbus atlikti per liveworksheet, ar per google forma, kas man žiauriai patogu, jau iškart man parodo taškų sumas, kur suklydo.

13. T: Kaip jūs suprantate multimodalumą, ar jis svarbus kalbiniame ugdyme?

I: Niekada apie tai labai daug nesusimąstau ruošdamasi pamokai, nors suprantu, kad tai kombinacija, kai mokymosi procese įtraukiamos visi pojūčiai. Na tikiuosi, kad čia šitas dalykas, nors dar atrodo visai neseniai dalyvavau mokymuose (juokiasi). Manau, kad tai svarbu visuose moksluose, ne tik kalbiniame.

14. T: Kaip jūsų pamokose į kalbos mokymosi procesą įtraukiate tiek tekstą, tiek vaizdą, garsą, lytėjimą ir kita. Duokite konkrečių pavyzdžių iš Jūsų pamokų.

I: Irgi labai geras klausimas, kad taip viskas kartu būtų tai man nepavyksta, bet dabar galvoju, kad čia kažkokių žinių trūkumas ir to būtų galima išmokti. Gal daugiau pojūčių yra įtraukiama, kai žiūrime youtube mokomąjį filmuką, liepiu išsirašyti iš jo pavyzdžiui naujus temos žodžius, tai jie ir mato ir girdi, ir užrašo. Rašo tai jie į sąsiuvinius, bet aš galiu pasakyti, mano svajonė, kad kiekvienas vaikas mokykloje turėtų po savo asmeninę planšetę, ten galėtų kaupti savo failus, atsidaryti kada nori, ir man nebereikėtų šifruoti rašto, ką jie ten pasakyti norėjo. Žinoma, lietuvių k. mokytojams čia jau nepatiktų, ką pasakiau.

15. T: Kaip jūs suprantate nuolatinį grįžtamąjį ryšį mokymo(si) metu? Ar Jūs savo pamokose irgi vadovaujate šiuo principu, kad teikiate nuolatinį grįžtamąjį ryšį viso mokymosi proceso metu, o ne tik mokymosi pabaigoje? Papasakokite, konkrečiau, kaip įgyvendinate šį principą.

I: Mano grįžtamasis ryšis dažniausiai vat ir būna pamokos pabaigoje, vaikų taip pat, tai čia manau, šitas principas nėra pilnai įgyvendinamas. Na nebent, manau, kad klasė vargsta su kažkokia tema, tada po kiekvienos užduoties aptarimas, sunkiausių vietų išsiaiškinimas. Anksčiau pamokos metu savo sąsiuvinuose mokiniams duodavau žymėti spalvomis, ką suprato, ko ne, kas patiko, ką reikėtų tobulinti. Tai vaikams refleksijos, grįžtamojo ryšio davimas, būdavo nuobodu, jie kartais tiesiog tylėdavo ir tiek ir jokių aš išvadų pasidaryti negalėdavau. Dabar pasidalinam planšetėm klasėje užpildom google forms, aš savo smartboarde rezultatus parodau, visi paskaitom, reaguojam, komentuojam, kažkaip viskas gyviau vyksta. Aišku, dabar grįžtamojo ryšio programėlių pasiūla yra, jos labai tinkamos mokiniams, įtraukiančios, bet mokamos. Pokalkas mokykla jų nefinansuoja. Dar ką galiu pasakyti apie grįžtamąjį ryšį, kad anksčiau, gaudavau kritikos, kad nuobodu, kad kažkas sunku, bet kai aš dėl tų technologijų pasistengti pradėjau, investavau savo laiko ir aišku šio bei to ir pati pasimokiau, tai gaunu iš vaikų ir tėvų vis komentarą, kad va tema buvo sunki, bet įvairiomis formomis įveikėme, kad vaikai išmoksta ir kitų kompetencijų, pvz. tippinti tekstą, kas mums atrodo normalu, bet vat vaikai, jau tiek pripratę prie liečiamų ekranų, kad jiems tai sunki užduotis.

16. T: Kaip skatinate vaikų tarpusavio grįžtamąjį ryšį su technologijomis? Duokite konkretų pavyzdį.

I: Aš dažnai įkeliu iš klasės vaikų geriausių darbų į Classroomą, tada jie gali pakomentuoti, kiti net vieną kitą klaidelę išigudrina pataisyti. Tik tiek kad Classroomas neturi patiktuko mygtuko, į bendrą srautą jie patys darbų įkelti negali, tą turiu padaryti aš. Būtų faina turėti, kokią kitą platformą su

daugiau funkcijų, kokių emojų įdomių, stickerių, kas juos įtrauktų labiau. Nes dabar tą įsitraukimą, kad jie pakomentuotų, aš turiu pati labai labai skatinti.

17. T: Kaip manote, kas taikant konkrečias technologijas Jūsų pamokose svarbiau - vaikų tarpusavio bendradarbiavimas ar individualus darbas?

I: Pas mane daugiausia būna komandiniai darbai, kuriais ir siekiu aš būtent skatinti bendradarbiavimą. To individualumo mokantis dabar ir taip daug: matematikoje sėdi visi po vieną ir sprendžia uždavinius, lietuvių kalboje rašo diktantus, rašinius ir pan, o čia juk užsienio kalbų pamoką, kalbėjimo kompetencija taip ir turi ugdytis- dirbant kartu ir kalbant. Kitas galbūt nedrąsus mokinys mato savo aktyvią komandą iš jų mokosi, ima pavyzdį. Kahootą dažniausiai taip ir žaidžiame- savo komandose, kurias aš sudarau iš skirtingų vaikų lygių ir gebėjimų, kai užduotis darome planšetėse, tai vienas žiūrėk nemoką išsaugoti, įkelti, kitas tada paaiškina kaip tai padaryti, o ir man tada nebereikia lakstyti po klasę kaip išprotėjus. Kitas būna mokinys žodžio nežino, tai jis tik greitai pagooglina, na jei gudresnis toks (šypsosi). Mes net skyriau kartojimos užduotis darome komandose, tada kiekviena komanda ateina išspręsti užduoties ant mano smartboardo, patys stengiasi paaiškinti, kitos komandos jų klausinėja. Skamba gražiai, bet kad tai veiktų iš pradžių reikia įdėti tikrai daug darbo, padirbėti su klasės ir grupių organizavimu, tikrai iš pradžių klasė gali panirti į chaosą ir triukšmauti, bet svarbiausia-įdirbis.

18. T: O kaip naudojate technologijas individualiam užduočių atlikimui?

I: Individualioms užduoties tai technologijas kažkaip retokai taikau, pagal nuotaiką sakyčiau, na nebent atsiskaitymų rašymui per google forms, čia jiems jau kartais leidžiu net savo telefonus naudoti. Tokios gerumo akimirkos būna man (juokiasi).

19. T: Kaip suprantate metapažinimo principą? Kaip manote, ar jūsų naudojamos technologijos pamokose skatina šį principą?

I: Prisipažinsiu, apie šį principą kai papasakojai supratau, kad esu apie jį girdėjusi tik studijuodama pedagogiką ir jis galbūt kažkaip per mažai tarp pedagogų apkalbamas. Kiek mano tos technologijos skatina, tai net sunku pasakyti, nes mes pedagogai dabar pripratę, kad va mano pamokoje naudojamos technologijos skatina skaitmeninę kompetenciją, bendradarbiavimo kompetenciją, pažinimo kompetenciją, o vat ar kažkoks gilesnis žinojimas, mąstymas čia ugdomas? Manau iš dalies taip. Manau, kad metapažinimas išvis turėtų stovėti visų kompetencijų priekyje, ir mokytojas ruošiantis pamokai turėtų galvoti, bet kažkaip mes tai pamiršę ir žinoma aš taip pat.

20. T: Kaip suprantate diferencijuoto mokymosi principą? Kokį vaidmenį jūsų naudojamos technologijos atlieka diferencijuojant ugdymą klasėje?

I: Oj čia jau tikriausiai nebus nei vieno mokytojo, kuris nepasakytų dabar, kad ugdymo diferencijavimas užduočių, tempo, metodų ar tai aplinkos pritaikymas kažkokiam mokiniui, kuriam to reikia pagal kažkokių specialiųjų poreikius. Ir kiek aš mokymų praėjusi apie mokymo diferencijavimą, nei viename pavyzdžiui nekalbėjo apie technologijas, ar jos galėtų kažką palengvinti ir pan. Tokių mokymų labai trūksta. O juk technologijos gali padėti, pavyzdžiui, na yra specialiųjų poreikių mokinių, kurie niekada gražiai nerašys, kad ir kiek jie diktantų įveiks, kad ir kiek prie jų nugarų stovės specialioji pedagogė ar padėjėja ir bakšnos pirštu į sąsiuvinį, jis rašys,

švelniai tariant baisia. Tai okey, tegul išmoksta tekstą tipinti, ir jam pačiam bus naudinga kompetencija, kuri pravers ateityje, o ir mokytojai nebereiks šifruoti.

21. T: Kaip skaitmeninių priemonių naudojimas palengvina jums diferencijuoti mokymąsi? (Galbūt technologijos įtakos tam išvis neturi). Duokite pavyzdžių.

Norėtysi atsakyti, kad vis dėlto įtakos neturi, bet gerai susimąsčiusi suprantu, kad gal tai būtų per kategoriškai atsakyta, nes dar nemačiau mokinio su specialiaisiais poreikiais, kuris nenorėtų, nemokėtų, ir nesugebėtų įsitraukti į pamokas, kai užduotis darome komandose per planšetes, atliekame wordwall, kahoot, liveworksheet užduotis, ir dažnu atveju, jis atlieka tokias pat užduotis kaip ir kiti vaikai, galbūt padaro daugiau klaidų, bet tas įsitraukimas būna 100proc. Būna žiūriam youtube vaizdo įrašą, kuris susijęs su mūsų tema, reikia išsirašyti žodžius, ir mano mokinys, kuris negali suole išsidėti, nes turi dėmesio koncentracijos sutrikimą, išžiūri visas 10 min ir dar sugeba ne mažiau nei kiti mokiniai išsirašyti temos žodžius naujus. Tai vis dėlto, technologijos pritraukia mokinį ir sakyčiau taip palengvina mokytojai darbą, nebereikia galvoti tik jam skirtos užduoties. Arba mokinys turintis klausos sutrikimą, tai aš jam tikrai leidžiu tą patį video pažiūrėti per savo telefoną su ausinuku, gali jis tada sustabdyti kada reikia, išrašyti žodį. Kartais visiems tą leidžiu, tada visi savo tempu. Įsivaizduoji, klasėje tada kokia tyla būna, jei kas nors užeitų į klasę ir pamatytų, kad visi sėdi telefonuose ir dar su ausinukais, nepatikėtų, kad čia kažkoks mokymosi procesas vyksta.

22. T: Kaip manote, kaip (ar išvis keičia) jūsų naudojamos technologijos keičia jūsų santykių su mokiniais?

I: Man atrodo, kad gal tokio pamokoje ir mūsų santykiuose, komandiškumo ir bendradarbiavimo atsiranda, net sunku paaiškinti. Jie patys sudeda kompus krauti, juos dezinfekuoja, man to daryti nebereikia. Pamokoje man jau ne nevisada reikia stovėti klasės priekyje, pripažinsiu, kol jie įsitraukę į užduotį, aš netgi galiu prisėsti, kas nors šitą galėtų sukritikuoti perskaitęs, bet tegul pabando patys po 8 valandas dirbti protiškai ir fiziškai. Dar pastebiu, kad ateina mokiniai patys man parodo, ką rado youtube susijusio su mūsų tema, tai čia išvis būna fainas momentas. Aišku, kad aš tokį pokytį pasiekčiau reikėjo man padirbėti, buvo pradžioje kad planšetinių kompiuterių, mes nebenaudojom, nes atėmiau dėl jų elgesio, neleidau liesti smartboardo, nes tai tą tai aną padarydavo ir balsą pakelti reikdavo kartais. Dabar turim įvairiausių susitarimų ir vyksta ačiū dievui vsikas sklandžiai.

23. T: Kaip įsivaizduojate IKT vaidmenį užsienio kalbų mokyme mokyklose ateityje?

I: Aš kartais taip savanaudiškai pagalvoju, kad užsienio kalbų mokyme, mums pasisekė iš visų labiausiai, viskas angliškai, turinys taip pat, tik imk ir naudok. Manau, kad ateityje vadovėliai, kurie na, tampa vis mažiau aktualūs, bus pamiršti, kad tikrasis mokymais vyks naudojant internetą ir jo turinį, kuris yra labai įvairus, galima rasti informaciją pagal kiekvieno mokinio interesus, na a mokytojas tam ir yra/bus kad padėtų tame interneto turinyje susigaudyti, padėtų tam turiniui tapti ugdymo dalimi.

24. T: Kaip, Jūsų manymu, keisis Jūsų kaip kalbos mokytojo/s darbas dėl technologijų? Ar esate pozityvus/i dėl šių pokyčių? Pakomentuokite.

I: Darbas keisis, bet keisis tiek kiek dėl technologijų keičiasi ir visi darbai, niekuo mes čia neiškirtiniai. Tik gal mes mokytojai, akmuo į mūsų daržą, mėgstam padramatizuoti, bet laikas eina, o švietimo pareiga eiti kartu su juo, nebūti kažkokia atsilikusia sritimi. Mokytojas manau, vis labiau ir labiau turės žinoti daugelį sričių, ne tik savo mokomojo dalyko, o kur kas plačiau...Tas ypač gąsdina, kiek girdžiu, vyresnius mokytojus. Aš esu pozityvi dėl pokyčių, bet man labai trūksta kokybiško turinio mokymų, jų dabar atrodo yra daug, bet kai išklausai, būna nusivili, eiti studijuoti, kaip dabar siūlo informacinių technologijų magistro mokytojams tai tikrai ne išeitis, darbo krūvis milžiniškas, plius technologijos, kad jas pritaikytum pamokai, ugdymui, labai labai imlu laikui. Ruošiant kokybišką parodinę pamoką galima, kad ir 5 valandas paaukoti. Tai studijos čia jau niekaip neįsipaišo, nebent tų studijų turinys būtų maksimaliai pritaikytas mokytojams, kad jie konkrečiai iškart naujus išmokus dalykus nusineštų į pamoką, bet sėdėti jau audiorijoje du metus ar pusantrų metų ir klausytis teorijų..... (purto galva).